

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA UCZNIÓW Z JĘZYKA POLSKIEGO.

I. CELE OCENIANIA:

1. Wdrażanie do samodzielnej, systematycznej pracy.
2. Określenie stopnia opanowania wiedzy teoretycznej i praktycznej.
3. Wspieranie i motywowanie uczniów.
4. Dostarczanie uczniom, rodzicom i nauczycielom informacji o poziomie osiągnięć edukacyjnych, postępach oraz indywidualnych potrzebach uczniów.
5. Ustalenie oceny śródrocznej i końcoworocznej.

II. PRZEDMIOT OCENIANIA:

1. PSO obejmuje ocenę:
 - wiadomości,
 - umiejętności,
 - zaangażowanie,
 - postawy.
2. Oceniania się następujące elementy:
 - wiedza o języku,
 - wiedza o literaturze,
 - formy wypowiedzi,
 - interpunkcja i ortografia,
 - postawy wobec wartości uniwersalnych.

III. FORMY AKTYWNOŚCI PODLEGAJĄCE OCENIE:

1. Prace pisemne:
 - 1-2 prace klasowe,
 - 1-3 sprawdziany z nauki o języku,
 - 1-2 testy literackie (w oparciu o tekst lektury),
 - 2-3 dyktanda,
 - kartkówki.

2. Wypowiedzi ustne.
3. Prace domowe:
 - wypracowania,
 - prace zgodne z bieżącymi wymaganiami.
4. Recytacja.
5. Zaangażowanie w tok lekcji, praca w grupach.
6. Prace dodatkowe.
7. Samodzielność, oryginalność i pomysłowość w prezentowaniu zdobytych wiadomości.
8. Estetyka prac.

IV. KRYTERIA OCENY PRAC PISEMNYCH UCZNIÓW:

- >zgodność z tematem,
- >wnikliwość omówienia tematu,
- >trafny dobór przytoczonych przykładów,
- >poziom argumentacji,
- >poprawność kompozycyjna,
- >spójność i logika wywodu,
- >poprawność językowa,
- >poprawność ortograficzna i interpunkcyjna,
- >dostosowanie stylu do formy wypowiedzi,
- >dostosowanie do wskazanej formy,
- >estetyka.

OCENA SZKOLNA:

CELUJĄCY:

- sprawnie, świadomie redaguje różne formy wypowiedzi, potrafi je łączyć(w zależności od potrzeb) lub redaguje formy nieprzewidziane programem,
- wykorzystał wiadomości spoza programu oraz lektur poznawanych podczas lekcji, wykazał się znajomością zagadnień dodatkowych,
- redaguje prace ciekawe, oryginalne, twórcze, pomysłowe, nieszablonowe, o odmiennym od ogólnie przyjętego spojrzenia,
- posługuje się różnego typu wypowiedziami, pisze z emfazą, stosuje wyrazy, wyrażenia i zwroty wzbogacające wypowiedź,
- tworzy ciekawy, dowcipny dialog, swobodnie wprowadza go w różne formy wypowiedzi w zależności od intencji,
- dobiera ciekawe, oryginalne cytaty, spoza lektur poznawanych podczas lekcji,

- pisze poprawnie wyrazy, wyrażenia i zwroty będące wyjątkami lub nowo poznawane
- bierze udział w konkursach i turniejach..

BARDZO DOBRY:

- ✓ swobodnie posługuje się różnymi formami wypowiedzi,
- ✓ wyczerpał temat, zna zagadnienie, swobodnie porusza się po omawianych zagadnieniach,
- ✓ samodzielnie redaguje prace przemyślane, twórcze, oryginalne, zawierające własne spojrzenie na dany temat,
- ✓ w zależności od potrzeb buduje wypowiedzenia krótkie, treściwe lub bogate, nasycone określeniami, słownictwem najpełniej oddającym poruszany temat, zachowana jest poprawna składnia,
- ✓ świadomie buduje wypowiedzenia, unika powtórzeń, błędów składniowych,
- ✓ poprawnie zapisuje dialog i wprowadza go w tekst ciągły, zachowuje właściwą interpunkcję, potrafi przedstawić sytuację, w której toczy się dialog,
- ✓ cytaty dobierane są właściwe, zachowana jest poprawna interpunkcja dotycząca wprowadzania cytatu,
- ✓ stosuje poprawną interpunkcję w różnego typu wypowiedzeniach,
- ✓ zachowuje poprawną ortografię, świadomie kontroluje pisownię wyrazów, samodzielnie korzysta ze słownika ortograficznego w niepewnych sytuacjach.

DOBRY:

- * redaguje wypowiedź, zachowując formę,
- * praca na temat, ale nie całkiem został wyczerpany, redaguje prace twórcze samodzielnie, ale nieoryginalne, zgodne z przyjętym schematem, sposobem interpretowania (ujęcia) tematu,
- * stosuje wypowiedzenia pojedyncze i złożone, występują nieliczne błędy składniowe,
- * unika powtórzeń,
- * stosując dialog, powtarza wyrazy (czasowniki) wprowadzające dialog,
- * dobiera cytaty,
- * stosuje poprawną interpunkcję w wypowiedzeniach złożonych,
- * popełnia nieliczne błędy ortograficzne.

DOSTATECZNY:

- ❖ redaguje wypowiedź zachowując formę, ale nie występują wszystkie elementy,
- ❖ praca na temat, lecz ujęty został powierzchownie, zostały ujęte najważniejsze (kluczowe) zagadnienia,
- ❖ posługuje się planem, słownictwem i przygotowanym wcześniej (podczas lekcji), redaguje prace w dużej mierze odtwórcze,
- ❖ posługuje się zdaniami krótkimi, często występują błędy składniowe, ale zachowana jest logika wypowiedzi,
- ❖ eliminuje potok składniowy,
- ❖ wprowadza dialog w tekst ciągły, nie zawsze stosuje poprawną interpunkcję,
- ❖ podany cytat wprowadza w tekst ciągły,
- ❖ stosuje poprawną interpunkcję w wypowiedziach pojedynczych,
- ❖ poprawnie zapisuje wyrazy poznawane i ćwiczone podczas lekcji.

DOPUSZCZAJĄCY:

- ❑ stara się zachować formę,
- ❑ praca zbliżona do wymaganego tematu,
- ❑ tworzy pracę odtwórczą,
- ❑ zadania są krótkie, zawierają liczne błędy składniowe,
- ❑ nie panuje nad potokiem składniowym charakterystycznym dla języka mówionego,
- ❑ poprawnie zapisuje dialog, ma kłopoty z wprowadzeniem dialogu w tekst ciągły,
- ❑ ma problemy z dobieraniem cytatu, z wprowadzeniem podanego cytatu w tekst ciągły,
- ❑ popełnia liczne błędy interpunkcyjne,
ma kłopoty z zachowaniem poprawnej pisowni.

V. KRYTERIA OCENY DYKTAND:**BŁĘDY ZASADNICZE:**

- wyrazy z : ó- u, rz- ż, h- ch,
- pisownia partykuły przeczącej „nie” z różnymi częściami mowy,
- wielka i mała litera,
- zakończenia : -ij, -ii, -i,
- wyrazy z „i” oraz „j”,
- wyrazy z „om”, „on”, „em”, „en”.

POZOSTAŁE TO BŁĘDY DRUGORZĘDNE.

PUNKTACJA:

- 1 bł. - 5
- 2-3 bł. - 4
- 4 bł. - 3
- 5-6 bł.- 2
- 7 bł. - 1
- 3 bł. II* - 1 bł. I*
- 3 bł. inter. –1 bł. I*

VI. KRYTERIA OCENY WYPOWIEDZI USTNEJ:**CELUJĄCY:**

- w swojej wypowiedzi zawiera treści wykraczające poza program,
- stosuje różne wypowiedzenia, dostosowując je do sytuacji mówienia,
- mówi w sposób oryginalny, ciekawy, przemyślany,
- potrafi skupić na sobie uwagę odbiorcy dzięki sposobowi mówienia.

BARDZO DOBRY:

- swobodnie posługuje się różnymi formami wypowiedzi,
- mówi na temat, wyczerpująco,
- buduje zdania poprawne pod względem składniowym,
- mówi płynnie, ciekawie, dobierając zróżnicowane słownictwo stosowne do tematu,
- świadomie rozwija swe umiejętności językowe,
- mówi głośno, wyraźnie, z odpowiednią intonacją, barwą głosu, we właściwym tempie.

DOBRY:

- ◇ wypowiedzi ustne dotyczą zadawanych pytań, poleceń,
- ◇ mówi na temat,
- ◇ popełnia nieliczne błędy składniowe,

- ◇ mówi płynnie, bez powtórzeń,
- ◇ dba o kulturę języka,
- ◇ mówi głośno, wyraźnie, nawiązuje kontakt z odbiorcą,

DOSTATECZNY:

- wypowiada się, starając się zachować wymaganą formę wypowiedzi,
- mówi krótko, na temat, nie wyczerpuje omawianych zagadnień,
- zachowuje poprawny szyk wyrazów, występują błędy składniowe,
- dobierając słowa, stara się rozwijać umiejętności językowe,
- stara się mówić tak, by nawiązać kontakt z odbiorcą.

DOPUSZCZAJĄCY:

- wypowiada się krótko, chaotycznie,
- ma problem z odpowiedzią na temat,
- nie panuje nad potokiem składniowym,
- nie dysponuje dużym zasobem słownictwa,
- używa języka odbiegającego od norm,
- mówi niewyraźnie, cicho, w sposób niezrozumiały dla odbiorcy.

RECYTACJA PROZY I POEZJI:

- pamięciowe opanowanie tekstu 0-2p.
- zachowanie interpunkcji 0-1p.
- dykcja 0-1p.
- modulacja i intonacja głosu 0-1p.
- interpretacja głosowa tekstu 0-1p.

VII. USTALANIE OCENY ŚRÓDROCZNEJ I KOŃCOWOROCZNEJ:

1. Decydujący wpływ na ocenę klasyfikacyjną mają:

- samodzielne prace pisemne(prace klasowe, testy, sprawdziany),
- kartkówki i dyktanda,
- odpowiedzi ustne .
- oryginalność prezentacji.

2. Inne czynniki to:

- prace domowe,
- estetyka prac,
- recytacja,
- praca w grupach,
- aktywność.

3. Ocena śródroczna wpływa na ustalenie oceny końcoworocznej, ma rangę pracy klasowej.

VIII. USTALENIA DODATKOWE:

1. Prace klasowe zapowiadane-1 tydzień wcześniej

2. Sprawdziany- 1 tydzień.

3. Kartkówki- bez zapowiedzi, obejmować mogą treści trzech ostatnich lekcji.

4. Prace klasowe są obowiązkowe. Uczeń, który nie pisze pracy z powodu usprawiedliwionej nieobecności w szkole, powinien dopełnić tego obowiązku w ciągu dwóch tygodni. Terminy pisania prac uzgadniane są z nauczyciele,. Jeżeli uczeń nie przystąpi do poprawy z własnej winy traci szanse, a nauczyciel zyskuje prawo do obniżenia oceny semestralnej.

5. Uczeń może również otrzymywać tzw. dodatkowe oceny cząstkowe - celujące i bardzo dobre z języka polskiego:

- jeżeli uczestniczy (i zajmuje znaczące lokaty) w szkolnych konkursach polonistycznych, różnych konkursach zewnętrznych, olimpiadzie przedmiotowej itp.
- twórczo i samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania , podejmuje działalność literacką lub kulturalną
- zdobywa wyróżnienia lub jest laureatem konkursów na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim, ogólnopolskim

6.Uczeń ma prawo poprawy oceny w ciągu semestru z oceny niedostatecznej na dopuszczającą. O szansie ucznia na dodatkową poprawę przed końcem semestru lub roku szkolnego decyduje nauczyciel, kierując się przesłankami uznanymi przez siebie za ważne.

7.Uczeń raz w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do zajęć. Nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów. Zgłoszenie nieprzygotowania do lekcji nie zwalnia ucznia z udziału w lekcji bieżącej.

Uczeń jest zobowiązany do noszenia podręczników i zeszytu na każdą lekcję. Ich notoryczny brak może skutkować oceną niedostateczną.

8. Za twórczy i aktywny udział w zajęciach edukacyjnych uczeń może otrzymać plusa. Pięć plusów składa się na ocenę bardzo dobrą za aktywność.

9. Na pierwszej godzinie lekcyjnej uczeń ma prawo do zapoznania z PSO. Oceny cząstkowe są jawne. Sprawdziany i inne prace przechowuje się w szkole do końca roku szkolnego. Uczeń lub rodzic może zapoznać się z nimi tylko w obecności nauczyciela.

10. O ocenach cząstkowych informuje się rodziców na zebraniach lub podczas spotkań indywidualnych. O ocenie klasyfikacyjnej na miesiąc przed końcem semestru.

Kryteria szczegółowe

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY, NAUKA O JĘZYKU	WYMAGANIA			
	konieczne (ocena: dopuszczający)	podstawowe (ocena: dostateczny)	rozszerzone (ocena: dobry)	dopełniające (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
Anthony de Mello <i>Orzeł królewski</i>	<ul style="list-style-type: none"> odtworza fabułę utworu na poziomie dosłownym, przedstawia się w kilku zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega przenośny charakter utworu, przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje wnioski wyjaśniające przenośne znaczenie tekstu, przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej, stosując odpowiednie słownictwo 	<ul style="list-style-type: none"> zestawia tekst z przypowieścią jako gatunkiem literackim, wskazuje w utworze cechy przypowieści, redaguje krótki tekst, w którym dokonuje autoprezentacji
Jan Twardowski Podziękowanie	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje formy pozwalające rozpoznać nadawcę i adresata wypowiedzi, wymienia elementy przyrody przywołane 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa i określa nadawcę i adresata wypowiedzi, wskazuje cechy przedstawionych składników przyrody, 	<ul style="list-style-type: none"> określa relacje między nadawcą i adresatem, analizuje budowę epitetów, wyjaśnia ich funkcję w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje postawę nadawcy wobec świata, uogólnia wnioski dotyczące sposobu obrazowania przyrody,

	<p>w utworze,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje metafory dotyczące człowieka, • krótko opisuje swoje otoczenie 	<p>nazywa opisujące je środki językowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • próbuje przełożyć język metafor na znaczenia dosłowne, • opisuje swoje otoczenie, stara się rozbudować wypowiedź 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenia wynikające z metafor, • opisuje swoje otoczenie, stosuje funkcjonalnie odpowiednie środki językowe 	<p>określa cechy opisanego świata,</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie metafor formułuje wnioski dotyczące natury człowieka, • opisuje swoje otoczenie, wykorzystując wnioski z analizy tekstu
<p>Hanna Kowalska-Pamięta Pamiętnik jedynaczki (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie <i>świat przedstawiony</i>, • wymienia bohaterów tekstu, krótko ich przedstawia, • wskazuje w tekście określenia dotyczące wyglądu postaci, • redaguje według wzoru krótki opis postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza elementy świata przedstawionego, • określa relacje między bohaterami utworu, • porządkuje określenia dotyczące wyglądu postaci według podanej zasady, • redaguje samodzielnie opis postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>świat przedstawiony</i>, • wskazuje narratora utworu, dostrzega tożsamość narratora i bohatera, • uzupełnia określenia z tekstu własnymi propozycjami, • redaguje rozwinięty opis postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i określa elementy świata przedstawionego w tekście, • określa własny stosunek do narratorki (bohaterki) utworu, • uzupełnia i porządkuje określenia związane z wyglądem postaci według przyjętej przez siebie zasady, • redaguje opis postaci, stosuje bogate słownictwo nazywające i określające cechy wyglądu, stosuje porównania

<p><i>Być albo nie być?</i> Czasownik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje czasownik wśród innych części mowy, • wie, że czasownik jest odmienną częścią mowy, • rozpoznaje i tworzy formę osoby, liczby, rodzaju, czasu, • redaguje ogłoszenie według wzoru, • stosuje prawidłowo odmianę czasowników ruchu (<i>iść, wejść</i>) w czasie przeszłym 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia czasowniki nazywające czynności i stany, • rozpoznaje i tworzy stronę czynną i bierną, rozróżnia czasowniki przechodnie i nieprzechodnie, • redaguje samodzielnie krótkie ogłoszenie, • stosuje prawidłowo odmianę czasowników o poszerzonym temacie (<i>umieć, rozumieć</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia czasowniki w formie osobowej i nieosobowej, • odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, określa aspekt czasownika, • redaguje ogłoszenie, stosując funkcjonalnie formy czasownika, • stosuje i prawidłowo zapisuje formy czasu przeszłego czasowników zakończonych na <i>-ąć</i> (<i>wziąć</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym wyróżnia się czasownik spośród wszystkich części mowy, • rozpoznaje i tworzy formy czasownika: osobę, liczbę, rodzaj, czas, stronę, aspekt, • redaguje ogłoszenie, stosując funkcjonalnie różnorodne formy czasownika, • stosuje prawidłowo odmianę trudnych czasowników
<p>Barbara Ciwoniuk <i>Igor</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że epika to jeden z rodzajów literackich, • odtwarza własnymi słowami zawartość treściową fragmentu powieści, • wskazuje w tekście słownictwo typowe dla języka potocznego, • zna układ graficzny 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że obecność narratora stanowi główny wyróżnik epiki, • wymienia i określa elementy świata przedstawionego we fragmencie powieści, • odróżnia język potoczny od oficjalnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę narratora w utworze epickim, • wskazuje narratora utworu, wyszukuje w tekście informacje pozwalające go przedstawić, • wskazuje sytuacje, w których posłuży się językiem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia i nazywa dwa typy narratora, określa cechy każdego z nich, • charakteryzuje narratora na podstawie jego wypowiedzi, • wskazuje różnice między językiem oficjalnym a nieoficjalnym,

	<p>listu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje krótki list (tradycyjny i e-mail) w sytuacji nieoficjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • zna części kompozycyjne listu (tradycyjnego i internetowego), • redaguje rozwinięty treściowo list w sytuacji nieoficjalnej 	<p>nieoficjalnym i oficjalnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przekształca list z języka nieoficjalnego na oficjalny, zachowując jego zawartość treściową 	<ul style="list-style-type: none"> • ma świadomość odmiany mówionej i pisanej języka, • redaguje list (tradycyjny i internetowy) w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej na ten sam temat
<p><i>W trybie natychmiastowym. Tryby czasownika</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje formy trybu oznajmującego, rozkazującego, przypuszczającego czasownika • wie, że tryb przypuszczający wyróżnia cząstka <i>-by</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i tworzy formy trybu oznajmującego, rozkazującego, przypuszczającego, • zna zasady pisowni cząstki <i>-by</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdania, wykorzystując różne formy trybu czasownika, • zapisuje poprawnie cząstkę <i>-by</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje informacje, polecenia, prośby, przypuszczenia, stosując odpowiednie formy trybu, • zapisuje je zgodnie z zasadami ortografii
<p>Rafał Olbiński <i>Cala Polska czyta dzieciom</i> (plakat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i nazywa elementy przedstawione na plakacie, • tworzy dialog między postaciami przedstawionymi na plakacie 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega kontrast jako zasadę kompozycyjną plakatu, wstępnie omawia kompozycję plakatu, • redaguje krótkie opowiadanie związane tematycznie z jednym z elementów plakatu 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega znaczenia wynikające z kontrastu, • opisuje jeden z elementów przedstawionych na plakacie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przerośnięte znaczenie elementów plakatu, formułuje przesłanie plakatu, • formułuje wnioski oceniające plakat, uzasadnia je
<p><i>Wyobraża sobie Pani życie bez czytania?</i> – wywiad z</p>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wymienia argumenty 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnia argumenty pisarki 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własny pogląd na temat też 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje i przeprowadza ankietę,

Dorotą Terakowską	<p>popierające tezę,</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat lektur szkolnych, redaguje według wzoru dedykację 	<p>własnymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat lektur szkolnych i podaje własne propozycje jej uzupełnienia, samodzielnie redaguje dedykację 	<p>przedstawionych w wywiadzie,</p> <ul style="list-style-type: none"> przygotowuje wystawę ulubionych książek, ciekawie i oryginalnie formułuje treść dedykacji 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje zestawy informacji na temat wystawionych książek, ciekawie i oryginalnie formułuje treść dedykacji wpisanej na odwrocie fotografii oraz do książki
Józef Baran <i>Sztuka dom</i>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w tekście nazwy i określenia związane z teatrem, dzieli tekst na części kompozycyjne, wyodrębnia sceny, zbiera informacje na temat przeszłości swojej rodziny, odtwarza zawartość treściową i kompozycję życzeń 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje podobieństwa między teatrem a życiem, przedstawia zawartość tematyczną kolejnych scen, porządkuje informacje na temat swojej rodziny, według podanej zasady redaguje samodzielnie życzenia we wskazanej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje znaczenia tekstu wynikające z zestawienia życia z teatrem, opisuje obrazy poetyckie związane z kolejnymi scenami, porządkuje informacje na temat swojej rodziny według ustalonej przez siebie zasady, redaguje życzenia we wskazanej sytuacji, stosuje odpowiednie formy grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje zwartą wypowiedź na temat motywu życia jako teatru, wyjaśnia metaforyczne znaczenie tytułu, nazywa wartości związane z życiem przedstawionej rodziny, przedstawia informacje o przeszłości i tradycji swojej rodziny w wybranej przez siebie formie, samodzielnie redaguje życzenia z zachowaniem wszystkich cech językowych i

				kompozycyjnych tej formy wypowiedzi
Janina Porazińska <i>Kto mi dał skrzydła</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że J. Kochanowski to jeden z najwybitniejszych pisarzy polskich, • wyodrębnia z tekstu wydarzenia, • przy pomocy nauczyciela redaguje streszczenie, korzystając z podanego planu wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy żył i tworzył J. Kochanowski, • układa chronologicznie wydarzenia z tekstu, • samodzielnie układa plan wydarzeń, na jego podstawie przy wsparciu nauczyciela redaguje streszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi podać kilka informacji biograficznych z życia J. Kochanowskiego, • wydobywa z tekstu informacje, na podstawie których można odtworzyć realia historyczne, • redaguje samodzielnie plan wydarzeń i streszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi krótko wyjaśnić, dlaczego J. Kochanowski jest uznawany za jednego z najwybitniejszych pisarzy polskich, • na podstawie wprowadzenia i tekstu przedstawia J. Kochanowskiego jako twórcę, obywatela, gospodarza, • redaguje samodzielnie streszczenie, zachowuje wszystkie cechy tej formy wypowiedzi
Jan Kochanowski <i>Na dom w Czarnolesie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje formy pozwalające rozpoznać nadawcę i adresata utworu, • wskazuje wersy zawierające prośby nadawcy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia nadawcę i adresata utworu, • odtwarza w języku sobie współczesnym treść prośb nadawcy, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje apostrofę jako środek poetycki wskazujący adresata, • korzysta z przypisów, • stara się przełożyć język utworu na wypowiedź współczesną, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa relacje między nadawcą i adresatem utworu, • na podstawie wypowiedzi nadawcy określa jego stosunek do życia i świata

<p>Adam Mickiewicz Na ścianach soplicowskiego dworku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, odtwarza swoimi słowami jego treść, • wymienia nazwy przedmiotów opisanych w utworze, gromadzi podstawowe słownictwo do opisu przedmiotu, • przy pomocy nauczyciela redaguje krótki opis przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza i określa elementy świata przedstawionego, • wskazuje w tekście środki opisujące przedmioty, gromadzi i porządkuje słownictwo do opisu, • stara się samodzielnie zredagować opis przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia postacie historyczne wspomniane w tekście, podaje informacje na ich temat, • nazywa odczucia i emocje bohatera wywołane widokiem przedmiotów, • samodzielnie redaguje wyczerpujący opis przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu przedstawia i charakteryzuje wygląd wnętrza opisanego w utworze, • redaguje opis przedmiotu, stosuje bogate słownictwo nazywające cechy wyglądu
<p><i>Nie tylko ludzie i rzeczy.</i> Rzeczowniki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rzeczownik wśród innych części mowy, • tworzy prawidłowe formy przypadków i liczby 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia rzeczowniki pospolite i własne, • określa i tworzy prawidłowe formy przypadków, liczby, rodzaju 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia rzeczowniki konkretne i abstrakcyjne, • potrafi wyodrębnić temat i końcówkę rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kategorie nazywane rzeczownikami, • rozpoznaje rzeczowniki pospolite, własne, konkretne, abstrakcyjne, • określa i tworzy prawidłowe formy gramatyczne rzeczowników, • rozpoznaje temat i końcówkę rzeczownika
<p><i>W gąszczu reguł.</i> Trudne formy rzeczownika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że istnieją rzeczowniki 	<ul style="list-style-type: none"> • zna rzeczowniki odmieniające się tylko 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowe formy rzeczowników 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo wszystkie formy

	<p>odmieniające się według odmiennych reguł,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowe formy rzeczowników <i>przyjaciel, rok</i> 	<p>w liczbie mnogiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje ich prawidłowe formy 	<p>typu <i>sędzia, oczy, Amerykanin</i></p>	<p>rzeczowników o trudnej odmianie</p>
<p>Ewa Przybylska <i>Dzień kolibra</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że rzeczywistość przedstawiona w utworze ma charakter fikcyjny, rozróżnia świat rzeczywisty i fikcyjny, • opowiada własnymi słowami treść utworu, • przy niewielkiej pomocy redaguje opowiadanie o dalszych losach bohatera, • wymyśla tytuł opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>fikcja literacka</i>, • wskazuje fragmenty, na podstawie których można scharakteryzować bohatera, • samodzielnie redaguje opowiadanie o dalszych losach bohatera, • wprowadza dialogi 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu potrafi wskazać związki między światem rzeczywistym i fikcyjnym, • komentuje zachowanie, reakcje, myśli bohatera, • nazywa jego emocje, • redaguje opowiadanie zawierające dialogi i opisy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega fikcja realistyczna, • wskazuje w tekście przykłady realistycznych elementów świata przedstawionego, • porównuje emocje bohatera z własnym doświadczeniem, • formułuje uogólnienia w postaci wniosków, • redaguje twórcze opowiadanie zakończone puentą
<p>Tomek Tryzna <i>Panna Nikt</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i krótko omawia elementy świata przedstawionego, • opowiada o wybranym wydarzeniu, określa 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje narratora, dostrzega subiektywny charakter narracji, • odtwarza i nazywa emocje bohaterki, ujawniające się w głównym wydarzeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje realistyczny charakter świata przedstawionego, • charakteryzuje bohaterki na podstawie ich działania i 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje elementy świata przedstawionego, podkreślając realizm konwencji i subiektywizm narracji, • określa, komentuje

	rolę każdej z bohaterek biorącej w nim udział	tekstu	wypowiedzi, wstępnie je ocenia	i ocenia relacje łączące obie bohaterki utworu
<i>Opisywać i oceniać?</i> Przymiotniki	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje przymiotniki wśród innych części mowy, podaje przykłady przymiotników, wie, że niektóre przymiotniki mają trudną odmianę 	<ul style="list-style-type: none"> wie, na jakie pytania odpowiada przymiotnik, wie, przez jakie formy się odmienia, stara się prawidłowo stosować niektóre trudne formy odmiany przymiotnika 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że przymiotnik podlega stopniowaniu, zna stopnie przymiotnika, stosuje prawidłowe formy stopniowania przymiotników trudnych 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje prawidłowe formy gramatyczne przymiotnika, stosuje różne sposoby stopniowania, stosuje prawidłową odmianę i stopniowanie trudnych form przymiotnika
Antoine de Saint-Exupéry <i>Mały Księżę</i>	<ul style="list-style-type: none"> wylicza etapy wędrówki bohatera, opowiada przebieg jednego z nich, łączy nazwy miejsc z odpowiednimi postaciami, porządkuje informacje przedstawiające tytułowego bohatera, rozpoznaje narratora utworu, czyta ze zrozumieniem definicję symbolu, 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje etapy wędrówki, wskazuje ich cechy wspólne, przedstawia wygląd i zajęcia bohaterów utworu, przedstawia tytułowego bohatera, określa i przedstawia narratora utworu, na podstawie definicji wyjaśnia pojęcie symbolu, komentuje cytaty dotyczące przyjaźni, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny podjęcia wędrówki, określa jej cel, krótko charakteryzuje bohaterów, opisuje wygląd tytułowego bohatera, charakteryzuje narratora utworu, wymienia elementy utworu, którym można przypisać symboliczne znaczenia, rozwija myśli 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega symboliczny charakter wędrówki, podaje przykłady podobnego motywu z innych utworów, ocenia bohaterów, wskazuje fantastyczne i realistyczne elementy związane z tytułowym bohaterem, określa relacje łączące narratora z głównym bohaterem, nazywa uczucia,

	<ul style="list-style-type: none"> wypisuje cytaty dotyczące przyjaźni, formułuje krótko własną opinię na temat utworu 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje własną ocenę utworu 	<p>zawarte w cytatach dotyczących przyjaźni,</p> <ul style="list-style-type: none"> formułuje ocenę utworu, uzasadnia ją argumentami 	<p>emocje narratora związane z postacią głównego bohatera,</p> <ul style="list-style-type: none"> określa symboliczne znaczenia elementów świata przedstawionego w utworze, na podstawie cytatów wyjaśnia, jak rodzą się więzi przyjaźni, bierze aktywny udział w forum dyskusyjnym na temat utworu
<p>Wiktor Gomułicki Wspomnienia niebieskiego <i>mundurka</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy tekstu, na podstawie których można określić czas i realia wydarzeń, odszukuje w podanych źródłach informacje o przywołanych w tekście postaciach biblijnych, korzystając z wzoru, zapisuje dialog 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje opisaną rzeczywistość szkolną z własnym doświadczeniem, wyjaśnia, kim były biblijne postaci przywołane w tekście, samodzielnie zapisuje krótki dialog 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje wnioski wynikające z porównania, wyjaśnia, z czego wynika skonstrastowanie bohaterów utworu, zapisuje rozbudowany dialog 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje i ocenia atmosferę panującą w opisanym szkole, zestawia ją z własnymi doświadczeniami szkolnymi, wymienia pary bohaterów z innych utworów literackich lub filmowych przedstawionych w podobny sposób, zapisuje dialog, korzystając z wszystkich

				graficznych sposobów zapisu
<i>Jak się uczyć, żeby odnieść sukces? Przysłówki</i>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przysłówki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co nazywają i na jakie pytania odpowiadają przysłówki 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, od jakich części mowy tworzone są przysłówki 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo stopniuje przysłówki
Stefan Żeromski <i>Szyfowe prace</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada własnymi słowami przebieg wydarzeń, • przedstawia głównego bohatera fragmentu, • podaje z tekstu przykłady obrazujące proces rusyfikacji, • opowiada treść mitu o Syzyfie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia wydarzenia przedstawione we fragmencie, • wstępnie charakteryzuje głównego bohatera fragmentu, • opowiada o sposobach funkcjonowania szkoły przedstawionej w utworze, • wyjaśnia symboliczne znaczenia mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • określa napięcie emocjonalne kolejnych wydarzeń, • charakteryzuje postawę życiową głównego bohatera fragmentu, • wymienia sposoby rusyfikacji opisane we fragmencie, • wyjaśnia przenośne znaczenie tytułu powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje zachowanie bohaterów związane z kolejnymi wydarzeniami, • porównuje i próbuje ocenić postawy życiowe postaci przedstawionych we fragmencie, • przedstawia i komentuje sposoby przeciwstawiania się rusyfikacji, • wyjaśnia sposób i cel nawiązania powieści do mitu
Stefan Żeromski <i>Dzienniki</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> • określa tematy kolejnych notatek w dzienniku, • opowiada w trzeciej osobie wybrany fragment 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje ogólny wniosek dotyczący tematyki dziennika jako gatunku, • wskazuje elementy biografii autora, które 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy dziennika jako gatunku, • wstępnie charakteryzuje autora dziennika 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co odróżnia dziennik od utworów literatury pięknej, • charakteryzuje autora dziennika z

		można rozpoznać w <i>Szyzyfowych pracach</i>		dwóch różnych punktów widzenia
Aidan Macfarlane, Ann MacPherson <i>Dziennik nastolatka</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> w formie kartki z dziennika relacjonuje wydarzenie ze swojego życia 	<ul style="list-style-type: none"> w formie kartki z dziennika relacjonuje spotkanie z inną osobą, przedstawia ją, 	<ul style="list-style-type: none"> w formie kartki z dziennika pisze o swoich planach i marzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> w formie kartki z dziennika wyraża swoje opinie na wybrany przez siebie temat
Czworo oczu lepsze niż <i>dwoje</i> . Liczebniki	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje liczebnik wśród innych części mowy, wie, co określają liczebniki, wie, że niektóre liczebniki mają trudną odmianę 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje liczebniki główne i porządkowe, stosuje prawidłowo ich formy, stara się prawidłowo stosować niektóre trudne formy odmiany liczebnika 	<ul style="list-style-type: none"> wie, kiedy należy użyć liczebników zbiorowych, stosuje prawidłowo ich formy, stosuje prawidłowe trudne formy odmiany liczebnika 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje prawidłowe formy liczebników ułamkowych i nieokreślonych, stosuje prawidłową odmianę liczebników wielowyrazowych, stosuje prawidłową odmianę trudnych form liczebnika
Julian Tuwim <i>Nauka</i>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje cytaty związane z różnymi dziedzinami nauki, wskazuje wyrazy i formy pozwalające rozpoznać osobę mówiącą 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa dziedziny nauki przywoływane w wierszu, określa czas, ustala, czego dotyczy przeszłość, teraźniejszość, przyszłość 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia dosłowne i uogólnione znaczenie tytułu, charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega ironię w sposobie wypowiedzi podmiotu, ustala, czego dotyczy ironia
Adam Bahdaj <i>Telemach w dżinsach</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy świata przedstawionego w 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego w 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega motyw wędrówki, wyjaśnia jego związek z 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady innych utworów literackich, w których

	<p>utworze,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i przedstawia bohaterów utworu, • określa temat rozmowy bohaterów, wypisuje cytaty, które uważa za ważne dla tematu, • redaguje prostą instrukcję dotyczącą konkretnych działań 	<p>utworze,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaznacza fragmenty, na podstawie których można scharakteryzować bohaterów, • odtwarza własnymi słowami myśli zawarte w cytatach, próbuje je komentować, • redaguje instrukcję dotyczącą konkretnych działań, uwzględnia ich kolejność 	<p>problem poruszonym w rozmowie bohaterów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterów, porównuje ich, • odtwarza refleksje bohaterów na temat rodzajów szczęścia, próbuje je komentować, • redaguje instrukcję na temat: <i>Jak osiągnąć szczęście?</i> 	<p>występuje motyw wędrowni, wyjaśnia jego symboliczne znaczenia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa cele życiowe każdego z bohaterów, • rozwija myśli bohaterów na temat szczęścia własnymi refleksjami, • redaguje instrukcję na temat: <i>Jak osiągnąć szczęście?</i>, zachowuje jednolitą formę czasowników
Jakow Swiet <i>Kolumb</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia krótko postać Krzysztofa Kolumba, • wybiera informacje do notatki, redaguje notatkę, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności odkrycia dokonanego przez Kolumba, • porządkuje informacje do notatki, redaguje notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega wielkość dokonań Kolumba, • redaguje notatkę, tytułuje ją 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje podane oceny postaci Kolumba, • redaguje notatkę, proponuje jej funkcjonalny zapis graficzny
<i>Wieczni „zastępcy”</i> . Zaimki	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że zaimki mogą zastępować różne części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zaimki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zaimki ze względu na część mowy, którą zastępują, stosuje je w wypowiedziach 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zaimki ze względu na funkcję, jaką pełnią, stosuje je w wypowiedziach
Konstanty Ildefons	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega absurd,

<p>Gałczyński <i>Teatrzyk „Zielona Gęś” ma zaszczyt przedstawić „Zakrycie Ameryki”</i></p>	<p>tematyczny związek utworu z postacią Kolumba i jego dokonaniem</p>	<p>utworu łączące go z formami dramatycznymi</p>	<p>humor, wskazuje jego przykłady</p>	<p>podaje jego przykłady</p>
<p>Marek Kamiński <i>Razem na biegun</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje motyw wędrówki na poziomie dosłownym, określa jej trasę, • wybiera z tekstu materiał językowy do opisu bieguna, • układa pytania, które chciałby zadać autorom zapisków, • korzystając z podanego wzoru, redaguje gratulacje 	<ul style="list-style-type: none"> • określa motywy i cele wędrówki bohaterów pojmowanej dosłownie, • opisuje wygląd bieguna, • porównuje zapiski obu bohaterów, wskazuje podobieństwa, • samodzielnie redaguje gratulacje we wskazanej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przerośnięte znaczenia wędrówki bohaterów • wylicza umiejętności pomocne przy zdobywaniu bieguna, • porównuje zapiski obu bohaterów, wskazuje różnice, • redaguje gratulacje w samodzielnie wymyślonej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> • określa motywy i cele wędrówki bohaterów pojmowanej przerośnięte, • podaje dosłowne i metaforyczne znaczenia pojęcia <i>biegun</i>, • formułuje tezę dotyczącą sensu podjęcia wyprawy przez bohaterów, popiera ją argumentami, • redaguje gratulacje, dołącza do nich życzenia
<p>Wisława Szymborska <i>Nic dwa razy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega, że temat wiersza związany jest z przemijaniem, • rozpoznaje podmiot liryczny w utworze, • dostrzega zestawienie życia ze 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i przytacza tezę zawartą w utworze, • określa podmiot liryczny na podstawie jego wypowiedzi, • dostrzega związek z utworem Tuwima 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje z tekstu przykłady argumentów uzasadniających tezę, • odtwarza opinie osoby mówiącej na temat życia, • wyjaśnia znaczenia wynikające z 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje poetyckie przesłanie na temat życia, • ustosunkowuje się do opinii osoby mówiącej w wierszu, • wskazuje paradoks, wyjaśnia wynikające z

	szkołą		zestawienia życia ze szkołą,	niego znaczenia
Jan Parandowski <i>Przygody Odyseusza</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia kolejne przygody bohatera, tytułuje je, • przypomina przyczyny tułaczki Odyseusza, • wydobywa z tekstu informacje służące przedstawieniu Odyseusza, na ich podstawie przedstawia bohatera, • nazywa kilka cech charakteru Odyseusza, • redaguje krótką charakterystykę postaci według wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza trasę wędrówki Odyseusza, • wymienia sprzymierzeńców i wrogów Odyseusza, • gromadzi i porządkuje materiał językowy do opisu wyglądu Odyseusza, • wskazuje przykłady zachowania, postępowania bohatera, na ich podstawie nazywa cechy jego charakteru, • samodzielnie redaguje krótką charakterystykę postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy nazwy krain z odpowiednimi postaciami, wyjaśnia, kim one są, • wyjaśnia, kto i w jaki sposób wpływał na losy Odyseusza, • opisuje wygląd Odyseusza, • nazywa cechy charakteru Odyseusza, dzieli je na wady i zalety, • redaguje charakterystykę postaci, wykorzystuje cytaty, 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był aojda; wciela się w rolę aojdy, opowiada o wybranej przygodzie Odyseusza, • rozumie pojęcie <i>homo viator</i>, wyjaśnia zasadność używania go w odniesieniu do Odyseusza, • opisuje wygląd Odyseusza z punktu widzenia wybranej postaci, • nazywa cechy charakteru Odyseusza, wskazuje, którą uważa za najbardziej istotną, uzasadnia swą opinię, • redaguje wyczerpującą charakterystykę postaci, zawiera w niej własną ocenę
Herbert George Wells <i>Wehikul czasu</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • określa, o jakim rodzaju wędrówki opowiada fragment powieści, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia bohatera – narratora utworu, • decyduje, czy sam 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wrażenia doznawane przez bohatera w czasie wędrówki, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i nazywa emocje bohatera, wskazuje ich źródła i przyczyny,

	<ul style="list-style-type: none"> wymyśla dalszy ciąg opowieści 	<p>chciałby odbyć wędrowkę w czasie, uzasadnia swoje zdanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zagrożenia i korzyści płynące z możliwości podróżowania w czasie, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty potwierdzające opinię na temat zagrożeń i korzyści podróżowania w czasie,
<i>Odyseja językowa. Trudne zaimki</i>	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie dłuższych i krótszych form zaimków 	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie zaimków względnych i dzierżawczych 	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie zaimków wskazujących 	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie wszystkich form zaimków
Adam Mickiewicz <i>Koncert wieczorny</i>	<ul style="list-style-type: none"> nazywa miejsca, w których odbywa się nietypowy koncert, wskazuje w tekście epitety, wie, że uosobienie i ożywienie to rodzaje przenośni, wie, że język utworu lirycznego cechuje się obecnością różnych środków poetyckich 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nietypowych muzykantów i instrumenty, na których grają, wskazuje w tekście porównania, wskazuje w tekście przykłady uosobienia i ożywienia, rozpoznaje i nazywa podstawowe środki poetyckie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w tekście wyrazy dźwiękonaśladowcze, zaznacza wersy, w których występuje instrumentacja głoskowa, określa funkcję epitetów i porównań, wie, czym jest hiperbola i peryfraz, wskazuje przykłady w tekście, określa funkcję podstawowych środków poetyckich 	<ul style="list-style-type: none"> omawia efekty uzyskane dzięki wyrazom dźwiękonaśladowczym i instrumentacji głoskowej, wyodrębnia obrazy poetyckie, opisuje je, wyjaśnia, na czym polega przenośnia, wskazuje w tekście różne jej rodzaje i nazywa je, formułuje znaczenia wynikające ze środków poetyckich
Artur Szlosarek <i>O pięknie</i>	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia własnymi słowami sytuację liryczną, podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje podmiot liryczny i bohatera lirycznego utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza myśli i refleksje osoby mówiącej, zna pojęcie 	<ul style="list-style-type: none"> określa postawę wobec świata osoby mówiącej, komentuje podane

	<p>rzeczy, zjawisk, które uważa za piękne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzystając z wzoru, redaguje ogłoszenie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym dla osoby mówiącej w wierszu jest piękno, • redaguje ogłoszenie podające podstawowe informacje 	<p><i>estetyka</i>, wyjaśnia jego znaczenie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie, • stosuje środki językowe wpływające na odbiorcę, 	<p>cytaty na temat piękna,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie zgodnie ze wszystkimi cechami tej formy wypowiedzi,
<p>Rafał Malczewski <i>Pogodne życie</i> (reprodukcja obrazu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy przedstawione na obrazie, • proponuje przysłówki i przymiotniki, które można wykorzystać przy określeniu nastroju miejsca przedstawionego na obrazie, • nazywa barwy wykorzystane na obrazie, • wskazuje elementy świata związane z określonymi barwami, • rozpoznaje i wskazuje elementy przedstawione symetrycznie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje elementy przedstawione na obrazie, • określa nastrój przedstawionego miejsca, • określa kolorystykę obrazu, • wskazuje elementy widoczne z bliska i z oddali 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje epitety, porównania, które można by wykorzystać przy opisie elementów obrazu, • wyjaśnia, czym kieruje się odbiorca przy określaniu nastroju, • komentuje wrażenia wywołane kolorystyką obrazu, • dostrzega perspektywę, • określa punkt widzenia, z jakiego został przedstawiony widok 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy krótką wypowiedź, w której określa temat obrazu i opisuje elementy przedstawionego świata, • wskazuje malarskie środki tworzące nastrój, • rozpoznaje zasadę, według której dobrane zostały barwy, • omawia kompozycję obrazu, wskazuje jej najważniejsze zasady
<p><i>Och! Jaki piękny świat! Czyż nie zachwyca?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że wykrzykniki i 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co można wyrazić za pomocą 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co można wyrazić za pomocą 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo i funkcjonalnie

Wykrzykniki i partykuły	partykuły to nieodmienne części mowy	wykrzykników, <ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady interpunkcyjne przy ich zapisie 	partykuł, stosuje je w swych wypowiedziach	wykrzykniki i partykuły w swych wypowiedziach
Jostein Gaarder <i>Świat Zofii</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia bohaterkę utworu, • szuka w podanych źródłach wyjaśnienia słowa <i>filozofia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób bohaterka poznaje tajniki filozofii, • wyjaśnia znaczenie słowa <i>filozofia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje, kim jest filozof, wymienia wyróżniające go cechy, • wypisuje z tekstu pytania o charakterze filozoficznym 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wyjaśnia, czym cechuje się postawa filozofa wobec świata, • układa samodzielnie pytania o charakterze filozoficznym
Wisława Szymborska <i>Jarmark cudów</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza konkretne zjawiska przedstawione w wierszu, • dostrzega związek z tekstem J. Gaardera, • wskazuje zwroty z języka potocznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sposób ich przedstawienia, • określa związek z tekstem Gaardera, • wskazuje zwroty charakterystyczne dla komunikatu 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje znaczenie tytułu utworu, • dostrzega w wierszu refleksje o charakterze filozoficznym. • wskazuje powtórzenia, wyjaśnia ich funkcję, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa postawę wobec świata zaprezentowaną w wierszu, • formułuje refleksje o charakterze filozoficznym wynikające z tekstu, • wskazuje paradoks, wyjaśnia jego znaczenie
Bolesław Prus <i>Faraon</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym są i gdzie się znajdują piramidy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jakim celu wznoszono piramidy 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje materiał językowy z tekstu do opisu piramid 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego piramidy uważane są za niezwykle budowle, • uzasadnia ich znaczenie w kulturze

<p><i>Mali, lecz wielcy w języku.</i> Przymyki i spójniki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia przymyki od spójników 	<ul style="list-style-type: none"> • używa prawidłowych form przypadków rzeczownika w wyrażeniach przymikowych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przymyki złożone, stosuje je w wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje celowo spójniki dla wyrażenia łączności, przeciwstawienia, rozłączności, wynikania
<p>Małgorzata Musierowicz <i>Opium w rosole</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady, na podstawie których można określić miejsce i czas wydarzeń, • wymienia rodziny przedstawione w powieści, • przedstawia wybranych bohaterów utworu, • wypisuje z tekstu zdania o charakterze sentencji 	<ul style="list-style-type: none"> • określa miejsce i czas wydarzeń, • wylicza członków rodzin przedstawionych w powieści, • wstępnie charakteryzuje wybranych bohaterów utworu, • wskazuje sentencję, którą uważa za ważną we własnym życiu, próbuje uzasadnić swój wybór 	<ul style="list-style-type: none"> • ukonkretnia i omawia miejsce i czas wydarzeń, • przedstawia relacje między członkami rodzin przedstawionych w powieści, • dokonuje wyczerpującej charakterystyki bohaterów, • próbuje komentować sentencje życiowe zawarte w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia realia rzeczywistości, w której toczy się akcja utworu, • omawia i porównuje atmosferę panującą w opisanych domach, • charakteryzuje porównawczo bohaterów, omawia i ocenia ich postawy wobec świata, • rozwija sentencje zawarte w utworze własnymi refleksjami
<p>Stanisław Lem <i>Dzienniki gwiazdowe. Podróż ósma</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje z tekstu przykłady fantastycznych urządzeń, postaci, miejsc, • przedstawia cel podróży głównego bohatera, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między elementami fantastycznymi z tekstu a fantastyką baśniową, • przedstawia własnymi słowami rozmowę bohaterów, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia charakterystyczne cechy świata przedstawionego w utworze, • nazywa emocje głównego bohatera, ustala, czym są 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co jest wyróżnikiem literatury fantastycznonaukowej, • ocenia, jaki obraz ludzkości wyłania się z rozmowy bohaterów, • podaje wyrazy, które były inspiracją

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co to neologizm 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje neologizmy w tekście 	<p>wywołane,</p> <ul style="list-style-type: none"> • próbuje podać wyrazy, które były inspiracją do stworzenia neologizmów 	<p>do stworzenia neologizmów</p>
Homer <i>Iliada</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Iliada</i> to jedno z najważniejszych dzieł literackich w kulturze europejskiej, • czyta uważnie tekst, zaznacza wyrazy i formy wyrazów, których nie rozumie, • przedstawia kto, z kim, dlaczego walczy, • czyta uważnie definicję porównania homeryckiego, • redaguje krótkie sprawozdanie, w którym podaje najważniejsze informacje o relacjonowanym wydarzeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Iliada</i> opowiada historię wojny trojańskiej, • czyta uważnie tekst, korzysta z przypisów, • opowiada własnymi słowami jeden z epizodów walki, • wykorzystując definicję, wyjaśnia, czym cechuje się porównanie homeryckie, • redaguje sprawozdanie, w którym przedstawia przebieg relacjonowanego wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakie były przyczyny wybuchu wojny trojańskiej, • wymienia postacie przedstawione w fragmencie, • wyodrębnia kolejne epizody walki, • wskazuje w tekście przykład porównania homeryckiego, • redaguje sprawozdanie, w którym przedstawia emocje uczestników wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Iliada</i> jest eposem, wymienia cechy eposu, • wyjaśnia, kim są postacie przedstawione w fragmencie, • opisuje zachowanie uczestników walki, nazywa wartości, w imię których podjęli walkę przeciw sobie, • charakteryzuje język porównania homeryckiego, • redaguje sprawozdanie, wykorzystuje czas teraźniejszy, stosuje różne typy zdań
<i>Wygrać z językiem.</i> Wypowiedzenie	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia zdanie od równoważnika zdania, • rozpoznaje 	<ul style="list-style-type: none"> • zastępuje zdania ich równoważnikami, • przekształca zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym cechuje się zdanie, a czym równoważnik, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje funkcjonalnie równoważniki w

	wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe	oznajmujące w pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe	<ul style="list-style-type: none"> • sprawnie posługuje się różnymi typami wypowiedzeń 	wypowiedziach, <ul style="list-style-type: none"> • celowo wykorzystuje różne typy wypowiedzeń dla osiągnięcia zamierzonych efektów
Opowieści Okrągłego Stołu (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada wybrane wydarzenie, • wymienia rycerskie atrybuty, • przedstawia podstawowe zasady rycerskiego postępowania w formie kodeksu 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o zwyczajach rycerskich, • wyjaśnia, co oznaczały rycerskie atrybuty, • hierarchizuje zasady rycerskiego postępowania w formie kodeksu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym był i co symbolizuje okrągły stół, • przedstawia rycerskie powinności, • redaguje kodeks rycerskiego postępowania, zachowuje jednorodną formę czasowników 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym był i co symbolizuje Święty Graal, • nazywa główne cechy rycerza, wymienia najważniejsze dla niego wartości, • redaguje kodeks rycerskiego postępowania, proponuje graficzny układ zapisu
Fryderyk Schiller <i>Rękawiczka</i>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, • wyodrębnia strofy, dostrzega rymy, • wyodrębnia kolejne wydarzenia, • wyodrębnia dialog, • wie, że tekst jest balladą 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst z uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych, • nazywa rymy, określa rytm, • wskazuje zawiązanie, punkt kulminacyjny i rozwiązanie akcji, • określa bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst, stara się oddać napięcie dramatyczne utworu, • wskazuje i nazywa środki poetyckie, • dostrzega narratora, • określa jego postawę wobec świata przedstawionego, • ocenia postacie na 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się głosowo interpretować tekst, • wymienia i omawia liryczne cechy utworu, • wymienia epickie cechy utworu, • dostrzega elementy dramatyczne w utworze, • wyjaśnia, na czym polega synkretizm

		<p>prowadzących dialog, proponuje rozwinięcie go,</p> <ul style="list-style-type: none"> • czyta i odtwarza definicję ballady 	<p>podstawie ich wypowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że ballada łączy cechy różnych rodzajów literackich 	<p>rodzajowy</p>
<p><i>Powiedzieć wszystko, co pomyśli głowa. Części zdania</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia logiczne związki wyrazów w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia związek główny, tworzy poprawne związki główne w swoich wypowiedziach, • posługuje się terminami: <i>podmiot, orzeczenie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia związki poboczne, tworzy poprawne związki poboczne, • posługuje się terminami: <i>przydawka, dopełnienie, okolicznik</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy logiczne struktury zdaniowe, • sprawnie posługuje się nazwami wszystkich części zdania
<p>Christopher Paolini <i>Eragon</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia fantastyczne postacie, dzieli je na bohaterów pozytywnych i negatywnych, • wskazuje związki utworu z baśnią 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy magii, wyjaśnia, z czym są związane, • wskazuje elementy wywodzące się z opowieści rycerskich 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega motyw smoka, omawia jego znaczenie w świecie przedstawionym utworu, • wskazuje związki z mitem, legendą 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia główne cechy świata przedstawionego w utworze, • wskazuje cechy utworów należących do literatury fantasy,
<p><i>Przybyli, zobaczyli, zwyciężyli. Orzeczenie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, o czym informuje orzeczenie, na jakie pytania odpowiada 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje orzeczenie czasownikowe, prawidłowo używa go w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje orzeczenie imienne, prawidłowo używa go w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wszystkie rodzaje orzeczenia, prawidłowo używa ich w zdaniach
<p>Henryk Sienkiewicz <i>Pan Wołodyjowski</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa miejsce, czas przedstawionych wydarzeń, wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli fragment na części, tytułuje je, • przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje narratora, określa jego stosunek do prezentowanych 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że utwór jest powieścią historyczną, • wyjaśnia sens

	bohaterów biorących w nich udział, <ul style="list-style-type: none"> • opowiada własnymi słowami przebieg ślubowania złożonego przez bohaterów 	motywy działania bohaterów	postaci i ich czynów, <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia pozytywne i negatywne skutki decyzji podjętej przez bohaterów 	określenia: <i>ku pokrzepieniu serc</i> , <ul style="list-style-type: none"> • nazywa wartości, którymi kierowali się bohaterowie, ocenia ich postępowanie
Stanisław Kałamacki <i>Legendy spod Giewontu</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własnymi słowami treść legendy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego tekst jest legendą 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu śpiących rycerzy
<i>Kto śpi, a kto czuwa?</i> Podmiot	<ul style="list-style-type: none"> • wie, o czym informuje podmiot, na jakie pytania odpowiada 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podmiot gramatyczny, • rozpoznaje podmiot domyślny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podmiot logiczny, • wskazuje podmiot szeregowy i towarzyszący 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i wskazuje wszystkie rodzaje podmiotu, • rozpoznaje zdania bezpodmiotowe
Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Pieśń o żołnierzach z Westerplatte</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wydobywa z tekstu informacje pozwalające określić sytuację liryczną, • rozpoznaje motyw nieba, przypomina symboliczne znaczenie nieba, • płynnie recytuje tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zbiorowego bohatera lirycznego, • nazywa wartości reprezentowane przez bohatera zbiorowego, • recytuje tekst, zwraca uwagę na prawidłową wymowę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia wypowiedzi podmiotu lirycznego i bohatera lirycznego, ustala, czego dotyczą, • wyjaśnia pojęcie <i>apoteoza</i>, ustala, co i w jaki sposób zostało w tekście poddane idealizacji, gloryfikacji, • recytuje tekst, zwraca uwagę na odpowiednie tempo 	<ul style="list-style-type: none"> • postrzega tekst jako legendę poetycką, • określa sposób i cel jej tworzenia, • głosowo interpretuje utwór

Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada wybrane wydarzenie, • określa ogólnie miejsce wydarzeń, • przedstawia bohaterów, • wstępnie określa nastrój utworu, • rozpoznaje utwór jako balladę 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza ramowy plan wydarzeń, • wypisuje elementy krajobrazu, • krótko charakteryzuje bohaterów, • wskazuje elementy świata przedstawionego tworzące nastrój, • wskazuje elementy fantastyki i specyfikę nastroju jako ważne cechy ballady 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada wybrane wydarzenie z punktu widzenia jednego z bohaterów, • ustala cechy krajobrazu, • wyjaśnia, na czym polega wina strzelca, jaką ponosi karę, kto ją wymierza, • dostrzega zmiany nastroju, • wie, że ballada łączy w sobie cechy liryki, epiki, zawiera elementy dramatu 	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli wydarzenia według zasady prawdopodobieństwa, • wskazuje i nazywa językowe środki opisujące krajobraz, • formułuje prawdy moralne wynikające z tekstu, • nazywa nastrój poszczególnych części utworu, • wymienia wszystkie cechy ballady jako gatunku literackiego
Jakież to chłopiec piękny i młody? Przydawka	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że przydawka jest częścią zdania, wymienia pytania, na które odpowiada przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że przydawka jest określeniem rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakimi częściami mowy może być wyrażana przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przydawki, celowo i funkcjonalnie wykorzystuje je w swoich wypowiedziach
Juliusz Słowacki <i>Balladyna</i>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady realistycznych i fantastycznych wydarzeń, • przedstawia krótko osoby dramatu, • przedstawia tytułową bohaterkę, • odróżnia tekst główny od tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze wydarzenia akcji, • wymienia postacie fantastyczne, podaje przykłady ich ingerencji w losy innych bohaterów, • nazywa cechy osobowości tytułowej 	<ul style="list-style-type: none"> • szereguje najważniejsze wydarzenia akcji, • nazywa najważniejszą cechę każdej postaci, • tworzy portret psychologiczny tytułowej bohaterki, • wydobywa z tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wydarzenia o największym napięciu dramatycznym, motywuje swój wybór, • charakteryzuje wybranego bohatera, wprowadza elementy oceny, • ocenia tytułową

	<p>pobocznego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że utwór jest dramatem 	<p>bohaterki,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście głównym dialogi i monologi, • wie, że dramat to rodzaj literacki, wymienia lirykę i epikę jako nazwy dwóch pozostałych rodzajów literackich 	<p>pobocznego informacje, ustala, czego dotyczą,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje brak narratora i cechy budowy jako istotne wyróżniki rodzajowe dramatu 	<p>bohaterkę, formułuje argumenty uzasadniające ocenę,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaznacza fragmenty tekstu głównego, które uważa za istotne, uzasadnia swój wybór, • wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego
<p>Mary Shelley <i>Frankenstein</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada własnymi słowami tekst, stosuje narrację trzeciosobową, • przedstawia narratora utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia elementy świata przedstawionego, • opowiada, w jaki sposób naukowiec stworzył człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • określa temat utworu, • przedstawia motywy, którymi kierował się naukowiec, stwarzając człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego utwór jest powieścią grozy, • prezentuje i uzasadnia swoją opinię na temat granic lub ich braku wobec dokonań naukowych
<p><i>Czy słyszeliście o nich? Co odkryli i komu to potrzebne?.</i> Dopełnienie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że dopełnienie jest częścią zdania, wymienia pytania, na które odpowiada dopełnienie 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że dopełnienie jest określeniem czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakimi częściami mowy może być wyrażone dopełnienie 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje dopełnienia, celowo i funkcjonalnie stosuje je w swoich wypowiedziach
<p>Hans Christian Andersen Pewna wiadomość</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zwierzęcych bohaterów utworu, • dostrzega i wyjaśnia różnice między faktem i plotką, • przegląda gazetę lub internetowy serwis 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje uosobienie jako sposób przedstawienia bohaterów, • wykorzystując podane propozycje, odtwarza etapy powstawania plotki, • określa tematykę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia cel zastosowania uosobienia, • odtwarza mechanizmy powstawania plotki, • wyodrębnia rodzaje informacji, uzupełnia schemat 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika uniwersalizm utworu, • wyjaśnia, na czym polegają negatywne skutki plotki, podaje przykłady, • w tekstach

	informacyjny w poszukiwaniu tekstów informacyjnych	wiadomości zamieszczonych w prasie lub internetowych serwisach informacyjnych		informacyjnych oddziela fakty od opinii i komentarzy
Kazimierz Wierzyński <i>Strofa o Prometeuszu</i> , Zbigniew Herbert <i>Stary Prometeusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina treść mitu o Prometeuszu, • dostrzega związek wiersza K. Wierzyńskiego z mitem o Prometeuszu, • sprawdza w odpowiednim słowniku znaczenie terminu <i>prometeizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina, kim był Prometeusz, • wskazuje, do którego fragmentu mitu nawiązuje wiersz K. Wierzyńskiego, • na podstawie definicji słownikowej wyjaśnia własnymi słowami znaczenie terminu <i>prometeizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina, co ludzkość zawdzięcza temu tytanowi, • komentuje sposób przedstawienia Prometeusza w tekście Z. Herberta, • wyjaśnia, czym wyraża się postawa prometejska 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką funkcję pełniły mity w kulturze antycznej, • wyjaśnia, na czym polega reinterpretacja mitu w tekście Z. Herberta, • nazywa nadrzędne wartości ujawniające się w postawie prometejskiej bohatera, • podaje przykłady postaci, z którymi można łączyć postawę prometejską
Jan Twardowski <i>Nie rozdzielaj</i>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wprowadzenia z podręcznika wyjaśnia znaczenie słowa <i>pasja</i>, • tytułuje kolejne strofy wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy występujące w motywach pasyjnych, • wskazuje słowa-klucze w tekście, uzasadnia swój wybór 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia motyw pasyjny na obrazie, • tworzy mapę skojarzeń wokół słów-kluczy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia motyw pasyjny w wierszu, porównuje z motywem pasyjnym na obrazie, • wyjaśnia, jak zostały przedstawione w tekście pojęcia abstrakcyjne
John Ronald Reuel	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, jakim 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego

Tolkien <i>Władca Pierścieni</i> (fragment)	świata przedstawionego, <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega zadanie, którego podjęli się bohaterowie, • odtwarza etapy ich wędrówki, • redaguje zaproszenie według podanego wzoru 	elementy świata przedstawionego, <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia bohaterów, wymienia zadania każdego z nich, • omawia okoliczności związane z wędrówką bohaterów (jak, gdzie, kiedy, po co, dlaczego?), • redaguje zaproszenie, zachowuje graficzny układ tej formy wypowiedzi 	rodzajem powieści jest utwór Tolkiena, <ul style="list-style-type: none"> • komentuje fragmenty opisujące przeżycia i emocje bohaterów, • wymienia trudności, które musieli pokonać bohaterowie w czasie wędrówki, • redaguje zaproszenie, prawidłowo stosuje formy grzecznościowe 	tekst należy do powieści fantasy, <ul style="list-style-type: none"> • komentuje i ocenia postępowanie bohaterów, • wyjaśnia metaforyczne znaczenie wędrówki bohaterów, • redaguje zaproszenie zawierające obok informacji zachętę
<i>Nadstaw ucha – najciekawsze są okoliczności. Okoliczniki</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że okolicznik jest częścią zdania, wymienia pytania, na które odpowiada okolicznik 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że okolicznik jest określeniem czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakimi częściami mowy mogą być wyrażane okoliczniki 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje okoliczniki, celowo i funkcjonalnie stosuje wszystkie rodzaje okolicznika w swych wypowiedziach
<i>Biblia Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza wydarzenia przedstawione w tekście, • wymienia postacie, • wie, że tekst jest przypowieścią, • zna dwa znaczenia pojęcia <i>samarytanin</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kto i w jakich okolicznościach opowiada o wydarzeniach, • przestawia postępowanie i zachowanie bohaterów, • wyjaśnia, czym 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje przebieg wydarzeń, • wyjaśnia motywy postępowania i zachowania bohaterów, • wskazuje w tekście cechy przypowieści, • podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega symboliczne znaczenie wydarzeń, • komentuje i ocenia postępowanie i zachowanie bohaterów, • formułuje pouczenia wynikające

	(<i>Samarytanin</i>)	cechuje się przypowieść, <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym cechuje się postawa samarytańska 	postawy samarytańskiej	z przypowieści, <ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie postawy samarytańskiej we współczesnym świecie
Anna Dymna, Wojciech Szczęwiński <i>Warto mimo wszystko</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa cechy charakteryzujące postawę życiową zaprezentowaną w wywiadzie, • wyjaśnia istotę wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie nazwy fundacji „Mimo wszystko”, • projektuje plakat lub plakietkę zachęcającą do wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia motywy postępowania przedstawionego w wywiadzie, • wymyśla hasło propagujące wolontariat 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawę życiową zaprezentowaną w wywiadzie, • przedstawia argumenty uzasadniające ideę wolontariatu
<i>Co się kryje w zdaniu?</i> Analiza struktury zdania	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia w zdaniu związek główny 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia w zdaniu grupę podmiotu i grupę orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w związkach wyrazowych wyrazy określone i określające 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poprawny wykres zdania
Adam Mickiewicz <i>Dziady</i> cz. II	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy żył i tworzył A. Mickiewicz, • określa czas, miejsce i uczestników ceremonii dziadów, • wie, co to jest motto, • wymienia postacie duchów, • odróżnia akt od sceny dramatu, • wymienia głównych twórców przedstawienia 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wprowadzenia z podręcznika przedstawia podstawowe fakty z biografii A. Mickiewicza, • wyjaśnia nazwę obrzędu, przedstawia jego cel, • objaśnia sens motto, • odtwarza historię poszczególnych zjaw, • wyjaśnia, czym jest 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie uzupełnia fakty biograficzne dotyczące życia i twórczości A. Mickiewicza, • porządkuje podane elementy dramatu, dzieląc je na chrześcijańskie i pogańskie, • przypomina za co i jaką karę ponosi każda zjaw, • wskazuje punkt kulminacyjny każdej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>wieszcz</i>, krótko uzasadnia, dlaczego można obdarzyć tym mianem A. Mickiewicza, • przedstawia wyczerpująco obrzęd dziadów, • odtwarza własnymi słowami treść przestrogi związanej z każdą postacią, nazywa wartości, wynikające z

	teatralnego	scena jako część kompozycyjna dramatu, <ul style="list-style-type: none"> wymienia wszystkich twórców przedstawienia teatralnego 	sceny, <ul style="list-style-type: none"> wymienia zadania poszczególnych twórców przedstawienia teatralnego, 	kolejnych przestróg, <ul style="list-style-type: none"> określa zasadę łączenia scen w <i>Dziadach</i>, wymienia tworzywa sztuki teatralnej, łączy z nimi poszczególnych twórców przedstawienia teatralnego
Dorota Terakowska <i>Tam gdzie spadają Anioły</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje fragmenty tekstu opisujące zachowanie, sposób mówienia bohaterów redaguje i poprawnie zapisuje graficznie dialogi bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia na podstawie tekstu zachowanie, sposób mówienia bohaterów, redaguje wskazówki dotyczące wyglądu, zachowania uczestników dialogu 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zachowanie, sposób mówienia bohaterów w formie tekstu pobocznego, redaguje wskazówki opisujące scenerię, w której toczy się dialog 	<ul style="list-style-type: none"> ustala, czego można dowiedzieć się o bohaterkach na podstawie ich zachowania, sposobu mówienia, redaguje fragment scenariusza teatralnego
Jan Kochanowski <i>Fraszki</i> (wybór), Jan Szaudynger <i>Fraszki</i> (wybór)	<ul style="list-style-type: none"> określa temat kilku wybranych fraszek, wskazuje grę słów jako źródło humoru, podaje przykład fraszki, rozpoznaje fraszkę wśród innych tekstów literackich 	<ul style="list-style-type: none"> określa temat wszystkich podanych fraszek, wyjaśnia grę słów we wskazanych fraszkach, wie, że fraszka to jeden z gatunków lirycznych 	<ul style="list-style-type: none"> grupuje fraszki według wybranej przez siebie zasady, wskazuje puentę jako źródło humoru we fraszce, podaje przykłady, wyjaśnia, czym cechuje się fraszka jako gatunek literacki 	<ul style="list-style-type: none"> ustala, co może być tematem fraszki jako gatunku literackiego, wskazuje ironię jako źródło humoru we fraszce, wyjaśnia znaczenie ironii we wskazanych przykładach, próbuję samodzielnie zredagować fraszkę,

				zachowując reguły gatunku
Kazimierz Wierzyński <i>Zielono mam w głowie</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wyrazy i ich formy pozwalające wskazać osobę mówiącą w wierszu, wyczuwa regularność rytmu utworu, podaje przykłady przenośni, redaguje podziękowanie według wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa uczucia i emocje wyrażane przez osobę mówiącą, wskazuje rymy, wiąże ich układ z rytmem wiersza, wskazuje wszystkie przenośnie zastosowane w tekście, samodzielnie redaguje podziękowanie o charakterze oficjalnym 	<ul style="list-style-type: none"> próbuję określić, kim może być osoba mówiąca, omawia budowę i układ wersów, wiąże swe spostrzeżenia z rytmem wiersza, wyjaśnia znaczenie wybranej przenośni, redaguje podziękowanie o charakterze osobistym, 	<ul style="list-style-type: none"> określa postawę życiową osoby mówiącej, wskazuje i omawia wszystkie elementy rytmizujące wiersz, interpretuje znaczenia wynikające z metaforyki utworu, redaguje rozwinięte podziękowanie, zachowując wszystkie cechy tej formy wypowiedzi
Małgorzata Musierowicz <i>Czarna polewka</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> wypisuje z tekstu określenia dotyczące wyglądu, usposobienia bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> do wypisanych przykładów dobiera wyrazy o przeciwnym znaczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> do wypisanych przykładów dobiera wyrażenia bliskoznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> wypisuje z tekstu zwroty o przenośnym znaczeniu, podaje ich dosłowne znaczenie
<i>Uśmiech fortuny i kaprysy losu.</i> Synonimy, antonimy, związki frazeologiczne	<ul style="list-style-type: none"> korzystając ze słownika, dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie dobiera synonimy i antonimy 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach frazeologizmy, podaje ich dosłowne znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje celowo w wypowiedziach synonimy, antonimy, rozumie znaczenia związków frazeologicznych
Sławomir Mrozek <i>Śpiąca królewna</i>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w tekście wydarzenia typowe dla baśni wyodrębnia wypowiedzi narratora i 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wydarzenia niezgodne z konwencją baśniową określa temat wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje postaci, wskazuje cechy nietypowe dla bohaterów baśniowych, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sposób nawiązania w opowiadaniu do konwencji baśniowej, komentuje język

	wypowiedzi bohaterów <ul style="list-style-type: none"> • odtwarza treść opowiadania własnymi słowami 	bohaterów <ul style="list-style-type: none"> • proponuje zarys dalszego ciągu wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje styl wypowiedzi narratora, • proponuje dalszy ciąg opowiadania 	utworu, wskazuje jego cechy, <ul style="list-style-type: none"> • proponuje dalszy ciąg opowiadania z zachowaniem konwencji zastosowanej przez autora
Marc Chagall <i>Spacer</i> (reprodukcja obrazu)	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu, • rozróżnia plany obrazu, • proponuje inny tytuł obrazu, odzwierciedlający jego wymowę 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy realistyczne warstwy przedstawieniowej obrazu, • wymienia składniki poszczególnych planów obrazu, • próbuje sformułować własną krótką ocenę dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy nadrealistyczne, magiczne, • dostrzega deformację elementów przedstawionych na poszczególnych planach, • wydobywa symboliczne znaczenia z warstwy przedstawieniowej obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposoby łączenia wszystkich elementów na obrazie, • wskazuje i nazywa niekonwencjonalne sposoby malarskiego przedstawienia świata, • uogólnia artystyczne przesłanie dzieła

KRYTERIA OGÓLNE

SPRAWNOŚCI	WYMAGANIA			
	konieczne (ocena: dopuszczający)	podstawowe (ocena: dostateczny)	rozszerzone (ocena: dobry)	dopełniające (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				

słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> • słucha uważnie wypowiedzi nauczyciela i kolegów, • odtwarza podstawową treść cudzej wypowiedzi, • rozumie treść pytań i poleceń 	<ul style="list-style-type: none"> • słucha uważnie całości wypowiedzi nauczyciela i kolegów, • odtwarza pełną treść cudzej wypowiedzi, • odtwarza własnymi słowami treść pytań i poleceń 	<ul style="list-style-type: none"> • nawiązuje do cudzych wypowiedzi we własnej pracy, • selekcjonuje informacje z wysłuchanej wypowiedzi, • potrafi wyjaśnić sens pytań i poleceń 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje twórczo cudze wypowiedzi, • notuje informacje i główne myśli cudzej wypowiedzi, • rozpoznaje intencje zawarte w pytaniach i poleceniach
mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • krótko wypowiada się na podany temat, • przestrzega poprawności gramatycznej, prawidłowo wymawia wyrazy, • przedstawia się w kilku zdaniach, • opowiada własnymi słowami wybrane wydarzenie z fabuły utworu epickiego, • krótko przedstawia sytuację zobrazoną w utworze lirycznym, • odtwarza wybrane wydarzenie akcji dramatu, • krótko przedstawia bohatera utworu, prezentuje jego 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na podany temat, zachowuje wewnętrzną logikę wypowiedzi • unika powtórzeń wyrazów, stara się prawidłowo je wymawiać i akcentować, • przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej, • opowiada własnymi słowami fabułę krótkiego utworu epickiego, • opowiada własnymi słowami sytuację liryczną zobrazoną w wierszu, • odtwarza główne 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje treść swojej wypowiedzi, świadomie ją komponuje, • stosuje urozmaiczone słownictwo, • stara się przestrzegać zasad poprawnej wymowy i akcentowania, • przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej, stosuje odpowiednie słownictwo, • opowiada fabułę utworu kilkuwłtkowego, • opowiada i dookreśla sytuację liryczną, • odtwarza akcję 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy rozbudowaną wypowiedź na podany temat, zachowuje logikę, spójność i kompozycję wypowiedzi, • stosuje funkcjonalnie różnorodne środki językowe, • bezbłędnie wymawia i akcentuje wyrazy, • tworzy wypowiedź o charakterze autoprezentacji, • opowiada fabułę utworu, świadomie wykorzystuje tempo mówienia, intonację, • komentuje sytuację liryczną,

	<p>wygląd,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazywa uczucia bohaterów literackich, • nazywa wartości przedstawiane w tekście, • przedstawia rzeczowe argumenty w dyskusji na temat problemów znanych z codziennego życia, • odtwarza zawartość treściową definicji, • formułuje pytania dotyczące warstwy przedstawieniowej utworu, • płynnie wygłasza tekst z pamięci 	<p>wydarzenia, akcję dramatu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wstępnie charakteryzuje bohatera utworu, • nazywa i krótko przedstawia uczucia bohaterów literackich, • krótko wypowiada się na temat wartości przedstawianych w tekście, • przedstawia rzeczowe i emocjonalne argumenty w dyskusji na temat znanych mu z doświadczenia problemów, • przedstawia znaczenie terminów i pojęć, wykorzystując podane definicje, • formułuje pytania związane z dosłownymi znaczeniami utworu, • płynnie recytuje tekst, przestrzega intonacji zdaniowej 	<p>dramatu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i krótko ocenia bohatera utworu, • wypowiada się na temat uczuć i przeżyć bohaterów literackich, • omawia wartości przedstawiane w tekście, • przedstawia argumenty w dyskusji dotyczącej tekstu literackiego, • wyjaśnia samodzielnie znaczenie terminów i pojęć, • formułuje pytania związane z przenośnymi znaczeniami utworu, • płynnie recytuje tekst, dobiera odpowiednie tempo, intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada akcję dramatu, eksponuje głośowo punkt kulminacyjny, • charakteryzuje i ocenia bohatera utworu, przedstawia i komentuje motyw jego postępowania, • określa uczucia i przeżycia bohaterów, uzasadnia swą wypowiedź odwołaniami do tekstu, • prezentuje własne stanowisko wobec wartości przedstawianych w tekście, • posługuje się wszystkimi rodzajami argumentów w dyskusji na różne tematy, • swobodnie posługuje się w wypowiedziach terminami i pojęciami, • formułuje pytania problemowe dotyczące wszystkich składników
--	---	--	---	--

				utworu, <ul style="list-style-type: none"> • interpretuje głosowo utwór
czytanie. odbiór tekstów literackich i innych tekstów kultury	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, • wydobywa z tekstu wskazane informacje, • odtwarza elementy świata przedstawionego w tekście, • wskazuje formy pozwalające rozpoznać nadawcę i adresata w utworze lirycznym, • wydobywa z tekstu informacje pozwalające określić sytuację liryczną, • wie, że język utworu lirycznego cechuje się obecnością różnych środków poetyckich, • odróżnia lirykę od innych rodzajów literackich, • kojarzy pieśń, fraszkę z liryką jako rodzajem literackim, • zna balladę jako gatunek, 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, uwzględnia znaki interpunkcyjne, • samodzielnie wydobywa z tekstu najważniejsze informacje, • odczytuje tekst na poziomie dosłownym, • nazywa i określa nadawcę i adresata wypowiedzi lirycznej, • przedstawia sytuację liryczną, • rozpoznaje i nazywa podstawowe środki poetyckie, • wymienia podstawowe cechy liryki jako rodzaju literackiego, • wymienia główne cechy gatunkowe fraszki, • wie, że ballada ma cechy różnych rodzajów literackich, • rozpoznaje narratora w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, dobiera odpowiednie tempo i intonację, • wydobywa i porządkuje istotne informacje, • odczytuje naddane znaczenia tekstu, • określa relacje między nadawcą i adresatem w utworze lirycznym, • wyodrębnia obrazy poetyckie, • określa funkcję różnych środków poetyckich, • wyjaśnia, czym cechują się utwory liryczne, • wyjaśnia, czym jest fraszka, • wskazuje w balladzie cechy różnych rodzajów literackich, • wyjaśnia rolę narratora w tekście, • wyodrębnia etapy 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst, uwzględnia jego organizację rytmiczną, • twórczo wykorzystuje informacje z tekstu we własnej pracy, • odczytuje i komentuje naddane znaczenia tekstu, • charakteryzuje postawę nadawcy wobec świata, • charakteryzuje adresata wypowiedzi lirycznej, • opisuje i komentuje obrazy poetyckie, • formułuje znaczenia wynikające z zastosowanych środków poetyckich, • uzasadnia, dlaczego utwór należy do liryki, • wykorzystuje wiedzę o przynależności gatunkowej utworu

	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia narratora od autora utworu, • rozróżnia pojęcia: <i>wątek, fabuła, akcja</i>, • odróżnia epikę od innych rodzajów literackich, • kojarzy powieść i opowiadanie z epiką jako rodzajem literackim, • odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, • odróżnia tekst główny od tekstu pobocznego, • odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości, • rozpoznaje w tekstach podstawowe motywy literackie, • zna podstawowe słowniki, • wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • szereguje wydarzenia wątku, • wymienia podstawowe cechy epiki jako rodzaju literackiego, • wymienia główne cechy powieści i opowiadania, • rozpoznaje w tekście głównym dialogi i monologi, • rozpoznaje elementy realistyczne i fantastyczne, • dostrzega ciągłość podstawowych motywów literackich, • wyszukuje w odpowiednich słownikach wskazane informacje, • komentuje warstwę przedstawieniową obrazu 	<p>akcji utworu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym cechują się utwory epickie, • wyjaśnia, czym cechuje się powieść, opowiadanie, • wskazuje brak narratora i cechy budowy jako ważne wyróżniki rodzajowe dramatu, • dostrzega w tekstach ironię, • zestawia teksty, w których występuje ten sam motyw literacki, • samodzielnie korzysta z odpowiednich słowników, • rozpoznaje na obrazie znaczenia naddane, • wskazuje elementy symboliczne 	<p>lirycznego do interpretacji tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym cechuje się ballada jako gatunek literacki, • określa narratora i narrację utworu, • komentuje przebieg akcji utworu, • rozpoznaje budowę fabuły, • uzasadnia, dlaczego utwór należy do epiki, • rozpoznaje różne rodzaje powieści, • wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego, • wyjaśnia rolę i funkcję ironii, • porównuje i komentuje sposób wykorzystania tego samego motywu literackiego w różnych tekstach, • posługuje się informacjami zaczerpniętymi ze słowników,
--	---	---	--	---

				<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę środków języka malarskiego w tworzeniu znaczeń obrazu
pisanie	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poprawne związki wyrazowe, • buduje logiczne zdania, • pisze zgodnie z podstawowymi normami poprawnościowymi, • redaguje według podanego wzoru użytkowe formy wypowiedzi: streszczenie, ogłoszenie, list, dedykację, życzenia, instrukcję, notatkę, gratulacje, ogłoszenie, zaproszenie, podziękowanie, • redaguje według podanego wzoru: opis postaci, miejsca, przedmiotu, • przy niewielkiej pomocy redaguje opowiadanie, nadaje 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poprawnie zdania rozwinięte i złożone, • nie popełnia błędów zakłócających komunikację językową, • redaguje samodzielnie użytkowe formy wypowiedzi, • zachowuje podstawowe cechy każdej z form wypowiedzi, • redaguje samodzielnie opis postaci, miejsca, przedmiotu, • redaguje samodzielnie opowiadanie, wprowadza dialogi, • redaguje samodzielnie charakterystykę 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy logicznie zdania, • pisze tekst przejrzysty kompozycyjnie, • stosuje akapity, • redaguje użytkowe formy wypowiedzi, stosuje odpowiednie słownictwo, środki językowe podkreślające intencję wypowiedzi, • redaguje rozwinięty opis postaci, miejsca, • redaguje opowiadanie zawierające dialogi i opisy, • redaguje charakterystykę postaci, stosuje bogate słownictwo nazywające cechy 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje funkcjonalnie bogate słownictwo, • tworzy tekst bez błędów, przejrzysty kompozycyjnie, • dba o estetykę zapisu, • redaguje użytkowe formy wypowiedzi zgodnie z wszystkimi cechami kompozycyjnymi i językowymi danej formy, • redaguje opis postaci, miejsca, przedmiotu, stosuje bogate słownictwo nazywające i określające cechy wyglądu, stosuje porównania, • redaguje twórcze opowiadanie zakończone puentą,

	mu tytuł, • redaguje według podanego wzoru charakterystykę postaci	postaci		• redaguje charakterystykę postaci, uzasadnia podane cechy, przedstawia ocenę postaci
--	--	---------	--	--

PLAN WYNIKOWY DLA KLASY 2

kryteria szczegółowe

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY, NAUKA O JĘZYKU	WYMAGANIA			
	konieczne (ocena: dopuszczający)	podstawowe (ocena: dostateczny)	rozszerzone (ocena: dobry)	dopełniające (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
Józef Wybicki <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia postacie i fakty historyczne wspomniane w tekście, wskazuje wyrazy i ich formy gramatyczne, pozwalające rozpoznać nadawcę tekstu, gromadzi podstawowe materiały do prezentacji multimedialnej, 	<ul style="list-style-type: none"> zbiera i przedstawia podstawowe informacje o postaciach i faktach historycznych, określa, kto i w którym imieniu wypowiada się w tekście, porządkuje materiały do prezentacji multimedialnej według wybranej przez siebie zasady, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia okoliczności powstania hymnu, nazywa wartości ukazane w tekście, układa tekst komentarzy słownych do prezentacji multimedialnej, 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje argumenty, które uzasadniają uznanie <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> za hymn narodowy, formułuje przesłanie wynikające z tekstu hymnu, przedstawia samodzielnie przygotowaną prezentację multimedialną,
Wymówić głoskę, zapisać literę. Głoska i litera	<ul style="list-style-type: none"> świadomie posługuje się terminami: <i>głoska, litera, sylaba</i>, poprawnie dzieli proste wyrazy na 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między samogłoską a spółgłoską, poprawnie dzieli wyrazy na głoski i litery, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i prawidłowo stosuje różne sposoby zapisywania głosek, poprawnie dzieli wyrazy na sylaby, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wyrazach funkcję głoski <i>i</i>, prawidłowo zapisuje te wyrazy, dzieli trudne wyrazy na głoski,

	głoski i litery,			litery, sylaby; poprawnie zapisuje znaki diakrytyczne,
Adam Mickiewicz <i>Inwokacja</i>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje adresatów wypowiedzi, wymienia elementy krajobrazu przedstawianego w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia <i>apostrofa, inwokacja</i>, dostrzega malarskość opisu krajobrazu, nazywa środki poetyckie służące do jego przedstawienia, 	<ul style="list-style-type: none"> określa, kim może być osoba mówiąca, nazywa jej uczucia, dostrzega nawiązanie do fraszki J. Kochanowskiego, wyjaśnia jego rolę w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia stosunek osoby mówiącej do kraju dzieciństwa, rozpoznaje idealizację wspomnianego świata, rozpoznaje motyw arkadyjski, wyjaśnia jego znaczenie w kreowaniu wspomnianego przez poetę świata,
<i>Aby język giętki powiedział wszystko. Upodobnienia głoskowe, Na to trzeba położyć nacisk. Akcent i intonacja</i>	<ul style="list-style-type: none"> wie, że istnieją różnice między wymową a pisownią wyrazów, prawidłowo akcentuje wyrazy ze stałym akcentem, stara się poprawnie recytować utwór, 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo zapisuje wyrazy, w których występują różnice między wymową a pisownią, prawidłowo akcentuje większość wyrazów, recytuje poprawnie utwór, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje podstawowe rodzaje upodobień głosek, prawidłowo akcentuje wszystkie wyrazy, w czasie recytacji poprawnie wymawia i akcentuje wyrazy, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje zjawiska fonetyczne związane z różnicami między wymową a pisownią wyrazów, prawidłowo akcentuje wszystkie wyrazy, stosuje w wypowiedzi odpowiednią intonację zdaniową, interpretuje głosowo recytowany utwór,

Henryk Sienkiewicz <i>Latarnik</i>	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia bohatera utworu, • przypomina, jak bohater wszedł w posiadanie książki; odtwarza zakończenie utworu, • wie, że utwór jest nowelą, • na podstawie wzoru układa krótki opis przeżyć wewnętrznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o najważniejszych wydarzeniach w życiu bohatera, • nazywa i omawia przeżycia bohatera w czasie lektury <i>Pana Tadeusza</i>, • wymienia elementy fabuły, charakterystyczne dla noweli, • układa samodzielnie opis przeżyć wewnętrznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa cechy charakteru i osobowości bohatera, zestawia je z wydarzeniami z jego życia, • wyjaśnia, czym stał się <i>Pan Tadeusz</i> dla bohatera, • wskazuje w tekście wydarzenia odpowiadające kolejnym elementom fabuły noweli, • układa opis przeżyć wewnętrznych, stara się stosować odpowiednie środki językowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i charakteryzuje bohatera utworu, • wyjaśnia, jak lektura <i>Pana Tadeusza</i> zmieniła życie bohatera, • uzasadnia, dlaczego utwór jest nowelą; wskazuje w tekście retrospekcję, wyjaśnia jej znaczenie dla fabuły utworu, • układa opis przeżyć wewnętrznych, stosuje funkcjonalnie odpowiednie środki językowe, kończy tekst puentą,
<i>Świat się rusza</i> – wywiad z Ryszardem Kapuścińskim; „ <i>Wyjechani</i> ” to my – wywiad z Katarzyną Kawecką	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje ogólny temat obu wywiadów, • wie, jak graficznie zapisać wywiad, • układa proste pytania do projektowanego wywiadu, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cel obu wywiadów, • rozpoznaje różne rodzaje pytań w wywiadzie, • szereguje pytania do projektowanego wywiadu według wskazanej zasady, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia problemy poruszane w obu wywiadach, • rozpoznaje sposoby nawiązania między pytaniem a odpowiedzią, • przeprowadza i zapisuje krótki wywiad, 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje oba wywiady, biorąc pod uwagę ich tematykę, cel i poruszane problemy, • wyjaśnia, czym cechuje się wywiad jako gatunek publicystyczny, • przedstawia zapis przeprowadzonego

				przez siebie wywiadu,
<i>Stary Testament. Księga Wyjścia (fragment Dziesięć ważnych słów)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Biblia</i> jest podstawowym źródłem kultury europejskiej, • odtwarza wydarzenia przedstawione we fragmencie, • wyjaśnia pojęcie <i>dekalog</i>, • z podanych określeń prawidłowo wybiera cechy stylu biblijnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie nazwy <i>Biblia</i>, • odtwarza wydarzenia, dynamizuje relację przez zastosowanie czasu teraźniejszego, • korzystając z wzoru, układa słownikową definicję pojęcia <i>dekalog</i>, • wskazuje w tekście przykłady powtórzeń; wie, że jest to typowy dla stylu biblijnego środek stylistyczny, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe części <i>Biblii</i>, • wie, kim był Mojżesz, wyjaśnia jego rolę w przedstawionych wydarzeniach, • nazywa wartości wynikające z przykazań biblijnego dekalogu, • nazywa środki stylistyczne charakterystyczne dla stylu biblijnego, podaje ich przykłady z tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego <i>Biblia</i> jest podstawowym źródłem kultury europejskiej, • wskazuje elementy symboliczne, wyjaśnia ich znaczenie, • formułuje ogólne przesłanie wynikające z dekalogu biblijnego, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika specyfika stylu biblijnego,
Jan Paweł II <i>Przemówienie do młodzieży</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście informacje dotyczące okoliczności spotkania papieża z młodzieżą, • zna termin <i>styl retoryczny</i>; wie, że jest on charakterystyczny dla przemówienia, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wartości przywołane w tekście, • wyjaśnia, czym cechuje się pytanie retoryczne; wie, że jest to środek stylu retorycznego, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje temat przemówienia, • wymienia podstawowe środki językowe charakterystyczne dla stylu retorycznego, wskazuje ich 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawy życiowe przywołane przez papieża w jego przemówieniu, • wyjaśnia, na czym polega i czemu służy styl retoryczny

			przykłady w tekście,	wypowiedzi,
Jostein Gaarder <i>Świat Zofii</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe informacje związane z postacią Sokratesa, • układa krótki tekst, w którym przedstawia kilka argumentów broniących Sokratesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje pytania, które chciałby zadać Sokratesowi, • układa według podanego wzoru krótkie przemówienie w obronie Sokratesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe poglądy Sokratesa na temat sposobów poznawania świata przez człowieka, • układa samodzielnie krótkie przemówienie w obronie Sokratesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia poglądy Sokratesa dotyczące wartości w życiu człowieka, • układa mowę w obronie Sokratesa, stosuje funkcjonalnie środki stylu retorycznego,
<i>Od mistrza do arcymistrza</i> . Wyraz podstawowy i pochodny	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest wyraz podstawowy i pochodny, • wskazuje wyrazy podstawowe dla podanych wyrazów pochodnych, tworzy proste wyrazy pochodne od podanych wyrazów podstawowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest podstawa słowotwórcza i formant, • dzieli proste wyrazy na podstawę słowotwórczą i formant, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna różne rodzaje formantów, • dzieli słowotwórczo wyrazy z różnymi rodzajami formantów, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest rodzina wyrazów, • odróżnia rdzeń od podstawy słowotwórczej, tworzy rozbudowane rodziny wyrazów,
Nancy Kleinbaum <i>Stowarzyszenie Umarłych Poetów</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza w punktach przebieg lekcji, • wie, co oznacza sformułowanie <i>carpe diem</i>, • na podstawie 	<ul style="list-style-type: none"> • z podanych propozycji wybiera określenia charakteryzujące opisaną lekcję, motywuje swój wybór przykładami z tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia i komentuje atmosferę panującą na lekcji, • formułuje rady dla człowieka, który chciałby żyć według zasady <i>carpe diem</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega niezwykłość opisanego lekcji, • wyjaśnia sens wskazanych metafor, podaje ilustrujące je przykłady,

	<p>podanego wzoru próbuje napisać opinię,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • krótko wyjaśnia, na czym polega życie według zasady <i>carpe diem</i>, • na podstawie wzoru pisze opinię, 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze samodzielnie krótką opinię, 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze rozwiniętą opinię, uwzględnia wszystkie części kompozycyjne tej formy wypowiedzi,
<p><i>Architekci słowa</i>. Jak zbudowane są wyrazy pochodne?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wyrazy pochodne od jednego wyrazu podstawowego przez dodanie przyrostka lub przedrostka, 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wyrazy pochodne od wyrazów przymikowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wyrazy pochodne od dwóch wyrazów podstawowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy złożenia, zestawienia, zrosty,
<p>Stary Testament. Księga Rodzaju. Wygnanie z Raju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza przebieg wydarzeń, • wymienia elementy świata przedstawionego, • opowiada, jak mógłby wyglądać pierwszy dzień ludzi po wygnaniu z raju, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza motywy działania bohaterów, • dostrzega symboliczne elementy świata przedstawionego, • opowiada z perspektywy Adama lub Ewy, jak mógłby wyglądać pierwszy dzień po opuszczeniu raju, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza i ocenia motywy działania bohaterów, • wymienia symboliczne elementy świata przedstawionego, • odtwarza i komentuje treść słów skierowanych przez Boga do ludzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia i komentuje motywy działania bohaterów, • wyjaśnia symboliczne znaczenia elementów świata przedstawionego, • wyjaśnia, co człowiek stracił a co zyskał, kiedy opuścił raj,
<p>Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Teatrzyk „Zielona Gęś”</i>: <i>Żarłoczna Ewa</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje nawiązania tekstu do <i>Biblii</i>, • korzystając z podanego wzoru, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wspólne elementy między tekstem a <i>Biblią</i>, • układa samodzielnie tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega przekształcenie motywu biblijnego, • układa tekst przeprosin, stara się 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia cel nawiązania i literackiego przekształcenia motywu biblijnego,

	układa tekst przeprosín,	przeprosín,	nadać im żartobliwy charakter,	• układa tekst żartobliwych przeprosín,
Jan Parandowski <i>Mitologia</i> (fragment) Tezeusz	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza przebieg wydarzeń przedstawionych w tekście, • przedstawia bohaterów mitu, posługując się cytatami, • podaje dosłowne znaczenie labiryntu, nici Ariadny i postaci Minotaura, 	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje przebieg wybranych wydarzeń, stosuje narrację pierwszoosobową, • przedstawia bohaterów mitu, zwracając uwagę na ich szczególne umiejętności, • wyjaśnia przenośne znaczenie nici Ariadny, 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy wydarzenia z odpowiednimi miejscami akcji, • przedstawia emocje i przeżycia wybranych bohaterów mitu, • wyjaśnia przenośne znaczenie nici Ariadny, labiryntu, postaci Minotaura, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wydarzenia i miejsca, którym można przypisać znaczenia symboliczne; wyjaśnia te znaczenia, • ocenia postawę Tezeusza, uzasadnia swą ocenę, • wyjaśnia, jakie uniwersalne prawdy, dotyczące ludzkiego życia, przekazuje mit,
<i>W labiryntach słów.</i> Skrótowce	<ul style="list-style-type: none"> • zna powszechnie używane skrótowce, poprawnie je zapisuje, • wskazuje skrótowce w podanym tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje znaczenie powszechnie używanych skrótowców, • wskazuje i wyjaśnia znaczenie skrótowców w podanym tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • używa prawidłowej odmiany skrótowców, • układa krótki tekst używając skrótowców, 	<ul style="list-style-type: none"> • używa świadomie skrótowców, zna ich znaczenie, prawidłowo je zapisuje i odmienia, • układa żartobliwy tekst, w którym źródłem komizmu są użyte skrótowce,
<i>Spider-man. Siła złego na jednego</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • streszcza historię przedstawioną w komiksie, • opisuje wygląd bohatera, 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada własnymi słowami historię przedstawioną w komiksie, • krótko 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada historię przedstawioną w komiksie, przytacza wypowiedzi bohaterów w mowie 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada historię przedstawioną w komiksie, dynamizuje narrację odpowiednimi środkami językowymi,

	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje podstawowe cechy komiksu jako formy słowno-obrazowej, 	<p>charakteryzuje bohatera komiksu,</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje różne typy tekstu w komiksie, 	<p>zależnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje bohatera komiksu, uwzględnia podwójną osobowość postaci, rozpoznaje sposoby łączenia obrazu i tekstu w komiksie, 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje bohatera komiksu z wybraną postacią herosa antycznego, tworzy definicję komiksu,
Wiktor Pielewin Helm grozy (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy świata przedstawionego, przypomina informacje z mitu dotyczące labiryntu, formułuje po jednym argumencie dotyczącym korzyści i zagrożeń, jakie niesie Internet, przy pomocy nauczyciela pisze rozprawkę, korzystając z podanego wzoru, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia uczestników rozmowy, określa jej charakter, opisuje przestrzeń zaprezentowaną w tekście, dostrzega motyw labiryntu, wykorzystując podane pytania, formułuje argumenty dotyczące korzyści i zagrożeń, jakie niesie Internet, na podstawie podanego planu pisze rozprawkę, stara się pracować samodzielnie, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w imionach postaci nawiązania literackie, próbuje je skomentować, wyjaśnia, w czym sieć internetowa przypomina labirynt, wypowiada się na temat korzyści i zagrożeń, jakie niesie Internet, pisze samodzielnie rozprawkę, dba o uporządkowanie argumentów, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje świat zaprezentowany w utworze, rozpoznaje labirynt jako znak kulturowy, wyjaśnia związane z nim znaczenia, przedstawia własne stanowisko w dyskusji na temat korzyści i zagrożeń, jakie niesie Internet, pisze samodzielnie rozprawkę, stosuje słownictwo zaznaczające tok wyводу,
Krótko i najkrócej. Skróty	<ul style="list-style-type: none"> potrafi rozwinąć skróty wyrazów w podanym tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje i poprawnie zapisuje powszechnie stosowane skróty wyrazów, 	<ul style="list-style-type: none"> przekształca podany tekst, stosując prawidłowo skróty wyrazów, 	<ul style="list-style-type: none"> zna i stosuje zasady interpunkcyjne dotyczące pisowni skrótów wyrazów,

<p>Anna Onichimowska <i>Lot Komety</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia krótko bohaterów tekstu, • rozpoznaje tekst reklamowy, • na podstawie wzoru układa tekst reklamy, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza informacje na temat tego, czym się zajmują bohaterowie, co jest dla nich ważne w życiu, • z podanych opinii o reklamie wybiera te, z którymi się zgadza, uzasadnia swój wybór, • korzystając z podanych wskazówek, układa tekst reklamy, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa relacje między bohaterami utworu, • odróżnia perswazję od manipulacji, • układa samodzielnie tekst reklamy, 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia postępowanie bohaterów, wskazuje motywy, jakimi kierują się w relacjach z innymi osobami, • wyraża swoją opinię na temat tekstów reklamowych, • układa samodzielnie tekst reklamy, rozpoczyna go sloganem reklamowym,
<p>Św. Paweł <i>Hymn o miłości</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia części kompozycyjne utworu, tytułuje je, • rozpoznaje uosobienie jako środek poetycki służący do przedstawienia abstrakcyjnego pojęcia, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wyliczone w tekście cechy miłości, rozwija je przez podanie przykładów, • nazywa środki językowe zastosowane w tekście, próbuje określić ich funkcję, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście określenia miłości, układa je w piramidę wartości, uzasadnia sposób ułożenia, • określa styl wypowiedzi poetyckiej, nastrój i ton wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa postawy człowieka zaprezentowane w tekście, komentuje je, • uzasadnia, dlaczego utwór jest hymnem,
<p>Wanda Markowska <i>Mity Greków i Rzymian</i> (fragment <i>Orfeusz i Eurydyka</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza najważniejsze wydarzenia mitu, • przypomina, jak narodziło się uczucie między bohaterami, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza etapy wędrówki Orfeusza po krainie zmarłych, • proponuje określenia, nazywające uczucie łączące 	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina, jaki był warunek uwolnienia Eurydyki; wyjaśnia, dlaczego Hades poddał Orfeusza próbie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co o człowieku i porządku świata mówi zakończenie mitu, • wyjaśnia, na czym polegała wyjątkowość

	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza cytaty mówiące o reakcji ludzi, bogów i świata przyrody na muzykę Orfeusza, 	<p>bohaterów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa przymiotnikami muzykę Orfeusza, 	<ul style="list-style-type: none"> • z punktu widzenia wybranej postaci charakteryzuje miłość Orfeusza do Eurydyki, • komentuje cytaty, dotyczące muzyki Orfeusza, 	<p>miłości Orfeusza i Eurydyki,</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie mitu formułuje opinię na temat roli artysty i znaczenia sztuki w życiu człowieka,
<p><i>Kto miłości nie zna, ten żyje szczęśliwy?</i> Typy zdań</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia zdania pojedyncze od złożonych, • poprawnie układa krótki tekst składający się ze zdań pojedynczych, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, • rozwija podane części wypowiedzeń w zdania złożone, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zdania złożone z równoważnikiem jako wypowiedzeniem składowym, • układa tekst ze zdaniami podrzędnie i współrzędnie złożonymi, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wszystkie typy zdań, • układa tekst z zastosowaniem wszystkich typów zdań, stosuje prawidłowo zasady interpunkcji,
<p>Wiliam Szekspir <i>Romeo i Julia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe informacje o elementach świata przedstawionego, • opowiada, w jakiej sytuacji poznali się główni bohaterowie utworu, • odtwarza zakończenie dramatu, • podaje przynajmniej dwa przykłady utworów 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza kalendarium wydarzeń tragedii, • z punktu widzenia Romea lub Julii opowiada, w jakiej sytuacji poznali się ci bohaterowie, • na podstawie informacji z podręcznika wyjaśnia, czym cechuje się tragedia, • gromadzi tytuły 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje informacje o bohaterach utworu, przyporządkowuje ich do odpowiednich rodzin, • opowiada, jak rozwijało się uczucie między bohaterami, • zna pojęcie winy tragicznej; wyjaśnia, co było winą tragiczną głównych bohaterów, • gromadzi 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza dzieje konfliktu między rodzinami, charakteryzuje oba zwaśnione rody, • wyjaśnia i komentuje, jak pod wpływem miłości zmieniają się Romeo i Julia, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika sytuacja tragiczna w dramacie,

	literackich lub filmowych, zawierających motyw nieszczęśliwej miłości, <ul style="list-style-type: none"> • pisze krótkie sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zawierające podstawowe informacje o dziele i jego tematyce, 	dzieł z różnych dziedzin sztuki, inspirowanych historią głównych bohaterów dramatu Szekspira, <ul style="list-style-type: none"> • pisze sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zawierające ogólną ocenę gry aktorskiej, 	argumenty wyjaśniające dlaczego historia miłości Romea i Julii wciąż inspiruje twórców, <ul style="list-style-type: none"> • pisze sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zawierające ocenę reżyserii, scenografii i gry aktorskiej, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega ponadczasowość tragedii Szekspira, • pisze pełne sprawozdanie z filmu lub spektaklu, prezentuje ocenę i opinię, zachęcając lub zniechęcając do obejrzenia omawianego dzieła,
Halina Poświatowska *** (<i>Jestem Julią</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje z tekstu wiersza słowa i wyrażenia związane z przeżywaniem miłości, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście fragmenty nawiązujące do dramatu Szekspira, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje hipotezę dotyczącą tematyki wiersza, próbuje ją uzasadnić, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia metaforyczne znaczenia wynikające z wykorzystanego w tekście paradoksu,
Adam Mickiewicz <i>Niepewność</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wyrazy i formy gramatyczne, ujawniające osobę mówiącą, zna termin <i>liryka bezpośrednia</i>, • wskazuje refren; wie, że obecność refrenu wpływa na muzyczność wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego wiersz reprezentuje lirykę bezpośrednią, • wskazuje rymy, nazywa ich rodzaj i wyjaśnia, w jaki sposób wpływają one na muzyczność wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu, • wymienia elementy tworzące rytm wypowiedzi poetyckiej, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje stan uczuć osoby mówiącej, zwraca uwagę na subiektywizm jej wypowiedzi, • wyjaśnia, z czego wynika muzyczność wiersza,
<i>Kocha, lubi, szanuje.</i> Typy zdań współrzędnie złożonych	<ul style="list-style-type: none"> • ze zdań pojedynczych tworzy zdania współrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • ze zdań pojedynczych tworzy różne rodzaje zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje różnorodne typy połączeń w stworzonych zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wszystkie rodzaje zdań współrzędnie

	złożone,	współrzędnie złożonych,	współrzędnie złożonych,	złożonych, przestrzega zasad interpunkcji przy ich zapisie,
Bolesław Leśmian *** (<i>W malinowym chruśniaku</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację liryczną zaprezentowaną w wierszu, • przytacza określenia dotyczące malin, próbuje określić stworzony w ten sposób nastrój, 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje i dookreśla bohaterów lirycznych wiersza, • wypisuje z tekstu neologizmy, wyjaśnia ich znaczenia, 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa przeżycia i emocje bohaterów; wyjaśnia, co jest ich źródłem, • wyodrębnia z tekstu sformułowania przywołujące kolory, dźwięki, zapachy, wyjaśnia ich rolę w budowaniu atmosfery wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przedstawione w utworze elementy przyrody; ocenia, jaka ranga została przypisana światu natury, • analizuje język poetycki utworu; komentuje sposób kreowania świata,
Gabriel Garcia Márquez <i>Miłość w czasach zarazy</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia kolejne wydarzenia, tytułuje je, • wie, czym są zdrobnienia i zgrubienia, rozpoznaje je w tekście, • proponuje zawartość treściową kilku ujęć w projektowanym scenopisie, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza okoliczności poznania się młodych bohaterów, omawia przeszkody, które musieli pokonać, • wie, w jakim celu używane są w wypowiedzi zdrobnienia i zgrubienia, • dobiera plany filmowe do kilku ujęć w projektowanym 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterów; wyjaśnia, co wywierało wpływ na ich zachowanie, • tworzy krótki tekst związany z treścią fragmentu utworu, używa funkcjonalnie zdrobnień i zgrubień, • dobiera ruchy kamery do kilku ujęć w projektowanym scenopisie, uzasadnia swój projekt, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje, w jaki sposób realia życia wpływają na uczucia i sposób ich wyrażania przez ludzi, • z punktu widzenia wybranych bohaterów utworu tworzy tekst, w którym stosuje wyrazy ekspresywne, • przygotowuje fragment scenopisu filmowego,

		scenopisie,		
<i>Dziewczyna, którą kochał...</i> Zdanie podrzędnie złożone przydawkowe	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje proste zdania podrzędnie złożone przydawkowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdanie pojedyncze z przydawką w zdanie podrzędnie złożone przydawkowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zdania podrzędnie złożone przydawkowe, używa spójników i zaimków względnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zdania podrzędnie złożone przydawkowe, przestrzega zasad interpunkcji,
Aleksander Fredro <i>Zemsta</i>	<ul style="list-style-type: none"> • szereguje wydarzenia głównego wątku utworu, • krótko przedstawia głównych bohaterów dramatu, • na podstawie wzoru układa krótką charakterystykę porównawczą bohaterów, • wymienia przykłady zabawnych wydarzeń, sytuacji; odtwarza ich przebieg, • wie, że utwór jest komedią, 	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina, czym jest wątek utworu; wskazuje i tytułuje wszystkie wątki dramatu, • dostrzega znaczące nazwiska bohaterów, podaje ich pochodzenie, wyjaśnia, w jaki sposób charakteryzują ich osobowość, • układa krótką charakterystykę porównawczą bohaterów, nazywa główne podobieństwa i różnice, • wskazuje przykłady komizmu postaci wynikającego z ich zachowania i wypowiedzi, • wie, że komedia 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje sposób łączenia wątków w dramacie, • określa relacje między bohaterami utworu; ustala, co wpływa na charakter tych relacji, • układa charakterystykę porównawczą bohaterów, podaje przykłady ilustrujące ich cechy, • dostrzega wyolbrzymienie i karykaturę jako sposoby budowania komizmu, wskazuje przykłady z tekstu, • wyjaśnia, czym cechuje się komedia jako gatunek, 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przebieg akcji dramatu, • przypomina przyczyny konfliktu między głównymi bohaterami; wyjaśnia, jak ich osobowość wpłynęła na rozwój konfliktu, • układa charakterystykę porównawczą bohaterów, wykorzystuje cytaty, przedstawia swoją ocenę postaci, • nazywa różne rodzaje komizmu, wskazuje ich przykłady w tekście, wyjaśnia mechanizmy wywoływania śmiechu u odbiorcy, • uzasadnia, dlaczego

		jest gatunkiem dramatu,		utwór jest komedią,
Spotkania ze sztuką. Pieter Bruegel <i>Wieża Babel</i>	<ul style="list-style-type: none"> wylicza elementy przedstawione na obrazie, wie, że warstwa przedstawieniowa obrazu nawiązuje do fragmentu <i>Biblii</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę przedstawioną na obrazie, wskazuje podobieństwa w warstwie przedstawieniowej między fragmentem <i>Biblii</i> i obrazem, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy związane z budowlą, które mogą mieć znaczenia symboliczne; wyjaśnia te znaczenia, wskazuje, jakie nowe znaczenia w stosunku do fragmentu <i>Biblii</i> wnosi dzieło malarskie, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje środki języka malarskiego służące do eksponowania przenośnych znaczeń dzieła, wyjaśnia kulturową symbolikę wieży Babel,
Tadeusz Różewicz <i>List do ludożerców</i>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wersy pozwalające określić adresata wypowiedzi, nazywa środki stylistyczne służące wskazaniu adresata, odtworza zachowanie i sposób myślenia adresatów wypowiedzi, odszukuje w tekście frazeologizmy, wyjaśnia ich znaczenie, korzystając z wzoru i pomocy nauczyciela, pisze 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przenośne znaczenie pojęcia <i>ludożerca</i>, próbuje komentować zachowanie i sposób myślenia adresatów wypowiedzi, formułuje postulaty dotyczące sposobu życia wynikające z wypowiedzi podmiotu lirycznego, korzystając z wzoru, pisze list otwarty, wyraźnie informuje, w jakiej 	<ul style="list-style-type: none"> określa stosunek osoby mówiącej do adresatów wypowiedzi, ocenia zachowanie i sposób myślenia adresatów wypowiedzi, wyjaśnia różnice między nakazem i prośbą; ustala, które z tych słów można odnieść do tekstu, uzasadnia swój wybór, pisze list otwarty, przedstawia w nim argumenty 	<ul style="list-style-type: none"> określa sposób patrzenia na świat osoby mówiącej, zestawia sytuacje przedstawione w utworze z realiami współczesnego świata, formułuje wnioski, formułuje przesłania etyczne wynikające z utworu, pisze list otwarty, przedstawia propozycje zmian w sprawie, której list dotyczy, stosuje odpowiednie środki

	krótki list otwarty,	sprawie występuje jako nadawca,	uzasadniające prezentowane stanowisko,	perswazyjne,
<i>Przeczytałem, że...</i> Zdanie podrzędne dopełnieniowe	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdanie pojedyncze z dopełnieniem w zdanie podrzędnie złożone dopełnieniowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje w wypowiedziach zdania podrzędne dopełnieniowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zdania dopełnieniowe dla wyrażenia swojej opinii, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje funkcjonalnie zdania dopełnieniowe, przestrzega zasad interpunkcji,
Wisława Szymborska <i>Nienawiść</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje bohatera lirycznego utworu, rozpoznaje uosobienie jako poetycki sposób prezentacji bohatera, • przywołuje przykłady utworów literackich mówiących o bohaterach, kierujących się nienawiścią, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście określenia nienawiści, nazywa wykorzystane środki poetyckie, • wymienia wartości przywołane w wierszu, które zostały przeciwstawione nienawiści, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście przerośnie wykorzystane do prezentacji abstrakcyjnego pojęcia, wyjaśnia wynikające z nich znaczenia, • komentuje sposób, w jaki podmiot liryczny mówi o wartościach przeciwstawionych nienawiści, 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat bohatera lirycznego utworu i poetyckich sposobów jego prezentacji, • rozpoznaje ironię jako sposób wypowiedziania się podmiotu lirycznego, wskazuje i komentuje cytaty ujawniające ironiczną postawę nadawcy,
Ryszard Kapuściński <i>Spotkanie z Innym jako wyzwanie XXI wieku</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kogo autor nazywa <i>Innym</i>, • wyjaśnia znaczenie słowa <i>tolerancja</i>, tworzy z nim poprawne związki 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przedstawione w tekście postawy wobec Innego, • podaje przykłady braku tolerancji, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, czym cechują się przedstawione w tekście postawy wobec Innego, • podaje przykłady, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co i dlaczego autor uznaje za klęskę człowieka, a co za jego siłę i szansę, • przedstawia swoje refleksje na temat

	wyrazowe,		pokazujące jak różne kultury wzajemnie na siebie wpływają,	odmienności kulturowej i przyjmowanych wobec niej postaw przez człowieka,
Piotr Stasiak <i>Człowiek z ekranu</i>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada, jaką rolę w jego życiu zajmują media, • rozpoznaje podstawowe cechy kompozycyjne artykułu prasowego, • korzystając z wzoru, pisze artykuł o charakterze informacyjnym, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu mediów na życie człowieka, • streszcza poszczególne części kompozycyjne artykułu jednym zdaniem złożonym, • pisze artykuł o charakterze informacyjnym, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>globalna wioska</i>, • przytacza sformułowaną w artykule tezę, szereguje w punktach uzasadniające ją argumenty, • pisze artykuł zawierający komentarz dotyczący przedstawianych informacji, 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat możliwości i zagrożeń związanych z rozwojem technologii informacyjnych, • wyjaśnia, dlaczego tekst ma charakter publicystyczny, • pisze artykuł problemowy zawierający komentarz i ocenę,
Przypowieść o synu marnotrawnym	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia wydarzenia, zapisuje je w formie planu, • nazywa cechy charakteru postaci, • wie, że tekst jest przypowieścią, • zna zasady uczestniczenia w dyskusji, przysłuchuje się aktywnie dyskusji, 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o przebiegu wydarzeń, • dokonuje charakterystyki postaci, • wymienia cechy przypowieści, • stara się brać udział w dyskusji, formułuje rzeczowe argumenty, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje przebieg wydarzeń, dostrzega ich związek przyczynowo-skutkowy, • charakteryzuje bohaterów, ocenia ich postępowanie, • wyjaśnia, dlaczego tekst jest przypowieścią, • bierze aktywny 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega uniwersalizm wydarzeń i postaci, • wskazuje i komentuje motyw postępowania bohaterów, • formułuje prawdy moralne wynikające z przypowieści, • wyraźnie precyzuje własne stanowisko w

			udział w dyskusji, stosuje różne rodzaje argumentów,	dyskusji, wykorzystuje różne rodzaje argumentów, nawiązuje do wypowiedzi innych uczestników dyskusji,
Spotkania ze sztuką. Rembrandt <i>Powrót syna marnotrawnego</i> (reprodukcja)	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia tematykę obrazu z przypowieścią; ustala, który fragment tekstu jest tematem obrazu, • określa kolorystykę obrazu, • tworzy opis obrazu prezentujący warstwę przedstawieniową dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia postacie przedstawione na obrazie, komentuje ich usytuowanie, wygląd, gesty, - ustala, jakie znaczenia naddane mogą wynikać z zastosowanych barw, - tworzy opis obrazu, zwraca uwagę na kompozycję dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyodrębnia plany obrazu, ustala ich zawartość tematyczną, - analizuje światło i cień na obrazie, odczytuje wynikające ze światłocienia znaczenia naddane, - tworzy opis obrazu, uwzględnia w nim podstawowe środki języka malarskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje warstwę przedstawieniową obrazu, - analizuje środki języka malarskiego, odczytuje wynikające z nich znaczenia naddane, - tworzy opis obrazu, zawiera w nim interpretację znaczących elementów dzieła, przedstawia własną ocenę,
Zbigniew Herbert <i>Domysły na temat Barabasa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada sytuację przedstawioną w Ewangelii, do której nawiązuje tekst wiersza, • ustala, które z ewangelicznych postaci są bohaterami lirycznymi wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala, w jaki sposób wiersz nawiązuje do Ewangelii, • opisuje uczucia uwolnionego Barabasa, przypomina przedstawione w 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jakim celu w wierszu przywołana została sytuacja opisana w Ewangelii, • analizuje i interpretuje sposób przedstawienia Chrystusa w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, jaką postawę przyjmuje osoba mówiąca wobec przywoływanych wydarzeń, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika reinterpretacja przywołanego motywu

		wierszu hipotezy dotyczące jego dalszych losów,		biblijnego,
John Steinbeck <i>Na wschód od Edenu</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • łączy logicznie podane części zdań, odtwarzających treść tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o relacjach łączących członków przedstawionej rodziny i panującej wśród nich atmosferze, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia intencje, motywy i konsekwencje działań bohaterów, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje i ocenia postępowanie bohaterów,
<i>Aby pozbyć się poczucia winy...</i> Zdania podrzędne okolicznikowe	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdania pojedyncze z okolicznikiem w zdania podrzędnie złożone okolicznikowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zdania okolicznikowe miejsca, czasu, sposobu, celu, przyczyny, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje wszystkie rodzaje zdań okolicznikowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadza zdania okolicznikowe za pomocą spójników, zaimków względnych; stosuje prawidłowo zasady interpunkcji,
Czesław Miłosz <i>Który skrzywdziłeś...</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia osoby, o których jest mowa w wierszu, charakteryzuje je, • rozpoznaje lirykę pośrednią, • czyta uważnie fragment <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala relacje między osobami, o których jest mowa w wierszu, • ustala, kim może być osoba mówiąca, dlaczego nie ujawnia się bezpośrednio, • wypisuje z fragmentu <i>Powszechnej Deklaracji...</i> słowa, które uznaje za 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje przestrogi kierowane do adresata wypowiedzi, • nazywa wartości, po stronie których opowiada się osoba mówiąca, • nazywa wartości, o których mówi fragment <i>Powszechnej Deklaracji...</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim dla zbiorowości jest artysta, na czym polega jego misja, • wyjaśnia, jak artysta wypełnia swoją misję, • porównuje styl tekstu poetyckiego i styl dokumentu, ocenia ich wpływ na odbiorcę,

		najważniejsze,		
Adam Mickiewicz <i>Reduta Ordona</i>	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza plan wydarzeń przedstawionych w utworze, • wskazuje środki językowe, za pomocą których zostały przedstawione walczące wojska, • wskazuje elementy świata, którym przypisane zostały barwy, • odtwarza treść pytań skierowanych do cara, • sprawdza w podanych źródłach informacje o Ordonie jako postaci historycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> • nadaje tytuły wyodrębnionym wydarzeniom, • nazywa środki językowe zastosowane w tekście, wyjaśnia ich funkcję, • zestawia i porównuje elementy świata, które zostały przedstawione za pomocą barw, • określa, w jaki sposób został ukazany car, - przedstawia Ordona jako bohatera tekstu literackiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje formy pozwalające określić narratora, krótko go przedstawia, • rozpoznaje kontrast jako zasadę kompozycyjną służącą przedstawieniu obu walczących stron, odczytuje przypisane im wartościowanie, • wyjaśnia symboliczne znaczenie barw, • prezentuje postawę Polaków wobec cara, popiera swą wypowiedź cytataми, • porównuje Ordona jako postać historyczną i literacką, formułuje wnioski, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia z tekstu części narracyjne, opisowe i refleksyjne, • komentuje poetyckie sposoby tworzenia obrazów poetyckich, • wyjaśnia symbolikę występujących w tekście motywów, • rozpoznaje i nazywa uczucia, związane z prezentowaniem cara i narodu polskiego, wyjaśnia ich źródła, • wyjaśnia cel kreowania poetyckiej legendy,
Karolina Lanckorońska <i>Wspomnienia wojenne</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wydobywa z tekstu informacje związane z czasem i miejscem wspominanych 	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza charakterystyczne dla opisywanej rzeczywistości wydarzenia, • układa samodzielnie opis 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje przebieg opisywanych wydarzeń, • tworzy opis sytuacji, stosuje zwroty eksponujące czas, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia realia wspomnianego we fragmencie świata, • tworzy opis sytuacji, dynamizuje wypowiedź, • dostrzega literacki

	<ul style="list-style-type: none"> wydarzeń, korzystając z wzoru, układa opis sytuacji, wie, że fragmenty tekstu prezentują świat rzeczywisty, 	sytuacji, <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje dokumentalny charakter tekstu; wyjaśnia, z czego on wynika, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega wspomnieniowy charakter tekstu, 	charakter wspomnień, wskazuje i komentuje cytaty świadczące o literackości tekstu,
<i>Atakujący i atakowani.</i> Imiesłów przymiotnikowy	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe w wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> przekształca zdania złożone w zdania pojedyncze, stosując imiesłowy przymiotnikowe, 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy imiesłowy od czasowników, stosuje je w wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe w wypowiedzi cudzej, stosuje imiesłowy przymiotnikowe w wypowiedzi własnej,
Arkady Fiedler Dywizjon 303	<ul style="list-style-type: none"> w podanych źródłach szuka informacji na zadany temat związany z lekturą, rozpoznaje bohatera zbiorowego w utworze, nazywa główne etapy bitwy o Anglię, 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje zebrane informacje na zadany temat związany z lekturą, na podstawie tekstu opowiada, kiedy i w jakich okolicznościach został uformowany polski dywizjon lotniczy w Anglii, opowiada przebieg wybranego etapu bitwy o Anglię, 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy album prezentujący zebrane informacje i ilustracje, opowiada o dokonaniach pilotów z polskiego dywizjonu, komentuje przebieg bitwy o Anglię, 	<ul style="list-style-type: none"> w wybranej funkcjonalnie formie prezentuje informacje na wybrany przez siebie temat związany z lekturą, wyjaśnia, na czym polegało historyczne znaczenie walk polskich sił lotniczych w Anglii, wyjaśnia znaczenie

				bitwy o Anglię dla Europy,
Miron Białoszewski <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia główne zdarzenia przedstawione w tekście, tytułuje je za pomocą równoważników zdań, zapoznaje się z wirtualną ekspozycją Muzeum Powstania Warszawskiego, mówi o swoich wrażeniach, wie, czym są kolokwializmy; wskazuje ich przykłady w tekście Białoszewskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia wydarzenia związane z działaniami wojskowymi, opisuje wygląd powstańców, wymienia eksponaty wirtualnej ekspozycji Muzeum Powstania Warszawskiego, budzące szczególne zainteresowanie, wyjaśnia dlaczego, wyjaśnia rolę kolokwializmów w tekście Białoszewskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o warunkach życia w powstańczej Warszawie, ocenia obejrzaną wirtualną ekspozycję Muzeum Powstania Warszawskiego, wskazuje i nazywa środki językowe charakterystyczne dla testu Białoszewskiego, próbuje określić ich funkcję, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zachowanie i postawy ludności cywilnej, przedstawia argumenty uzasadniające potrzebę gromadzenia i chronienia historycznych pamiątek Powstania Warszawskiego, formułuje wnioski dotyczące języka i stylu tekstu Białoszewskiego,
Antoni Słonimski <i>Elegia miasteczek żydowskich</i>	<ul style="list-style-type: none"> wypisuje z tekstu słowa związane z kulturą żydowską, korzystając z podanych źródeł wyjaśnia je, wyjaśnia znaczenie słowa <i>holocaust</i>, przygotowuje słownik pojęć związanych z 	<ul style="list-style-type: none"> odtworza przedstawiony w wierszu obraz życia w żydowskim miasteczku, wskazuje w tekście fragmenty mówiące o zagładzie narodu żydowskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje atmosferę panującą w prezentowanym świecie, przytacza i komentuje odpowiednie cytaty, wyjaśnia metaforę kończącą utwór, przygotowuje informacje na 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, jaką postawę przyjmuje osoba mówiąca wobec kultury żydowskiej, komentuje poetycki obraz holocaustu, przygotowuje wypowiedź na temat korzyści wynikających ze

	kulturą żydowską,	<ul style="list-style-type: none"> opisuje elementy typowego stroju żydowskiego, 	temat pisarzy i artystów żydowskiego pochodzenia,	współlistnienia różnych kultur,
Jan Kochanowski <i>Treny</i> (V, VII, VIII)	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje bohaterów lirycznych trenów, wskazuje i nazywa podstawowe środki poetyckie, wie, że tren jest gatunkiem lirycznym, na podstawie wzoru układa tekst kondolencji, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sytuację liryczną przedstawioną w trenach, wskazuje i nazywa środki poetyckie, służące kreacji bohatera lirycznego, na podstawie definicji wyjaśnia, czym cechuje się tren jako gatunek liryczny, układa tekst kondolencji, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje, przedstawia i charakteryzuje osobę mówiącą, rozpoznaje zasady kompozycji wewnętrznej w kolejnych trenach, omawia kompozycję utworów, wyjaśnia, dlaczego utwory Kochanowskiego reprezentują tren jako gatunek liryczny, układa tekst kondolencji, zawiera w nim informacje o zasługach zmarłej osoby, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje adresatów kolejnych trenów, określa uczucia, emocje wyrażane zwrotami do nich, omawia poetyckie sposoby kreacji świata w trenach, wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega nowatorstwo trenów Kochanowskiego w stosunku do antycznej tradycji, układa tekst kondolencji zgodnie z wszystkimi wymogami tej formy wypowiedzi,
Marian Hemar <i>Ostatni tren</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza realia przedstawionej sytuacji, przypomina, jak gość uzasadniał propozycję skierowaną do Jana 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia bohaterów, łączy ich z tradycją literacką, nazywa uczucia bohaterów ujawniające się w 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia symbolikę postaci fantastycznej, wyjaśnia, w jaki sposób bohaterowie radzili sobie z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób i cel literackiego nawiązania, przedstawia możliwe decyzje Kochanowskiego, omawia ich

	<p>Kochanowskiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • w miarę swoich możliwości bierze udział w przygotowaniu słuchowiska radiowego, 	<p>kolejnych wypowiedziach,</p> <ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w przygotowaniu słuchowiska radiowego, określa sposób wypowiedzenia kwestii przez bohaterów, 	<p>uczuciami,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowuje propozycję warstwy dźwiękowej do przygotowywanego słuchowiska radiowego, 	<p>pozytywne i negatywne skutki,</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu przygotowuje słuchowisko radiowe,
<p>Eric Emanuel Schmitt <i>Oskar i pani Róża</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia narratora-bohatera, • odtwarza krótko treść kolejnych listów pisanych przez bohatera, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje osoby, z którymi spotyka się bohater, • uogólnia treść kolejnych listów, 	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje, jak zmienia się samopoczucie bohatera pod wpływem spotkań z innymi ludźmi, • wyjaśnia, dlaczego bohater wybrał Boga na adresata swoich listów, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje, co zawdzięcza bohater rozmowom z panią Różą, • dostrzega filozoficzne uogólnienia w wypowiedziach bohaterów, próbuje je komentować ze swojego punktu widzenia,
<p><i>Mając lat dziesięć, przeżywszy lat sto...</i> Imiesłów przysłówkowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje imiesłowy przysłówkowe w wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie stosuje imiesłowy przysłówkowe w swoich wypowiedziach, 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdania w wypowiedzenia złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania, 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo i funkcjonalnie stosuje imiesłowy przysłówkowe i wypowiedzenia złożone z imiesłowowym równoważnikiem

				zdana,
Jan Twardowski <i>Spieszmy się</i>	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnia tekst znakami interpunkcyjnymi, proponuje głosową interpretację wiersza, • wskazuje w tekście wyrażenia o charakterze przeciwstawień, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście kluczowe słowa, uzasadnia swój wybór, • wyodrębnia obrazy poetyckie, objaśnia ich zawartość treściową, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wstępne hipotezy interpretacyjne, • wyjaśnia znaczenia wynikające z zastosowanych przeciwstawień, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście sformułowania o charakterze aforyzmu, komentuje je, • komentuje, w jaki sposób poeta mówi o śmierci,
Spotkania ze sztuką. Pieter Bruegel <i>Pejzaż z upadkiem Ikar</i> (reprodukcja obrazu)	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tytułu obrazu łączy go z mitem; określa, który fragment mitu został zobrazowany w dziele malarskim, • wymienia postacie umieszczone na obrazie; ustala, w jakiej sytuacji zostały przedstawione, • przypomina wynikające z mitu symboliczne znaczenia postaci Ikar, 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje tytuł obrazu; rozpoznaje dwie płaszczyzny znaczeniowe, sygnalizowane tytułem dzieła, • wymienia elementy pejzażu; określa sposób ich przedstawienia, • wskazuje i krótko omawia elementy obrazu, które mogą mieć znaczenia symboliczne, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy obrazu odpowiadające dwóm płaszczyznom znaczeniowym, sygnalizowanym przez tytuł, • wyodrębnia plany obrazu, ustala ich zawartość, wskazuje istotne elementy przedstawione, • formułuje i wyjaśnia symboliczne znaczenia warstwy przedstawieniowej obrazu, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób połączenia dwóch płaszczyzn znaczeniowych, sygnalizowanych przez tytuł, formułuje wnioski, • rozpoznaje i nazywa zasady kompozycji obrazu; • wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega reinterpretacja mitu na obrazie,
Jarosław Iwaszkiewicz <i>Ikar</i>	<ul style="list-style-type: none"> • określa miejsce i czas wydarzeń, • rozpoznaje narrację 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza realia okupacyjnej rzeczywistości, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak rzeczywistość okupacyjna wpłynęła 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski dotyczące wpływu świata zewnętrznego

	<p>pierwszoosobową,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia głównego bohatera opowiadania, • dostrzega związek opowiadania z mitem i obrazem, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie wypowiedzi narratora określa jego cechy, • wskazuje podobieństwa bohatera z Ikarzem, wyjaśnia przenośne znaczenie tytułu, • zestawia elementy treściowe opowiadania, mitu i obrazu, 	<p>na bieg wydarzeń,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia z narracji opisy, relacje, refleksje; • wyjaśnia, na czym polega tragizm mitycznego Ikara i bohatera opowiadania, 	<p>na życie człowieka,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustala, czego dotyczą opisy, relacja i refleksje narratora; nazywa jego emocje, wskazuje, czym zostały wywołane, • uogólnia znaczenie motywu ikaryjskiego, wykorzystanego w opowiadaniu,
<p>Tadeusz Różewicz <i>Prawa i obowiązki</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega dwie części kompozycyjne utworu, wskazuje granicę między nimi, • wskazuje wyrazy, zwroty, na podstawie których można określić i scharakteryzować osobę mówiącą w wierszu, • wymienia elementy obrazu przywołane w wierszu, • na podstawie podanych źródeł wymienia tytuły dzieł wykorzystujących motyw ikaryjski, 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje częściom kompozycyjnym kategorie czasu, wskazuje sposób sygnalizowania upływu czasu, • porządkuje informacje o nadawcy wypowiedzi, • wyszukuje i wyjaśnia określenia odnoszące się do Ikara • precyzuje temat prezentacji związanej z przedstawieniem dzieł wykorzystujących motyw Ikara, dobiera 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala, jakie postawy życiowe osoby mówiącej zostały przedstawione w obydwu częściach kompozycyjnych wiersza, • formułuje wnioski na temat nadawcy wypowiedzi, • komentuje, w jaki sposób w wierszu przywołany został obraz Bruegla, • przy pomocy nauczyciela przygotowuje prezentację, w której przedstawia dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia wnioski na temat przyczyn i kierunków zmian w życiowej postawie człowieka, • przedstawia rozwiniętą wypowiedź na temat różnych postaw człowieka wobec świata, • wyjaśnia, czemu służy przywołanie obrazu w wierszu, • przygotowuje samodzielnie prezentację, w której przedstawia dzieła nawiązujące do mitu o Ikarze,

		do niej tytuły utworów,	nawiązujące do mitu o Ikarze,	
Edward Stachura <i>Życie to nie teatr</i>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje bohaterów lirycznych utworu, określa sytuację liryczną, wyodrębnia sformułowania o charakterze tezy, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zachowania bohaterów lirycznych, odtworza argumenty, które można przyporządkować obu tezom, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia i nazywa postawy życiowe bohaterów lirycznych, wydobywa z tekstu sądy wartościujące, przedstawia je własnymi słowami, 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega kontrast jako zasadę prezentowania postaw życiowych wobec świata, wyjaśnia rolę tej zasady kompozycyjnej w utworze, samodzielnie wartościuje przedstawione w tekście postawy życiowe,
Paulo Coelho <i>Alchemik</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje główne składniki świata przedstawionego w utworze, streszcza opowiadanie starca, 	<ul style="list-style-type: none"> wstępnie analizuje główne składniki świata przedstawionego, proponuje własne zakończenie historii przedstawionej we fragmencie, 	<ul style="list-style-type: none"> określa sposób kreacji świata przedstawionego, wyjaśnia metaforyczne znaczenie tytułu, ustala jego związek ze znaczeniami tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa i komentuje sposób kreacji świata przedstawionego, ustala, jakie prawdy o życiu człowieka zawiera opowiadanie starca,
<i>Od słowa do legendy.</i> Treść znaczeniowa wyrazu	<ul style="list-style-type: none"> układa definicje podanych wyrazów, 	<ul style="list-style-type: none"> określa treść i zakres podanych wyrazów, 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje ciągi wyrazów według ich treści i zakresu znaczeniowego, 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wyjaśnić, czym różni się treść wyrazu od jego zakresu znaczeniowego,
Ursula K. Le Guin	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o 	<ul style="list-style-type: none"> określa sposób

<p><i>Czarnoksiężnik z Archipelagu</i></p>	<p>najciekawsze wydarzenie utworu, opowiada o nim,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje dzieciństwo głównego bohatera, • wymienia reprezentantów sił dobra i zła, • wypowiada się na temat swoich wrażeń wywołanych lekturą. 	<p>wydarzenia ważne dla losów bohatera, opowiada o nich,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o przyjaźni bohatera, przedstawia dowody przyjaźni, • opowiada, w jaki sposób siły dobra i zła zmagają się ze sobą, • wypowiada się na temat walorów powieści. 	<p>przeżyciach i emocjach bohatera związanych z wybranym wydarzeniem, stosuje narrację pierwszoosobową,</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohatera, zwraca uwagę na zmiany jego osobowości pod wpływem wydarzeń, • wskazuje nawiązania do innych utworów literackich, • ocenia, w jaki sposób lektura utworu może wpływać na czytelnika. 	<p>konstruowania fabuły utworu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa, co było głównym celem bohatera; ocenia, co było jego największym osiągnięciem, • komentuje rolę nawiązań do innych utworów literackich, • ocenia, w jaki sposób kreacja świata w utworze wpływa na odbiorcę.
--	---	--	---	---

KRYTERIA OGÓLNE

SPRAWNOŚCI	WYMAGANIA			
	konieczne (ocena: dopuszczający)	podstawowe (ocena: dostateczny)	rozszerzone (ocena: dobry)	dopełniające (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> • krytycznie słucha tekstów reklamowych, • wstępnie selekcjonuje informacje z cudzej wypowiedzi, • wydobywa z cudzej wypowiedzi argumenty, 	<ul style="list-style-type: none"> • w trakcie słuchania odróżnia informacje od opinii, • selekcjonuje i wstępnie hierarchizuje informacje z cudzej wypowiedzi, • wydobywa główną tezę i związane z nią argumenty z cudzej wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia perswazję od manipulacji, • hierarchizuje i wartościuje informacje z cudzej wypowiedzi, • wydobywa wnioski i konkluzję z cudzej wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega manipulację w cudzej wypowiedzi, potrafi się jej przeciwstawić, • odczytuje intencje zawarte w wypowiedzi, • wydobywa główne przesłanki myślowe z cudzej wypowiedzi,
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo akcentuje wyrazy ze stałym akcentem, • stara się poprawnie recytować utwór, • wstępnie prezentuje informacje z podanych źródeł na temat związany z lekturą, • przedstawia podstawowe materiały do prezentacji, • streszcza historię przedstawioną w 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo akcentuje większość wyrazów, • recytuje poprawnie utwór, • prezentuje samodzielnie zdobyte informacje na temat związany z lekturą, • przedstawia w uporządkowany sposób materiały do prezentacji, • opowiada własnymi słowami 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo akcentuje wszystkie wyrazy, • w czasie recytacji poprawnie wymawia i akcentuje wyrazy, • w ciekawy sposób prezentuje samodzielnie zdobyte informacje na temat związany z lekturą, • przedstawia wszystkie materiały do prezentacji, łączy je z własnym 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo akcentuje wszystkie wyrazy, stosuje w wypowiedzi odpowiednią intonację zdaniową, • interpretuje głosowo recytowany utwór, • w wybranej funkcjonalnie formie prezentuje informacje na wybrany przez siebie temat związany z lekturą,

	<p>komiksie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • włącza się w miarę swych możliwości do dyskusji, • mówi o swoich wrażeniach po obejrzeniu ekspozycji wirtualnego muzeum, • w miarę swoich możliwości bierze udział w przygotowaniu słuchowiska radiowego, 	<p>historię przedstawioną w komiksie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w dyskusji, • opowiada o eksponatach ekspozycji wirtualnego muzeum, • bierze udział w przygotowaniu słuchowiska radiowego, określa sposób wypowiedzania kwestii przez bohaterów, 	<p>komentarzem,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada historię przedstawioną w komiksie, przytacza słowa bohaterów, stosując mowę niezależną, • bierze aktywny udział w dyskusji, formułuje różne rodzaje argumentów, • ocenia obejrzaną ekspozycję wirtualnego muzeum, • opracowuje propozycję warstwy dźwiękowej do przygotowywanego słuchowiska radiowego, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia samodzielnie przygotowaną prezentację, • opowiada historię przedstawioną w komiksie, dynamizuje wypowiedź odpowiednimi środkami językowymi, • bierze aktywny udział w dyskusji, prezentuje wyraźnie swoje stanowisko, nawiązuje do wypowiedzi innych uczestników dyskusji, • wypowiada się na temat potrzeby gromadzenia i chronienia pamiątek przeszłości, • na podstawie tekstu przygotowuje słuchowisko radiowe,
<p>Czytanie. Odbiór tekstów literackich i innych tekstów kultury</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Biblia</i> jest podstawowym źródłem kultury europejskiej, • rozpoznaje tekst jako przypowieść, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie i znaczenie słowa <i>Biblia</i>, • wymienia cechy przypowieści, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe części <i>Biblii</i>, • wyjaśnia, dlaczego tekst jest przypowieścią, • wskazuje i nazywa 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego <i>Biblia</i> jest podstawowym źródłem kultury europejskiej, • formułuje przesłanie moralne

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że styl biblijny odróżnia się od stylu innych tekstów, • zna pojęcie <i>styl retoryczny</i>, • wskazuje wyrazy i ich formy, które pozwalają rozpoznać nadawcę w tekście, • wyjaśnia, czym różni się narrator od autora utworu, • posługuje się terminami <i>liryka bezpośrednia, liryka pośrednia</i>, • rozpoznaje w tekście neologizmy, • rozpoznaje w tekście zdrobnienia i zgrubienia, • rozpoznaje w tekście literackim kolokwializmy i frazeologizmy, • odróżnia postacie i wydarzenia historyczne od fikcyjnych, • dostrzega w utworze nawiązania do innych tekstów, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i nazywa podstawowe dla stylu biblijnego środki językowe, • rozpoznaje styl retoryczny w wypowiedzi, • określa, kto i w czym imieniu wypowiada się w tekście, • odróżnia narrację pierwszoosobową od trzecioosobowej, • wyjaśnia znaczenie terminów <i>liryka bezpośrednia, liryka pośrednia</i>, • wyjaśnia, czym jest neologizm, • wstępnie rozpoznaje funkcje zdrobnień i zgrubień w tekście, • wstępnie rozpoznaje funkcję kolokwializmów i frazeologizmów w tekście literackim, • zestawia postacie i wydarzenia historyczne i fikcyjne, 	<p>środki językowe cechujące styl biblijny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe środki językowe stylu retorycznego, • charakteryzuje osobę nadawcy w tekście, • dostrzega subiektywizm narracji pierwszoosobowej i obiektywizm narracji trzecioosobowej, • łączy lirykę bezpośrednią z subiektywizmem, a lirykę pośrednią z obiektywizmem wypowiedzi poetyckiej, • analizuje budowę neologizmu, wyjaśnia jego znaczenie, • łączy używanie zdrobnień i zgrubień z wyrażaniem emocji, • łączy kolokwializmy i frazeologizmy ze stylem potocznym, • określa relacje między postaciami i 	<p>przypowieści,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika specyfika stylu biblijnego, • wyjaśnia, na czym polega i czemu służy retoryczny styl wypowiedzi, • określa relacje między nadawcą a światem przedstawionym w tekście, • określa wpływ rodzaju narracji na sposób kreowania świata przedstawionego, • bierze pod uwagę typ liryki przy określaniu relacji między nadawcą tekstu a prezentowaną przez niego rzeczywistością, • wyjaśnia, w jaki sposób subiektywizm wypowiedzi związany z liryką bezpośrednią wpływa na obraz prezentowanej
--	---	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje dosłowne znaczenia wybranych elementów tekstu, • nazywa wartości, o których jest mowa w tekście, • wie, że tren jest gatunkiem lirycznym, • kojarzy nowelę z epiką jako rodzajem literackim, • wyjaśnia potoczne znaczenie pojęć <i>tragedia</i>, <i>tragiczny</i>, • odróżnia komedię od tragedii, wskazuje komiczne elementy utworu, • wie, że wywiad nie należy do literatury pięknej, • kojarzy artykuł z publicystyką, • przedstawia własne wrażenia związane z dziełem malarskim, • dostrzega związki warstwy przedstawieniowej obrazu z tekstem literackim, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje tytuły i autorów przywołanych w tekście utworów, rozpoznaje wspólne dla tych tekstów motywy, • dostrzega przenośne znaczenia wybranych elementów tekstu, • rozpoznaje i nazywa wartości reprezentowane przez bohaterów tekstu, • na podstawie definicji wyjaśnia, czym cechuje się tren jako gatunek liryczny, • wie, czym cechuje się fabuła noweli, • wie, że tragedia to jeden z gatunków dramatu, • rozpoznaje komedię jako gatunek dramatu, podaje przykłady komizmu w utworze, • łączy wywiad z publicystyką, • rozpoznaje kompozycję artykułu, 	<p>wydarzeniami historycznymi i fikcyjnymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • komentuje sposób przywołania w tekście innych utworów, • wyjaśnia przenośne znaczenia wybranych elementów tekstu, • poddaje refleksji wartości, o których jest mowa w tekście, • wyjaśnia, dlaczego dany utwór reprezentuje tren jako gatunek liryczny, • wie, czym cechuje się nowela jako gatunek epicki, • wyjaśnia, czym cechuje się tragedia jako gatunek dramatu, • wyjaśnia, czym cechuje się komedia jako gatunek dramatu, nazywa rodzaje komizmu, • podaje główne cechy wywiadu, • rozpoznaje tezę i jej uzasadnienie w artykule, 	<p>rzeczywistości,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję neologizmów w wypowiedzi, • określa funkcję kolokwializmów i frazeologizmów w tekście literackim, • odczytuje intencje wyrażane zdrobnieniami i zgrubieniami, • komentuje świat przedstawiony utworu, zawierający elementy historyczne i fikcyjne, • wyjaśnia, jakie znaczenia wynikają z nawiązania w tekście do innych utworów, • odczytuje przenośne znaczenia tekstu, • uogólnia refleksje dotyczące wartości, o których jest mowa w tekście, • uzasadnia, dlaczego dany utwór jest nowelą, • wyjaśnia, na czym polega nowatorstwo
--	--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i próbuje uzasadnić własne wrażenia związane z dziełem malarskim, • wskazuje podobieństwa między warstwą przedstawieniową obrazu i tekstem literackim, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i uzasadnia własne wrażenia związane z dziełem malarskim, • wskazuje, jakie nowe znaczenia w stosunku do tekstu literackiego wnosi dzieło malarskie, 	<p>trenów Jana Kochanowskiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i komentuje sytuację tragiczną w dramacie, • rozpoznaje komizm jako kategorię estetyczną, • wyjaśnia, czym cechuje się wywiad jako gatunek publicystyczny, • wyjaśnia, dlaczego tekst ma charakter publicystyczny, • przedstawia i uzasadnia własne wrażenia związane z dziełem malarskim, próbuje ocenić dzieło, • wyjaśnia kulturową symbolikę wspólnych dla tekstu literackiego i obrazu motywów,
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo zapisuje głoski jako litery, • poprawnie dzieli przy zapisie proste wyrazy na sylaby, • tworzy logiczny ciąg zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo zapisuje głoski jako dwuznaki, • poprawnie dzieli przy zapisie trudniejsze wyrazy, • rozwija części wypowiedzeń w 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo zapisuje głoski jako litery ze znakami diakrytycznymi, • poprawnie dzieli przy zapisie większość wyrazów, • tworzy logiczny 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo zapisuje głoski miękkie, • poprawnie dzieli przy zapisie wszystkie wyrazy, • tworzy logiczny ciąg różnorodnych

	<p>pojedynczych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ze zdań pojedynczych tworzy zdania współrzędnie złożone, • stosuje proste zdania podrzędnie złożone przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe, • wykorzystuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe, • stara się przestrzegać zasad interpunkcji, • na podstawie wzoru układa: <ul style="list-style-type: none"> – rozprawkę, – sprawozdanie z filmu lub przedstawienia teatralnego, – krótki opis przeżyć wewnętrznych, – opis sytuacji, – krótkie przemówienie, – list otwarty, – krótką opinię, – przeprosiny, – pytania do projektowanego wywiadu, 	<p>zdania złożone,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ze zdań pojedynczych tworzy różne rodzaje zdań współrzędnie złożonych, • stosuje zdania podrzędnie złożone przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe miejsca, czasu, sposobu, celu, przyczyny, • stosuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe, • przestrzega podstawowych zasad interpunkcji, • układa samodzielnie: <ul style="list-style-type: none"> – rozprawkę, – sprawozdanie z filmu lub przedstawienia teatralnego, – opis przeżyć wewnętrznych, – opis sytuacji, – przemówienie, – list otwarty, – opinię, 	<p>ciąg zdań podrzędnie i współrzędnie złożonych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje różne rodzaje zdań współrzędnie złożonych, • stosuje zdania podrzędnie złożone przydawkowe, używa spójników i zaimków względnych, zdania podrzędnie złożone dopełnieniowe, wszystkie rodzaje zdań okolicznikowych, • celowo stosuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe, • przestrzega zasad interpunkcji, • układa: <ul style="list-style-type: none"> – rozprawkę, dba o uporządkowanie argumentów, – sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zawierające ocenę reżyserii, scenografii i gry aktorskiej, – opis przeżyć 	<p>zdań,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje wszystkie rodzaje zdań współrzędnie złożonych, • celowo stosuje zdania podrzędnie złożone przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe, • funkcjonalnie stosuje wszystkie rodzaje imiesłowów przymiotnikowych i przysłówkowych, • nie popełnia błędów interpunkcyjnych, • układa: <ul style="list-style-type: none"> – rozprawkę, stosuje słownictwo sygnalizujące tok wyводу, – sprawozdanie z filmu lub spektaklu, prezentuje ocenę i opinię, zachęcając lub zniechęcając do obejrzenia omawianego dzieła, – opis przeżyć wewnętrznych, stosuje funkcjonalnie odpowiednie środki językowe,
--	--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – tekst reklamy, – artykuł o charakterze informacyjnym, <ul style="list-style-type: none"> • proponuje zawartość treściową kilku ujęć w projektowanym scenopisie, • tworzy opis obrazu prezentujący warstwę przedstawieniową dzieła. 	<ul style="list-style-type: none"> – przeprosiny, – logiczny ciąg pytań do projektowanego wywiadu, – tekst reklamy, – artykuł o charakterze informacyjnym, <ul style="list-style-type: none"> • dobiera plany filmowe do kilku ujęć w projektowanym scenopisie, • tworzy opis obrazu, zwraca uwagę na kompozycję dzieła. 	<p>wewnętrznych, stara się stosować odpowiednie środki językowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> – opis sytuacji, stosuje zwroty eksponujące czas, – mowę obrończą, – list otwarty, prezentuje wyraźnie swoje stanowisko, – rozwiniętą opinię, – przeprosiny, stara się nadać im żartobliwy charakter, – pytania do wywiadu, zapisuje je wraz z uzyskanymi odpowiedziami, – tekst reklamy, – artykuł informacyjny z próbą komentarza, <ul style="list-style-type: none"> • projektuje ruchy kamery w przygotowywanym scenopisie, • tworzy opis obrazu, uwzględnia w nim podstawowe środki języka malarskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – opis sytuacji, stosuje językowe środki dynamizujące wypowiedź, – mowę obrończą, stosuje funkcjonalnie środki stylu retorycznego, – list otwarty, stosuje odpowiednie językowe środki perswazji, – opinię zawierającą wszystkie części kompozycyjne, – przeprosiny, nadaje im żartobliwy charakter, – zapis przeprowadzonego przez siebie wywiadu, – tekst reklamy, rozpoczyna go sloganem reklamowym, – artykuł problemowy, <ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje fragment scenopisu filmowego, • tworzy opis obrazu, zawiera w nim interpretację znaczących elementów dzieła, przedstawia własną ocenę.
--	--	---	---	--

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, którego osiągnięcia w znacznym stopniu wykraczają poza wymagania dopełniające i sytuują się na poziomie ponadprogramowym. Jego praca cechuje się samodzielnością i kreatywnością. Prezentuje wysoki poziom wiedzy i erudycji interdyscyplinarnej. Świadomie i funkcjonalnie posługuje się bogatym słownictwem terminologicznym. Samodzielnie analizuje i interpretuje teksty literatury pięknej, literatury faktu. Czyta, rozumie i wykorzystuje teksty popularnonaukowe, naukowe i publicystyczne. Potrafi analizować i interpretować dzieła malarskie z uwzględnieniem specyfiki środków języka malarskiego. Komentuje związki dzieła malarskiego z tekstem literackim. Formułuje problemy, proponuje sposoby ich rozwiązania. Tworzy bezbłędne pod każdym względem wypowiedzi ustne i pisemne. Odnosi sukcesy w konkursach przedmiotowych, publikuje swoje teksty.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, którego wyniki nie osiągają poziomu wymagań koniecznych, w związku z tym nie jest w stanie wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności. Brak wiedzy i umiejętności wyklucza osiągnięcie nawet minimalnego postępu

KRYTERIA SZCZEGÓLWE KLASA III

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY, NAUKA O JĘZYKU	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPEŁNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
Stary Testament (<i>Księga Rodzaju: Początki świata i ludzkości</i>)	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia w tekście kolejne dni stworzenia, odtwarza ich przebieg, wskazuje w tekście fragmenty wypowiedzi, odzwierciedlające styl biblijny, cytuje wypowiedź Boga do człowieka, próbuje ją odtworzyć własnymi słowami, 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie tekstu odtwarza przebieg stwórczego działania Boga, wymienia podstawowe cechy stylu biblijnego, wymienia przywileje i zadania, powierzone człowiekowi przez Boga, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w tekście elementy o znaczeniu symbolicznym, nazywa cechy stylu biblijnego, wskazuje ich przykłady w tekście, wyjaśnia, jaki jest człowiek stworzony przez Boga i określa jego miejsce w świecie, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i komentuje symboliczne znaczenia, wynikające z opisu aktu stworzenia świata, wyjaśnia, czym cechuje się styl biblijny, przedstawia i komentuje relacje między Bogiem, człowiekiem i światem,
Spotkania ze sztuką. Michał Anioł Stworzenia Adama	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i nazywa elementy warstwy przedstawieniowej fresku, 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje sposób pokazania poszczególnych elementów warstwy przedstawieniowej dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje środki języka malarskiego (kolory, linie, płaszczyzny, kompozycję) omawia ich rolę w tworzeniu znaczeń dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> zestawia obraz z tekstem biblijnym, komentuje związek tematyczny i znaczeniowy obu dzieł,

Zbigniew Herbert <i>Książka</i>	<ul style="list-style-type: none"> • łączy tytuł z <i>Biblią</i>, wskazuje wersy, na podstawie których można dokonać takiego zestawienia, • podaje podstawowe informacje o osobie mówiącej w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje personifikację jako sposób przedstawienia <i>Biblii</i>, uzasadnia tę opinię odwołaniami do tekstu, • przedstawia w wyczerpujący sposób osobę mówiącą w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką funkcję pełni personifikacja jako środek poetyki, przedstawiający <i>Biblię</i>, • charakteryzuje styl wypowiedzi osoby mówiącej w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje metafory, występujące w wierszu, wyjaśnia ich znaczenie, • podaje przykłady znanych mu nawiązań do <i>Biblii</i>, przedstawia znaczenie <i>Biblii</i> dla europejskiej kultury,
Nauka o języku. <i>Cudzymi słowami. O sztuce cytowania</i>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście cytaty, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie graficznie zapisuje cytaty, 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadza do własnej wypowiedzi cytaty, 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadza do własnej wypowiedzi cytaty, opatruje je przypisami,
Isabel Allende <i>Dwa słowa</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o swoich wrażeniach po przeczytaniu utworu, próbuje sformułować ogólną opinię na jego temat, • przedstawia bohaterów opowiadania, 	<ul style="list-style-type: none"> • układa pytania, dotyczące sensu opowiadania, • wyjaśnia, na czym polegały niezwykle umiejętności głównej bohaterki opowiadania, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski na temat świata przedstawionego w utworze, • wskazuje fragmenty poświęcone roli słów, komentuje je, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa i komentuje sposób prezentowania świata w opowiadaniu, • na podstawie opowiadania wyjaśnia, jakie funkcje może pełnić język, podaje przykłady z tekstu,

<p>Nauka o języku. <i>Słownikowe A... B... C...</i> <i>Rodzaje i funkcje słowników</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe rodzaje słowników, • sprawnie odszukuje potrzebne mu hasła w słowniku, 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, w jakich słownikach szukać potrzebnych podstawowych informacji, • orientuje się w budowie hasła słownikowego, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna różne rodzaje słowników specjalnych, • sprawnie i poprawnie odczytuje hasło słownikowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • w swojej pracy korzysta z wszystkich rodzajów słowników, • sprawnie i poprawnie odczytuje hasło słownikowe, rozumie zawarte w nim skróty,
<p>Norman Davies <i>Europa</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu odtwarza informacje o mitologicznej Europie, przedstawia ją, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza treść mitu o porwaniu Europy, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie nazwy <i>Europa</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wyjaśnia symboliczne znaczenie mitu o porwaniu Europy,
<p><i>Rozmowy na koniec wieku</i> 3 (fragment). Z prof. Januszem Tazbirem o Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa główny temat rozmowy, • na podstawie wzoru pisze notatkę encyklopedyczną, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przywołanych w rozmowie polskich pisarzy, wskazuje zagadnienia, które poruszali, • samodzielnie tworzy notatkę encyklopedyczną, 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia fakty od opinii, podaje ich przykłady z tekstu, • samodzielnie tworzy notatkę encyklopedyczną, zachowuje zwięzłość i spójność tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa wartości wspólne dla Europejczyków, przyporządkowuje je do odpowiednich kręgów kulturowych, • tworzy notatkę encyklopedyczną, hierarchizuje w niej informacje, zachowuje zwięzłość i spójność tekstu,

<p>Nauka o języku. <i>Zacytować czy zrelacjonować? Mowa niezależna i zależna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje poprawnie graficznie mowę niezależną, 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca poprawnie mowę zależną w niezależną, 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca poprawnie mowę zależną w niezależną i odwrotnie, przestrzega zasad zapisu, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie i funkcjonalnie stosuje w wypowiedziach mowę zależną i niezależną,
<p>Jan Parandowski <i>Mitologia</i> (fragment <i>Dwanaście prac Heraklesa</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje imiona bogów przedstawionych w micie, we wskazanych źródłach szuka informacji z nimi związanych, • przedstawia Heraklesa, wykorzystuje podstawowe informacje, dotyczące tego bohatera, • wymienia wszystkie prace Heraklesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę, którą odegrali bogowie w życiu Heraklesa, • przedstawia Heraklesa z punktu widzenia wybranej postaci z mitu, • opowiada szczegółowo o wybranej pracy Heraklesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • ze znanych mitów podaje przykłady wpływu bogów na życie ludzi, • ocenia Heraklesa, przedstawia argumenty uzasadniające ocenę, • ocenia, które zadanie Heraklesa było najtrudniejsze, uzasadnia swą opinię, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak i dlaczego mity przedstawiały związki świata bogów i świata ludzi, • wyjaśnia, jakie postawy człowieka może symbolizować postać Heraklesa, • odnosi treść mitu do współczesności, wskazuje zadania dla współczesnego Heraklesa,
<p>Nauka o języku. <i>Nec Hercules contra plures, czyli siła złego na jednego.</i> Frazeologizmy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia znaczenia frazeologizmów pochodzących z mitologii, • w podanych przykładach wskazuje poprawne związki frazeologiczne, układa z nimi zdania, 	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając z odpowiedniego słownika, wyjaśnia znaczenie podanych frazeologizmów, • poprawia błędy w podanych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady sytuacji, w których można użyć wskazanych frazeologizmów, • wyjaśnia mechanizm powstawania błędów w podanych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jakim celu używamy frazeologizmów w wypowiedziach, jakie efekty może przynieść ich wykorzystanie, • stosuje celowo w wypowiedziach prawidłowe związki

		związków frazeologicznych,	związkach frazeologicznych, poprawia te błędy,	frazeologiczne,
Agatha Christie <i>12 prac Herkulesa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia głównego bohatera, tworzy wizytówkę tej postaci, • opowiada o przyczynach, przebiegu i rezultatach wybranego zadania, którym zajmował się główny bohater, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohatera, przywołując opinie innych na jego temat, • ocenia, które z zadań Herkulesa Poirota było najciekawsze, uzasadnia swą opinię, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie wybranego wydarzenia przedstawia tok myślenia bohatera, • przedstawia i omawia związek rozwiązywanych przez detektywa spraw z mitologiczną opowieścią o Heraklesie, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia Herkulesa Poirota jako określony typ postaci, obecny w literaturze popularnej, • przedstawia cechy powieści detektywistycznej, tworzy instrukcję, jak napisać dobry utwór tego rodzaju,
<i>Pieśń o Rolandzie</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza okoliczności (czas, miejsce, przyczyny, walczące strony), w jakich doszło do bitwy, przedstawionej w utworze, • opisuje wygląd tytułowego bohatera, • przedstawia okoliczności śmierci Rolanda, • formułuje podstawowe zasady kodeksu rycerskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia kolejne epizody bitwy, odtwarza jej przebieg, • charakteryzuje głównego bohatera, • odtwarza zachowanie, gesty, rekwizyty towarzyszące śmierci Rolanda, • formułuje zasady kodeksu rycerskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o przebiegu bitwy z punktu widzenia wybranego bohatera utworu, • nazywa wartości, które tytułowy bohater uważał za najważniejsze, przytacza fragmenty tekstu z tym związane, • wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje literackie sposoby przedstawienia bitwy, wskazuje środki dynamizujące wypowiedź i przedstawiające przeżycia bohaterów, • przedstawia Rolanda jako wzorzec osobowościowy rycerza, • wyjaśnia symboliczne znaczenia, zawarte w

			<p>realistyczne, fantastyczne, symboliczne okoliczności śmierci Rolanda,</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje średniowiecznego rycerza z antycznym herosem, 	<p>opisie śmierci Rolanda,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia z punktu widzenia człowieka współczesnego zasady kodeksu rycerskiego,
Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i>	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje wzorcowe głośnie czytanie fragmentu powieści, • tworzy plan wybranego wątku powieści, • przedstawia i krótko charakteryzuje wybraną postać z powieści, • wskazuje rycerstwo polskie i krzyżackie jako bohaterów zbiorowych powieści, • odróżnia rzeczywiste i fikcyjne miejsca wydarzeń, podaje przykłady z 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje wzorcowe głośnie czytanie fragmentu powieści, który uważa za najciekawszy, • tytułuje wszystkie wątki powieści, streszcza jeden z nich, • z punktu widzenia wybranego bohatera powieści przedstawia i charakteryzuje dowolną postać z utworu, • wymienia bohaterów należących do obu grup rycerskich, • podaje przykłady postaci historycznych, wyjaśnia krótko, kim 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje wzorcowe głośnie czytanie fragmentu powieści, który uważa za najciekawszy, uzasadnia swą opinię, • przedstawia i komentuje sposób łączenia wątków w utworze, podaje przykłady z tekstu, • wyjaśnia, którą postać z powieści można nazwać bohaterem dynamicznym, wyjaśnia dlaczego, charakteryzuje go, • podaje przykłady wydarzeń, w których dochodzi do 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje nagranie radiowej powieści w odcinkach złożone z najbardziej emocjonujących scen, • wyjaśnia, czym różni się akcja od fabuły utworu, wskazuje przykłady wydarzeń epizodycznych, retrospekcji, epilogu, • dokonuje charakterystyki porównawczej wybranych bohaterów powieści, • określa sposoby przedstawienia przez narratora bohaterów zbiorowych, wyjaśnia

	<p>tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • w opisie bitwy pod Grunwaldem wskazuje i nazywa podstawowe środki stylistyczne, próbuje określić ich funkcję, 	<p>byli ci bohaterowie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • w opisie bitwy pod Grunwaldem wskazuje i nazywa istotne środki stylistyczne, określa ich funkcję, 	<p>konfrontacji bohaterów zbiorowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady składników świata przedstawionego o charakterze historycznym i fikcyjnym, • analizuje język opisu bitwy pod Grunwaldem, 	<p>cel, który dzięki tym sposobom został osiągnięty,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego utwór jest powieścią historyczną, • analizuje i interpretuje opis bitwy pod Grunwaldem,
<p>Nauka o języku. <i>Drzewiej bywało...</i> Archaizmy i archaizacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście archaizmy, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście archaizmy, próbuje określić ich typy, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są archaizmy, rozróżnia ich typy, wskazuje przykłady w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega archaizacja, jakim celom służy,

<p>Spotkania ze sztuką. Jan Matejko <i>Bitwa pod Grunwaldem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu, łączy je z tematem dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje malarskie sposoby przedstawienia wybranych postaci obrazu, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wykorzystane przez artystę środki języka malarskiego, wyjaśnia ich funkcję, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje i komentuje przyczyny i efekty sposobu kreowania przez artystę malarskiej wizji historycznego wydarzenia,
<p>Andrzej Sapkowski Granica możliwości (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje główne elementy świata przedstawionego w utworze, wyjaśnia, jaki był cel wyprawy opisanej w utworze, określa charakterystyczne cechy języka, którym posługuje się wybrany bohater, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia uczestników wyprawy, przedstawia ich, określa motywy, które skłoniły bohaterów do udziału w ekspedycji, analizuje język, którym posługuje się wybrana postać z utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> określa relacje łączące bohaterów utworu, ocenia pobudki, którymi kierowali się poszczególni bohaterowie biorący udział w wyprawie, rozpoznaje stylizację w utworze, nazywa jej rodzaje, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego opowiadanie należy do utworów fantasy, przedstawia i komentuje postawy życiowe, reprezentowane przez bohaterów, wyjaśnia, czemu służy zastosowana w utworze stylizacja językowa,
<p>Nauka o języku <i>Składniowe łamigłówek.</i> Wypowiedzenia wielokrotnie złożone</p>	<ul style="list-style-type: none"> przekształca podane zdania pojedyncze w wielokrotnie złożone, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i tworzy zdania wielokrotnie złożone, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i tworzy różne rodzaje zdań wielokrotnie złożonych, 	<ul style="list-style-type: none"> świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach różne rodzaje zdań wielokrotnie złożonych,

Jan Twardowski <i>Trochę plotek o świętych</i>	<ul style="list-style-type: none"> wprowadza do tekstu wiersza znaki interpunkcyjne, odczytuje zgodnie z nimi głośno tekst, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia niektóre określenia prezentujące bohaterów wiersza, próbuje wyjaśnić ich znaczenie, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przykłady kolokwializmów i paradoksów; wyjaśnia, jakie znaczenia zostały dzięki nim wyeksponowane, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia poetyckie sposoby przedstawiania bohaterów, wyjaśnia wynikające z nich znaczenia,
Wiktor Hugo Katedra Marii Panny w Paryżu (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie tekstu wyjaśnia, jakie funkcje pełniła tytułowa katedra w czasach średniowiecza, z podanych propozycji wybiera te, które wskazują cechy wspólne gotyckich świątyń i wielkich dzieł literackich, 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie tekstu opisuje fasadę katedry, z podanych propozycji wybiera te, które wskazują cechy wspólne gotyckich świątyń i wielkich dzieł literackich, uzasadnia swój wybór, 	<ul style="list-style-type: none"> z punktu widzenia przewodnika opisuje fasadę katedry, próbuje samodzielnie wskazać wspólne cechy gotyckich świątyń i wielkich dzieł literackich, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie symboliczne funkcje pełniła główna fasada katedry, porównuje literacki opis katedry z podanymi dziełami malarskimi,
Nauka o języku. Kropka, kreska, kropka, czyli interpunkcyjne SOS Interpunkcja w wypowiedzeniach	<ul style="list-style-type: none"> zna najczęściej stosowane znaki interpunkcyjne, stara się je stosować w praktyce, 	<ul style="list-style-type: none"> zna wszystkie znaki interpunkcyjne, stara się je stosować w praktyce, 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje poprawnie wszystkie znaki interpunkcyjne, 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje poprawnie wszystkie znaki interpunkcyjne ze świadomością funkcji, które pełnią,
Miron Białoszewski <i>Fioletowy goty</i>	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia w tekście wiersza obrazy poetyckie, na podstawie 	<ul style="list-style-type: none"> korzystając z podanych propozycji, wyjaśnia znaczenie niektórych metafor 	<ul style="list-style-type: none"> próbuje samodzielnie wyjaśnić znaczenia wynikające z metaforyki utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega różne perspektywy, z których patrzy osoba mówiąca, wyjaśnia znaczenie

	wzoru pisze podanie,	tworzących obrazy poetyckie, <ul style="list-style-type: none"> • pisze samodzielnie podanie, 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze samodzielnie podanie, stosuje właściwy układ graficzny zapisu, 	tego zabiegu, <ul style="list-style-type: none"> • pisze podanie, przestrzega wszystkich wyznaczników tej formy wypowiedzi,
Irving Stone <i>Udręka i ekstaza</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy pracy nad posągiem, • wskazuje nawiązania do biblijnej opowieści, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu opisuje sposób pracy Michała Anioła, • wyjaśnia, dlaczego biblijny Dawid stał się postacią przedstawioną przez artystę, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu przedstawia przeżycia twórcy w czasie rzeźbienia, • omawia wzorce, do których odwoływał się w swej pracy Michał Anioł, 	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje i komentuje przebieg procesu twórczego przedstawionego w tekście, • na podstawie tekstu i innych źródeł wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega niezwykłość rzeźby Michała Anioła,

<p>Nauka o języku.</p> <p>Od mecenasa do sponsora</p> <p>Zapożyczenia w języku polskim</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje wyraźne zapożyczenia w tekście; wie, w jakim słowniku szukać informacji na ich temat, 	<ul style="list-style-type: none"> zastępuje zapożyczenia wyrazami rodzimymi, korzysta z odpowiedniego słownika, 	<ul style="list-style-type: none"> przekształca tekst, zastępując zapożyczenia wyrazami rodzimymi, zachowuje jego spójność i logikę, 	<ul style="list-style-type: none"> świadomie i celowo stosuje zapożyczenia, zna i stosuje zasady ich używania,
<p>Jan Kochanowski <i>Na swoje księgi; O żywocie ludzkim</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> korzystając z przypisów, przekłada tekst na język współczesny, przedstawia podstawowe wiadomości na temat twórczości Jana Kochanowskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> określa tematykę fraszek, ustala, kim może być osoba mówiąca, wymienia utwory Jana Kochanowskiego, potrafi określić ich gatunek i tematykę, 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza sposób myślenia i wartościowania zawarty w obu fraszkach, wyjaśnia, dlaczego Jana Kochanowskiego można nazwać humanistą, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje motyw teatru świata, tłumaczy jego znaczenie, zbiera wiadomości dotyczące twórczości Jana Kochanowskiego; porządkuje je, prezentuje,
<p>Wisława Szymborska <i>Utopia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie słowa <i>utopia</i>, tworzy z nim poprawne związki wyrazowe, wypisuje z tekstu nazwy własne, ustala, czego dotyczą, 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady obrazujące, co może być utopią, wyjaśnia sposób tworzenia nazw własnych w utworze, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, o jakiej utopii jest mowa w wierszu, łączy nazwy własne, użyte w tekście, ze sposobem myślenia człowieka, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia metaforykę wiersza, wykorzystuje podane znaczenie metafor do sformułowania znaczeń tekstu, odtwarza refleksje osoby mówiącej na temat wartości w życiu człowieka, przedstawia

				własną opinię na ten temat,
Stanisław Barańczak <i>Południe</i>	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje pytania do tekstu, • dostrzega niezwykłość graficznego zapisu tekstu, próbuje wyjaśnić jego związek z tematyką wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • z podanych propozycji hipotez interpretacyjnych wybiera tę, którą uważa za najtrafniejszą, • wyjaśnia związek graficznego zapisu tekstu z tytułem i tematyką utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje samodzielnie sformułować hipotezę interpretacyjną dotyczącą znaczeń tekstu, • z podanych propozycji wybiera znaczenia metafor występujących w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własną propozycję interpretacji utworu, • wyjaśnia znaczenie metafor, występujących w utworze,

<p>Molier <i>Skąpiec</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera z tekstu fragmenty, na podstawie których można nazwać cechy charakteru i osobowości głównego bohatera, próbuje je komentować, • wymienia członków rodziny, krótko ich przedstawia, • wskazuje fragmenty, które uznaje za komiczne, próbuje określić źródło komizmu, • pisze zawiadomienie o klasowej inscenizacji fragmentów <i>Skąpca</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa stosunek głównego bohatera do różnych wartości, popiera swą opinię przykładami z tekstu, • przedstawia i opisuje relacje łączące członków rodziny, • podaje z tekstu przykłady komizmu postaci, sytuacji, słowa, • pisze opowiadanie, w którym bohaterem jest współczesniona postać skąpca, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza opinie innych bohaterów o tytułowej postaci, komentuje je, • określa i ocenia więzi emocjonalne między członkami przedstawionej rodziny, • omawia różne rodzaje komizmu wykorzystane w utworze, określa ich rolę i cel, • tworzy charakterystykę głównego bohatera, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia i komentuje sposób przedstawienia postaci w dramacie, wyjaśnia, na czym polega komedia charakterów, • uogólnia sądy o ludziach przedstawionych w utworze, • wyjaśnia, na czym polega komizm jako kategoria estetyczna, wykorzystuje odwołania do tekstu, • proponuje współczesnioną wersję <i>Skąpca</i>,
<p>Ignacy Krasicki <i>Hymn do miłości ojczyzny</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje adresata utworu, • rozpoznaje tezę zawartą w utworze, formułuje ją własnymi słowami, • przypomina, czym 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście apostrofę; określa charakter adresata, • wskazuje wersy o charakterze argumentacyjnym, odtwarza ich zawartość treściową, • wyjaśnia, dlaczego utwór reprezentuje 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega i wyjaśnia związek adresata z tonacją uczuciową wiersza, • określa kompozycję utworu, wydziela w niej tezę, argumenty, konkluzję, komentuje związek kompozycji z 	<ul style="list-style-type: none"> • określa osobę mówiącą w wierszu, ustala, w którym imieniu się wypowiada i jaki jest jej związek z adresatem, rozpoznaje lirykę zwrotu do adresata, • określa styl utworu, dostrzega i nazywa

	<p>cechuje się hymn jako gatunek liryczny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pod kierunkiem nauczyciela pisze rozprawkę, 	<p>hymn jako gatunek liryczny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisze samodzielnie rozprawkę, gromadzi wystarczające do udowodnienia tezy argumenty, 	<p>tematem,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek gatunku utworu z jego tematyką, • pisze rozprawkę, hierarchizuje argumenty, zbiera wnioski, 	<p>językowe środki, wpływające na cechy tego stylu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady innych utworów reprezentujących gatunek hymnu; zestawia je z tekstem Krasickiego, wskazuje podobieństwa i różnice, • pisze rozprawkę, realizuje wszystkie cechy tej formy wypowiedzi,
<p>Ignacy Krasicki <i>Bajki</i> (wybór)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza własnymi słowami treść poznanych bajek, • wie, że pod postaciami zwierzęcych bohaterów przedstawieni zostali ludzie, • cytuje fragmenty, z których wynika pouczenie, • wymienia cechy bajki jako gatunku literackiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje tematy kolejnych bajek, • wie, czym jest alegoria, wskazuje jej przykłady w tekstach bajek, • wyjaśnia, czym jest morał, wskazuje jego przykłady z tekstów, • wyjaśnia, dlaczego poznane utwory reprezentują bajkę jako gatunek literacki, 	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli poznane bajki ze względu na podejmowany przez nie temat, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika alegoryczny charakter bajek, • wyjaśnia rolę morału w bajkach, • wie, że bajka jest gatunkiem pogranicznym, wskazuje cechy epickie i liryczne, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia spostrzeżenia związane z tematyką bajek Krasickiego, • uogólnia sądy na temat bohaterów bajek, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika dydaktyczny charakter bajek, • omawia bajkę jako gatunek literacki, rozróżnia bajki epigramatyczne i

				narracyjne,
Zofia Kossak-Szczucka <i>Obiad czwartkowy</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe informacje o obiadach czwartkowych (miejsce, czas, cel, uczestnicy), 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wszystkich uczestników obiadów czwartkowych, przedstawia ich, 	<ul style="list-style-type: none"> • zbiera i przedstawia dodatkowe informacje o uczestnikach obiadów czwartkowych i przebiegu ich spotkań, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegała ważna dla polskiej kultury rola obiadów czwartkowych,
Nauka o języku <i>Na pomoc Matejce i Sapieszce, czyli stąpanie po kruchym lodzie...</i> O odmianie nazwisk	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe reguły odmiany nazwisk, stara się je stosować w praktyce, 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się poprawnie odmieniać nazwiska, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna reguły odmiany nazwisk, stosuje je w praktyce, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie odmienia wszystkie typy nazwisk,
Adam Mickiewicz <i>Świtez</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza główne wydarzenia utworu, • wymienia bohaterów utworu, dzieli je na postaci fantastyczne i realistyczne, • przypomina główne cechy ballady, • wskazuje i nazywa podstawowe środki poetyckie służące do przedstawienia elementów krajobrazu, 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje wydarzenia przedstawione w utworze, dzieli je na fantastyczne i realistyczne, • określa postawy bohaterów przedstawionych w retrospekcji z punktu widzenia dobra i zła, • wskazuje cechy ballady w utworze, • dostrzega różnorodność 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia dwa plany czasowe w utworze, przyporządkowuje im odpowiednie wydarzenia, • określa postawy bohaterów i narratora wobec rzeczywistości, • wskazuje w utworze cechy różnych rodzajów literackich, • wskazuje przykłady środków poetyckich 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest retrospekcja; wyjaśnia, czemu służy w toku narracji i jakie skutki wywołuje, • komentuje, w jaki sposób ukazany został problem winy i kary w utworze, • przedstawia balladę jako gatunek literacki, • analizuje język utworu, łączy swe spostrzeżenia z tematyką i gatunkiem

		zastosowanych środków poetyckich, nazywa środki budujące nastrój, określa ten nastrój,	związanych z wrażeniami plastycznymi i akustycznymi tworzącymi nastrój, omawia ich funkcję,	utworu,
Nauka o języku. <i>Gdziekolwiek będziesz...</i> Nazwy miejscowe i ich odmiana	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje poprawną odmianę popularnych i często używanych nazw miejscowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się stosować poprawną odmianę nazw miejscowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie odmienia nazwy miejscowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna reguły odmiany nazw miejscowych, poprawnie stosuje je w praktyce,
Adam Mickiewicz <i>Do M***</i>	<ul style="list-style-type: none"> • określa, kim może być osoba mówiąca i adresat utworu, przywołuje odpowiednie fragmenty tekstu, • dostrzega rytmiczność utworu, próbuje ustalić, z czego ona wynika, 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa relacje łączące osobę mówiącą i adresata, popiera swe ustalenia przykładami z tekstu, • omawia układ rymów, budowę strof, wskazuje te elementy jako sposób rytmizacji utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa sytuację liryczną, wyodrębnia zdarzenia i sytuacje, o których mówi podmiot liryczny, • wymienia wszystkie sposoby rytmizacji tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia stan psychiczny osoby mówiącej, nazywa jej uczucia, łączy tekst z biografią poety, podaje argumenty, • omawia sposoby rytmizacji tekstu; wyjaśnia, jak wpływa ona na nastrój i przedstawiane emocje,
Juliusz Słowacki <i>Hymn</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera fragmenty opisujące przestrzeń, wydobywa z nich znaczenia dosłowne, • ustala, kim może 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia obrazy poetyckie, związane z przestrzenią, ustala ich zawartość, • wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje sposób tworzenia obrazów poetyckich związanych z przestrzenią, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa symboliczny charakter przestrzeni, łączy ją z emocjami osoby mówiącej,

	<p>być osoba mówiąca, uzasadnia swą opinię przykładami z tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje refren w utworze, wyjaśnia jego rolę, 	<p>fragmenty mówiące o przeszłości i przyszłości bohatera lirycznego, komentuje je,</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje budowę tekstu, wskazuje powtarzające się elementy, 	<ul style="list-style-type: none"> określa stan psychiczny i emocje bohatera; ustala, czym są spowodowane, omawia kompozycję wewnętrzną i budowę wiersza, łączy je z nastrojem utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcie liryki osobistej; wyjaśnia, dlaczego utwór należy do tego typu liryki, analizuje budowę i kompozycję wewnętrzną, zestawia je ze stylem wypowiedzi poetyckiej, formułuje wnioski,
<p>Spotkania ze sztuką. Caspar David Friedrich <i>Wędrowiec nad morzem</i> <i>chmur</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy przedstawione na obrazie, opisuje widok, który roztacza się przed patrzącym, wskazuje podstawowe środki języka malarskiego, wykorzystane w dziele, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy, które mogą mieć znaczenia symboliczne, próbuje ustalić te znaczenia, wskazuje podstawowe środki języka malarskiego wykorzystane w dziele, próbuje odczytać wynikające z nich znaczenia, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia symboliczne znaczenia elementów, przedstawionych na obrazie, analizuje kompozycję obrazu, wyjaśnia wynikające z niej znaczenia przenośne, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia dosłowne i symboliczne znaczenia dzieła, skazuje i nazywa zasady kompozycyjne, którym podporządkowane jest dzieło, określa wynikające z kompozycji znaczenia,
<p>Juliusz Słowacki <i>Testament mój</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wersy, w których poeta mówi o swoim życiu, na ich podstawie odtwarza konkretne informacje, wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje wersy dotyczące życia bohatera, zestawia je z informacjami biograficznymi dotyczącymi poety, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wersy mówiące o twórczości, wyjaśnia ich metaforykę, odtwarza treść nakazów i prośb 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia portret człowieka i artysty wpisany w tekst, komentuje refleksje

	<p>fragmenty, ujawniające adresatów wypowiedzi,</p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje adresata konkretnego i uogólnionego, 	<p>skierowanych do adresatów, komentuje je,</p>	<p>dotyczące wpływu twórczości na potomnych,</p>
<p>Cyprian Norwid <i>Za wstęp (Ogólniki)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> własnymi słowami odtwarza treść kolejnych strof, wskazuje, co niezwykłego dostrzega w budowie i zapisie utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> określa, o jakich etapach życia człowieka mówi wiersz, podaje cytaty z tekstu, omawia warstwę interpunkcyjną utworu, próbuje określić efekty uzyskane za pomocą znaków interpunkcyjnych, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie metafor przedstawiających etapy życia człowieka, analizuje język poetycki utworu, formułuje wnioski, 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza poglądy poety na temat roli poezji, wskazuje, które wartości uznaje on za najważniejsze, przedstawia nowatorstwo formy i języka utworu,
<p>Bolesław Prus <i>Kamizelka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza przebieg wydarzeń przedstawionych w utworze, wypisuje i porządkuje informacje o wszystkich bohaterach utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje informacje na temat elementów świata przedstawionego, przedstawia bohaterów utworu, posługuje się odpowiednimi cytatami, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego utwór ma charakter realistyczny, omawia relacje i uczucia łączące głównych bohaterów, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób prezentacja świata przedstawionego podporządkowana została wymogom gatunku, na podstawie tekstu uogólnia refleksje na temat związków między ludźmi,

Bolesław Prus <i>Kroniki</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje temat tekstu, • wskazuje słowa i wypowiedzi charakterystyczne dla języka potocznego, próbuje ustalić cel ich użycia w tekście przez autora, • pisze sprawozdanie z wydarzenia, którego był świadkiem lub uczestnikiem, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje problemy, poruszane w tekście, • wskazuje zastosowane środki stylistyczne, określa ich funkcję, • pisze sprawozdanie, próbuje stosować funkcjonalny styl wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza opinie i oceny autora tekstu, • nazywa najważniejsze cechy stylu autora, popiera je przykładami, • pisze artykuł związany tematycznie ze wskazanymi problemami, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego tekst ma charakter publicystyczny, • charakteryzuje styl tekstu, zwraca uwagę na jego specyficzne cechy, • pisze artykuł poruszający problemy, które uznaje za ważne,
Gatunki dziennikarskie	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie informacji wstępnych wylicza najważniejsze zadania tekstów prasowych, • przedstawia ostatnio przeczytane teksty prasowe, określa ich tematykę, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje podstawowe gatunki prasowe, • próbuje ocenić przeczytane ostatnio teksty prasowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia gatunki prasowe, zna ich podstawowe cechy, rozpoznaje je w tekstach, • wartościuje przeczytane ostatnio teksty prasowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między tekstem literackim a tekstem dziennikarskim, • komentuje, ocenia i wartościuje poznawane samodzielnie teksty prasowe,
Ryszard Kapuściński <i>Jeszcze dzień życia</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> - streszcza poznany fragment reportażu, - wyodrębnia z tekstu fragmenty opisowe; ustala, czego dotyczą, 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje najważniejsze wydarzenia, ustala powiązania przyczynowo-skutkowe między nimi, - we fragmentach opisowych wskazuje i 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie przedstawionych wydarzeń określa tematykę i problematykę reportażu, - wyodrębnia z tekstu dygresje, ustala, czego dotyczą, jaką pełnią rolę 	<ul style="list-style-type: none"> - komentuje, jakie prawdy ogólne i refleksje można sformułować po zapoznaniu się z treścią reportażu, - charakteryzuje styl reportażu Kapuścińskiego,

	- wymienia podstawowe cechy reportażu jako gatunku,	nazywa środki językowe, określa ich funkcję, - wyjaśnia, czym cechuje się reportaż jako gatunek, podaje przykłady utworów,	w tekście, - rozpoznaje cechy stylu publicystycznego,	- porównuje styl publicystyczny ze stylem naukowym, formułuje wnioski,
Kazimierz Przerwa Tetmajer <i>O Panu Jezusie i zbójnikach</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia bohaterów opowiadania, proponuje zasadę ich podziału, wyodrębnia wyrazy gwarowe, próbuje je wyjaśnić na podstawie kontekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wydarzenia utworu, dzieli je na realistyczne i fantastyczne, tłumaczy fragmenty zdań, w których występuje stylizacja gwarowa, 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia punkt kulminacyjny, określa kompozycję utworu, rozpoznaje różne sposoby stylizacji gwarowej, podaje ich przykłady z tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje problematykę utworu, omawia różnice między sprawiedliwością ludzką a Boską, ozumie całość tekstu, tłumaczy go na język literacki, wyjaśnia, na czym polega i czemu służy stylizacja gwarowa,
Nauka o języku. Jak głowa, taka mowa Gwary i dialekty	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela język ogólny i gwarowy, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie najczęściej spotykanych regionalizmów, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje cechy języka własnego regionu, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie znaczenie dla kultury narodowej mają regionalne odmiany języka
Stefan Żeromski <i>Silaczka</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza historię życia Pawła Obareckiego, porządkuje chronologicznie 	<ul style="list-style-type: none"> przypomina, jakie idee chciał początkowo realizować bohater, podaje przyczyny, dla 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje postawy życiowe Obareckiego i Bozowskiej, ocenia życiowe wybory bohaterów, 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega ironię narratora, wyjaśnia jej znaczenie dla oceny postawy Obareckiego, uogólnia refleksje

	<p>wydarzenia z nim związane,</p> <ul style="list-style-type: none"> • odtwarza, w jaki sposób Obarecki ocenił życiowe wybory Stasi Bozowskiej, 	<p>których z nich zrezygnował,</p> <ul style="list-style-type: none"> • próbuje ocenić życiowe wybory bohaterów, 	<p>popiera swą ocenę argumentami,</p>	<p>na temat życiowych wyborów człowieka, ich przyczyn i skutków,</p>
<p>Bolesław Leśmian <i>Dziewczyna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza własnymi słowami historię opowiedzianą w utworze, • prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia realistyczne i fantastyczne elementy przedstawionego świata, • wymienia neologizmy, ustala, od jakich wyrazów pochodzą i co oznaczają, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symboliczne znaczenia elementów świata przedstawionego w utworze, • określa nastrój utworu; wskazuje i nazywa środki językowe, dzięki którym został on stworzony, 	<ul style="list-style-type: none"> • omentuje, jakie postawy wobec świata zaprezentowane są w tekście, określa postawę osoby mówiącej wobec nich, • analizuje język utworu, wskazuje jego specyficzne cechy,
<p>Maria Pawlikowska-Jasnorzewska <i>Wiersze</i> (wybór)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa ogólną tematykę wszystkich wierszy, • wskazuje elementy wypowiedzi pozwalające określić osobę mówiącą, • wskazuje i nazywa podstawowe środki 	<ul style="list-style-type: none"> • konkretyzuje temat każdego utworu, • określa osobę mówiącą, • wskazuje i nazywa podstawowe środki języka 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wspólne elementy tematyczne utworów, • nazywa emocje, określa stan uczuciowy osoby mówiącej, • wyodrębnia obrazy poetyckie, omawia 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy tematykę utworów z poezją o tematyce uczuciowej, podaje przykłady innych, podejmujących ją twórców, • opisuje sytuacje liryczne zobrazowane w wierszach, łączy z nimi stany uczuciowe

	języka poetyckiego,	poetyckiego, określa ich znaczenie dla tekstu,	sposoby ich kreowania,	osoby mówiącej, • dostrzega puenty, komentuje ich rolę w budowaniu znaczeń całości,
Magdalena Samozwaniec <i>Maria i Magdalena</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia uczestników spotkania, przedstawia ich, - na podstawie wzoru pisze CV, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia twórców biorących udział w spotkaniu, gromadzi o nich dodatkowe informacje, • pisze samodzielnie CV, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia realia życia literackiego zaprezentowane w utworze, • pisze CV, zachowuje formę graficzną tej formy wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje intencje wypowiedzi bohaterów, • pisze CV, realizuje wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi,
Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Prośba o wyspy szczęśliwe;</i> Pieśń III	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje nadawcę i adresata wypowiedzi poetyckiej, • wskazuje anaforę, 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuację liryczną w obu tekstach, • określa rolę anafory w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój utworów, • wskazuje, nazywa środki poetyckie kreujące nastrój utworów, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście motyw arkadyjski, komentuje jego związek z tematyką utworów, • komentuje sposoby kreowania obrazów poetyckich,

<p>Ernest Hemingway <i>Stary człowiek i morze</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● relacjonuje kolejne etapy walki bohatera z marlinem, ● przedstawia głównego bohatera, opisuje jego wygląd, ● wskazuje fragmenty opisowe w tekście, ustala ich tematykę, ● wypisuje z tekstu zdania o charakterze sentencji, ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● relacjonuje w czasie teraźniejszym przebieg walki bohatera z marlinem, ● wymienia cechy charakteru głównego bohatera, przywołuje potwierdzające je sytuacje, ● analizuje fragmenty opisowe utworu, ● przedstawia swoje rozumienie sentencji, zawartych w utworze, 	<ul style="list-style-type: none"> ● relacjonuje przebieg zmagania bohatera z marlinem, eksponuje emocje i uczucia, ● tworzy psychologiczny portret głównego bohatera, ● analizuje i komentuje fragmenty opisowe utworu, ● komentuje sentencje zawarte w tekście, ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia metaforyczny sens walki bohatera z marlinem, ● określa motywy postępowania głównego bohatera, komentuje je i ocenia, ● ustala przenośne znaczenia wynikające z fragmentów opisowych utworu, ● uogólnia refleksje, związane ze znaczeniami wynikającymi z sentencji, ●
<p>Aleksander Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● odtwarza podstawowe realia okupowanej Warszawy, ● wymienia główne 	<ul style="list-style-type: none"> ● opowiada o realiach okupowanej Warszawy, przywołuje fragmenty tekstu, ● wyjaśnia, czym był Mały Sabotaż, porządkuje informacje 	<ul style="list-style-type: none"> ● przedstawia, jak żyli ludzie w okupowanej Warszawie, uzupełnia informacje z tekstu wiadomościami zdobytymi 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, do jakiego typu literatury można zaliczyć utwór Kamińskiego, uzasadnia swą opinię, ● komentuje, jaką rolę odgrywały akcje

	<p>akcje Małego Sabotażu, opowiada o przebiegu jednej z nich,</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzystając ze słownika, wyjaśnia różnice między sabotażem a dywersją, • przedstawia bohaterów utworu, podaje ich imiona, nazwiska, pseudonimy, zainteresowania, • według wzoru tworzy notkę biograficzną, • odtwarza przebieg akcji pod Arsenalem, • według wzoru tworzy opis sytuacji, • wyjaśnia, skąd pochodzi tytuł utworu, 	<p>związane z akcjami małego sabotażu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o wybranej akcji dywersyjnej opisanej w utworze, • ustala, co łączyło głównych bohaterów utworu, • tworzy notkę biograficzną, • opowiada o przebiegu akcji pod Arsenalem, • tworzy opis sytuacji, • opowiada o wydarzeniach związanych z przywołaniem fragmentu wiersza Słowackiego, 	<p>samodzielnie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbiera wiadomości na temat akcji Małego Sabotażu, uogólnia je, • zbiera, porządkuje i uogólnia informacje związane z akcjami dywersyjnymi opisanymi w utworze, • porównuje głównych bohaterów utworu, formułuje wnioski, • tworzy notkę biograficzną, zwraca uwagę na porządek informacji, • relacjonuje przebieg akcji pod Arsenalem, • tworzy opis sytuacji, dynamizuje wypowiedź, • wyjaśnia metaforyczne znaczenie tytułu, 	<p>Małego Sabotażu dla ludności okupowanej stolicy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia refleksje związane z dylematami moralnymi, jakie przeżywali bohaterowie biorący udział w akcjach dywersyjnych, • przedstawia głównych bohaterów utworu jako reprezentantów „pokolenia Kolumbów”, • tworzy notkę biograficzną, selekcjonuje, porządkuje informacje, • relacjonuje przebieg akcji pod Arsenalem, przedstawia emocje uczestników, • tworzy opis sytuacji, stosuje funkcjonalnie środki językowe, dynamizujące wypowiedź,
--	---	---	---	---

				<ul style="list-style-type: none"> • komentuje, w jaki sposób bohaterowie zrealizowali przesłanie poetyckie Słowackiego,
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Elegia o...[chłopcu polskim]</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia obrazy poetyckie, • ustala, kto może być osobą mówiącą, a kto adresem utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega i omawia zasadę tworzenia obrazów poetyckich, • komentuje relacje łączące osobę mówiącą z adresem, przywołuje odpowiednie sformułowania z tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega dwa plany czasowe, wyjaśnia zasadę ich zestawienia, • wyjaśnia symboliczne znaczenie tytułu, formułuje uniwersalne przesłanie utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia metaforę utworu, • uogólnia refleksje na temat postaw człowieka wobec zła,
Anna Świrszczyńska <i>Strzelać w oczy człowieka; Jej śmierć ma szesnaście lat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • ustala, co łączy bohaterów lirycznych obu wierszy, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie wspólne przeżycia i doświadczenia mieli bohaterowie obu utworów, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia sądy na temat postawy moralnej bohaterów obu wierszy, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia refleksje wynikające ze znaczeń obu tekstów,
Melchior Wańkowicz <i>Ziele na kraterze</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, z jakimi rzeczywistymi wydarzeniami związany jest tekst Wańkowicza, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wymienia, w jaki sposób wyraża się pamięć o poległych powstańcach, 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje symboliczne znaczenia zdarzeniom przedstawionym w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy bohaterów utworu z tradycjami walki o niepodległość, dostrzega ciągłość historii i uniwersalizm postaw,
Tadeusz Różewicz <i>Warkoczyk</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza sytuację liryczną, z którą 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega kontrast, wskazuje elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega, że wiersz należy do liryki 	<ul style="list-style-type: none"> • określa styl wypowiedzi osoby

	związana jest wypowiedź osoby mówiącej,	kontrastujące ze sobą, wyjaśnia rolę kontrastu w tworzeniu znaczeń,	pośredniej, wyjaśnia, jakie ma to znaczenie dla wymowy utworu,	mówiącej; wyjaśnia, w jaki sposób wpływa ona na wymowę utworu,
Ida Fink <i>Zabawa w klucz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega i z czym jest związana sytuacja bohaterów opowiadania, • porządkuje wydarzenia przedstawione w opowiadaniu, • 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim są bohaterowie opowiadania, z czego wynika ich zachowanie, • wyodrębnia kolejne etapy akcji opowiadania, • 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega tragizm tytułowej zabawy, • odtwarza zmiany napięcia akcji, ustala, z czym są związane, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia refleksje na temat postaw człowieka w sytuacji zagrożenia, • wyjaśnia, w jaki sposób konstrukcja akcji opowiadania podkreśla jego dramatyzm, •
Wisława Szymborska <i>Koniec i początek</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje z tekstu sformułowania wiążące się z wojną, • wyodrębnia obrazy poetyckie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynności wykonywane przez ludzi po wojnie, uogólnia je, • wskazuje frazeologizmy, wyjaśnia ich rolę w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje tytuł utworu, zestawia go z treścią wypowiedzi poetyckiej, • dostrzega ironię w wypowiedzi; ustala, czego dotyczy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i komentuje stosunek ludzi do minionych wojennych wydarzeń, • analizuje język wypowiedzi poetyckiej,
Aldous Huxley <i>Nowy wspaniały świat</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • ustala miejsce, czas opisywanych wydarzeń, • przedstawia swoje wrażenia, związane ze 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje informacje dotyczące tego, co widzieli studenci w czasie wizyty w ośrodku, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaki był cel działań prowadzonych w ośrodku, • ocenia świat 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje, jaki jest świat przedstawiony w utworze, • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>antyutopia</i>,

	światem opisanym w tekście,	• ocenia świat opisany w tekście,	opisany w tekście, przedstawia argumenty,	uzasadnia, dlaczego można je łączyć z poznanym tekstem,
George Orwell <i>Folwark zwierzęcy</i>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podstawowe elementy świata przedstawionego w utworze, • wymienia bohaterów utworu, krótko ich przedstawia, • wypisuje zwroty charakterystyczne dla języka propagandy, • na podstawie wzoru pisze protokół, 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje informacje dotyczące świata przedstawionego w utworze, • dostrzega alegorię jako sposób prezentacji bohaterów, • wskazuje charakterystyczne cechy języka propagandy, • pisze protokół związany z wydarzeniami przedstawionymi w powieści, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób prezentacji świata przedstawionego w utworze, • wyjaśnia, jakie ludzkie postawy prezentują poszczególne zwierzęta, • omawia mechanizmy manipulacji językowej, • pisze protokół związany z rzeczywistymi wydarzeniami, 	<ul style="list-style-type: none"> • kreśla cele, jakim służy sposób prezentacji świata przedstawionego w utworze, • formułuje uniwersalne przesłania wynikające ze sposobu kreacji bohaterów, • omawia językowe mechanizmy manipulowania świadomością ludzi, kreowania rzeczywistości, • pisze protokół, przestrzega wszystkich zasad realizowanych przez tę formę wypowiedzi,
Sławomir Mrozek <i>Rewolucja</i>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o działaniach bohatera, • ustala, co może śmieszyć czytelnika 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny postępowania bohatera, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie cele chciał osiągnąć bohater, jaki były skutki jego działania, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia sens działań bohatera opowiadania, • wyjaśnia, jaki jest

	opowiadania,	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje źródła komizmu, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co jest źródłem groteski w utworze, 	cel zastosowania konwencji groteski w utworze,
Nauka o języku. <i>Na początku było słowo, a na końcu frazes...</i> Perswazja i manipulacja językowa	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia perswazję od manipulacji językowej, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym różni się perswazja od manipulacji językowej, 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega w tekstach przejawy perswazji i manipulacji językowej, 	<ul style="list-style-type: none"> ozumie mechanizmy perswazji i manipulacji językowej,
Stanisław Barańczak <i>Określona epoka</i>	<ul style="list-style-type: none"> określa sytuację odtwarzaną przez tekst wiersza, dostrzega nawiązania do języka przemówień, wskazuje ich przykłady, 	<ul style="list-style-type: none"> ustala, kim może być osoba mówiąca, wskazuje typowe cechy języka przemówień występujące w tekście wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> podaje charakterystyczne cechy świata opisanego w utworze, ocenia styl języka wykorzystany w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega uniwersalny charakter prezentowanego świata, komentuje, w jaki sposób poeta uwidacznia w utworze swoją postawę,
Jerome David Salinger <i>Buszujący w zbożu</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> zbiera informacje o bohaterach (kim są, czym się zajmują, co ich łączy), nazywa rodzaj narracji w utworze, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia stosunek bohatera do życia; ustala, przeciw czemu się buntuje, wyjaśnia, jaki wpływ na prezentację świata ma użyty rodzaj narracji, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, o czym świadczą marzenia i plany bohatera, wskazuje fragmenty, w których użyta została mowa potoczna, wyjaśnia, czemu służy taki zabieg stylistyczny, 	<ul style="list-style-type: none"> uogólnia refleksje na temat poszukiwania własnej drogi życia przez człowieka, komentuje sposób przedstawienia świata w utworze,
Małgorzata Hillar <i>My z II połowy XX wieku</i>	<ul style="list-style-type: none"> ustala, w czym imieniu wypowiada się osoba mówiąca, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia osiągnięcia przywoływane przez 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega kontrast, wyjaśnia, czego dotyczy, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na jakie problemy zwraca uwagę poetka

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>pokolenie</i>, 	<p>osobę mówiącą,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje znane mu przykłady różnych pokoleń, przypomina ich wspólne doświadczenia, 	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje scharakteryzować pokolenie, do którego należy, 	<p>wypowiedź,</p> <ul style="list-style-type: none"> • próbuje wskazać wartości ważne dla pokolenia, do którego należy,
Sylvia Plath <i>Szklany klosz</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia osiągnięcia bohaterki i jej pomysły dotyczące przyszłości, • na podstawie wzoru pisze list motywacyjny, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia, na czym polegały i z czego wynikały dylematy bohaterki, • pisze samodzielnie list motywacyjny, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symboliczne znaczenie opowieści o drzewie figowym, • pisze list motywacyjny, zachowuje właściwą kompozycję, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia refleksje dotyczące wyborów życiowych człowieka, • pisze list motywacyjny, spełniający wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi,

<p>Spotkania ze sztuką.</p> <p>Paul Gauguin <i>Skąd przybywamy? Kim jesteśmy? Dokąd idziemy?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu, wskazuje najważniejsze cechy kompozycji obrazu, proponuje wyjaśnienie tytułu dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> ustala, jakimi środkami malarskimi zostały przedstawiane najważniejsze elementy dzieła, omawia zasady kompozycji postaci na obrazie, interpretuje tytuł obrazu, 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje znaczenia wynikające z zastosowanych środków języka malarskiego, proponuje sposób odczytania znaczeń wynikających z kompozycji obrazu, wyjaśnia, z czego wynika uniwersalizm dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia metaforykę obrazu, wyjaśnia, jak kompozycja obrazu podkreśla jego znaczenia przenośne, rozpoznaje na obrazie symbole znane z kultury i literatury,
<p>Max Ehrmann <i>Desiderata</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> nazywa wartości, o których jest mowa w tekście. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje i głośno odczytuje zasady życia, które uznaje za szczególnie ważne dla współczesnego człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia postawę życiową prezentowaną w tekście. 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje postawę życiową, która została przedstawiona w tekście.

KRYTERIA OGÓLNE

SPRAWNOŚCI	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPELNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
SLUCHANIE	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie większość komunikatów werbalnych, • odbiera wystarczającą dla zrozumienia całości ilość informacji, zawartych w dźwięku i obrazie, • porządkuje wysłuchane informacje, • odbiera ogólną intencję cudzej wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie komunikaty werbalne, • odbiera większość informacji, zawartych w dźwięku i obrazie, • porządkuje i systematyzuje wysłuchane informacje, • odbiera intencje cudzej wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie komunikaty werbalne o wysokim stopniu organizacji, • odbiera informacje zawarte w dźwięku i obrazie, • porządkuje wysłuchane informacje w zależności od ich funkcji, • rozpoznaje intencje cudzej wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie komunikaty werbalne o wysokim stopniu skomplikowania, • odróżnia informacje werbalne oraz zawarte w dźwięku i obrazie, • porządkuje i systematyzuje wysłuchane informacje w zależności od ich funkcji, • rozpoznaje i odbiera charakter wypowiedzi i wyrażane w niej intencje,
MÓWIENIE	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje fragmenty 	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje odpowiednie 	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje odpowiednie 	<ul style="list-style-type: none"> •

	<p>tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • formułuje krótką wypowiedź na temat swoich odczuć wywołanych przez dzieło, • przestrzega podstawowych zasad etyki i etykiety mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych, • formułuje ogólną opinię na temat utworu, • tworzy krótką wypowiedź na temat ogólnej problematyki utworu, • odtwarza w wypowiedzi podstawową treść utworu w porządku chronologicznym, • wypowiada się na temat elementów świata przedstawionego w utworze, • prezentuje w wypowiedzi znaczenia dosłowne utworu lirycznego, 	<p>fragmenty tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • formułuje wypowiedź związaną z odczuciami, jakie wywołuje dzieło, • przestrzega zasad etyki i etykiety mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych, • przedstawia swoją opinię na temat utworu, • przedstawia w wypowiedzi problematykę utworu, • odtwarza w wypowiedzi w porządku chronologicznym treść utworu, • tworzy wypowiedź, w której porządkuje informacje, dotyczące świata przedstawionego w utworze, • przedstawia i omawia w wypowiedzi znaczenia dosłowne utworu lirycznego, • wypowiada się na temat przeczytanych 	<p>fragmenty tekstu, uzasadnia ich wybór,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat odczuć, jakie może wywoływać dzieło u odbiorcy, • świadomie dostosowuje swoje wypowiedzi do zasad etyki i etykiety mowy, • przedstawia swoją opinię na temat utworu, uzasadnia ją odwołaniami do dzieła, • tworzy logiczną, zwartą wypowiedź prezentującą problematykę utworu, • przedstawia treść utworu, • formułuje wnioski na temat sposobu prezentowania świata przedstawionego w utworze, • przedstawia w wypowiedzi znaczenia przenośne utworu lirycznego, • wartościuje przeczytane 	<p>ytuje i komentuje odpowiednie fragmenty tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • t wzorzy zwartą wypowiedź związaną tematycznie z odczuciami, jakie dzieło może wywoływać u odbiorców, • d ostowuje swoje wypowiedzi do zasad etyki i etykiety mowy, ma świadomość konsekwencji stosowanych w wypowiedzi form językowych, • p rzedstawia uzasadnioną opinię na temat utworu, zawiera w niej elementy wartościowania, • t wzorzy pełną, wyczerpującą, logiczną wypowiedź, prezentującą tematykę utworu,
--	--	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat przeczytanych samodzielnie tekstów prasowych, • tworzy wypowiedź prezentującą elementy warstwy przedstawieniowej obrazu, • stosuje w wypowiedzi odpowiednie słownictwo, • tworzy wypowiedzi z poprawnymi konstrukcjami składniowymi, 	<p>samodzielnie tekstów prasowych, wstępnie je ocenia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź, w której omawia środki języka malarskiego wykorzystane dla zaprezentowania warstwy przedstawieniowej obrazu, • stosuje w wypowiedzi bogate słownictwo, • tworzy wypowiedzi z różnorodnymi konstrukcjami składniowymi, 	<p>samodzielnie teksty prasowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź, w której omawia metaforykę dzieła malarskiego, • stosuje w wypowiedzi bogate, różnorodne słownictwo, • tworzy wypowiedzi z urozmaiconymi konstrukcjami składniowymi, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia treść utworu, wplata w wypowiedź odwołania do kontekstów, • komentuje sposób prezentowania świata w utworze, • przedstawia i komentuje w wypowiedzi znaczenia przenośne utworu lirycznego, • komentuje, ocenia i wartościuje samodzielnie przeczytane teksty prasowe, • tworzy wypowiedź, w której przedstawia i komentuje metaforykę dzieła malarskiego, • stosuje w wypowiedzi różnorodne słownictwo, dba o odpowiedni do tematu dobór leksyki, •
--	--	--	--	---

				worzy wypowiedzi z różnorodnymi, funkcjonalnie dobraćanymi konstrukcjami składniowymi,
CZYTANIE ODBIÓR TEKSTÓW LITERACKICH I INNYCH TEKSTÓW KULTURY	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje styl biblijny, • rozumie występujące w tekście archaizmy, • rozumie wyrazy gwarowe występujące w tekście, • rozpoznaje w tekście różne rodzaje stylizacji językowej, • odróżnia perswazję od manipulacji językowej, • rozpoznaje w utworze nawiązania do innych dzieł, • rozróżnia literaturę wysoką i popularną, • wydobywa z tekstu informacje, dotyczące faktów, • rozpoznaje podstawowe środki stylistyczne w tekście, • wyodrębnia obrazy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe cechy stylu biblijnego, • rozpoznaje w tekście archaizację, • rozumie tekst, w którym występuje stylizacja gwarowa, • rozpoznaje i nazywa różne rodzaje stylizacji językowej w tekście, • wyjaśnia, czym różni się perswazja od manipulacji językowej, • wyjaśnia sposób nawiązania w utworze do innych dzieł, • dostrzega podstawowe różnice między utworami literatury wysokiej i popularnej, • wydobywa z tekstu informacje, dotyczące 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy stylu biblijnego, wskazuje ich przykłady w tekście, • określa funkcje archaizacji w tekście, • określa rolę stylizacji gwarowej w tekście, • rozpoznaje różne rodzaje stylizacji, komentuje jej znaczenie w utworze, • dostrzega w tekstach przejawy perswazji i manipulacji językowej, • wyjaśnia rolę nawiązań w utworze do innych dzieł, • dostrzega i komentuje nawiązania do literatury wysokiej w utworach literatury popularnej, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym cechuje się styl biblijny, łączy jego cechy z tematyką i problematyką tekstu, • komentuje rolę archaizacji w tekście, • wyjaśnia, na czym polega i czemu służy stylizacja gwarowa, • wyjaśnia, czemu służy zastosowana w utworze stylizacja językowa, • rozumie mechanizmy perswazji i manipulacji językowej, • komentuje nawiązania do innych dzieł w utworze, • wartościuje utwory literatury wysokiej i popularnej, • odróżnia relacje od opinii, komentuje ich

	<p>poetyckie w utworze lirycznym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podstawowe cechy budowy utworu lirycznego, • przedstawia bohatera literackiego, krótko go charakteryzuje, • odtwarza wzory osobowościowe, kreowane w utworach, • dostrzega związki fikcyjnego świata utworu z realną rzeczywistością, • rozpoznaje groteskowy charakter utworu, • wie, czym cechuje się bajka jako gatunek literacki, odróżnia bajkę od baśni, • wie, że reportaż jest gatunkiem publicystycznym, rozpoznaje go wśród innych tekstów, • omawia warstwę przedstawieniową obrazu, 	<p>faktów i opinii,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i nazywa środki stylistyczne w tekście, • odtwarza dosłowne znaczenia obrazów poetyckich, • omawia budowę utworu lirycznego, • charakteryzuje bohatera literackiego, • przedstawia wzory osobowościowe, kreowane w utworach, • wskazuje konkretne odniesienia fikcyjnych elementów świata przedstawionego w utworze do realnej rzeczywistości, • wyjaśnia, na czym polega groteskowe przedstawienie świata w utworze, • wymienia cechy gatunkowe bajki, • wyjaśnia, czym cechuje się reportaż jako gatunek publicystyczny, • omawia warstwę 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia relację od opinii, • rozpoznaje, nazywa środki stylistyczne w tekście, określa ich funkcję, • odczytuje przenośne znaczenia obrazów poetyckich, • omawia budowę utworu lirycznego, wyodrębnia sposoby rytmizacji tekstu, • charakteryzuje bohatera literackiego, omawia motywy jego postępowania, • przedstawia i komentuje wzory osobowościowe kreowane w utworach, • omawia odniesienia fikcyjnych elementów świata przedstawionego w utworze do realnej rzeczywistości, • tłumaczy mechanizmy groteski jako konwencji literackiej, • wie, że bajka jest 	<p>powiązanie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką rolę pełnią środki stylistyczne w kreowaniu świata w tekście, • komentuje znaczenia obrazów poetyckich, omawia sposób ich tworzenia, • omawia budowę utworu lirycznego, łączy ją z warstwą treściową tekstu, • charakteryzuje bohatera literackiego, komentuje jego postępowanie, ocenia wybory, których dokonał, • ocenia z punktu widzenia człowieka współczesnego wzory osobowościowe, kreowane w utworach, • komentuje związki między fikcją literacką a realną rzeczywistością, • wyjaśnia, na czym polega i czemu służy groteska jako
--	---	---	---	---

		przedstawieniową obrazu, wstępnie określa malarskie sposoby jej prezentacji,	gatunkiem pogranicznym, wskazuje jej epickie i liryczne cechy, <ul style="list-style-type: none"> • komentuje tematykę i problematykę reportażu, • analizuje dzieło malarskie, wstępnie je interpretuje, 	konwencja literacka, <ul style="list-style-type: none"> • omawia bajkę jako gatunek literacki, rozróżnia różne typy bajek, • komentuje problematykę reportażu, wykorzystuje obserwacje stylu, • analizuje i interpretuje dzieło malarskie,
PISANIE	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z podstawowych słowników, • tworzy proste przypisy, • stara się dobierać odpowiedni styl do wypowiedzi, • stara się stosować różnorodne słownictwo, • stosuje prawidłowo podstawowe formy gramatyczne i ortograficzne nazw własnych, nazwisk, nazw miejscowych, • stosuje różne typy 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z odpowiednich słowników, • tworzy przypisy, • dobiera odpowiedni styl do wypowiedzi, • stosuje różnorodne słownictwo, • stosuje prawidłowe formy gramatyczne i ortograficzne nazw własnych, nazwisk, nazw miejscowych, • stosuje poprawnie różne typy zdań złożonych, 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie dociera do potrzebnych informacji, • tworzy przypisy, przywołując cytaty, • wykorzystuje stylizację w tworzonym tekście, • stosuje bogate słownictwo z różnych kręgów tematycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z różnorodnych źródeł informacji, • sprawnie posługuje się przypisami, • celowo i funkcjonalnie stosuje stylizację w tworzonym tekście, • świadomie dobiera słownictwo w tworzonym tekście, • zapisuje bezbłędnie pod względem gramatycznym i ortograficznym

	<p>zdań złożonych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przestrzega zasad interpunkcji, • stosuje w tworzonym tekście mowę zależną i niezależną, • posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny, • tworzy według wzoru formy użytkowe: <ul style="list-style-type: none"> • – podanie, • – cv, • – protokół, • – list <p>motywacyjny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • układa według wzoru notatkę encyklopedyczną, • samodzielnie pisze krótką rozprawkę, • samodzielnie pisze charakterystykę postaci, • tworzy samodzielnie opis sytuacji, • wyszukuje i poprawia błędy we własnym tekście. 	<ul style="list-style-type: none"> • przestrzega zasad interpunkcji, • stosuje poprawnie w tworzonym tekście mowę zależną i niezależną, • sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny, • tworzy samodzielnie formy użytkowe: <ul style="list-style-type: none"> • – podanie, • – cv, • – protokół, • – list <p>motywacyjny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • układa samodzielnie notatkę encyklopedyczną, • pisze rozprawkę, wyraźnie formułuje tezę i przedstawia argumenty, • pisze rozwiniętą charakterystykę postaci, • układa opis sytuacji, dynamizuje wypowiedź, • poprawia błędy we własnym tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje poprawnie pod względem gramatycznym i ortograficznym nazwy własne, nazwiska, nazwy miejscowe, • celowo stosuje różne typy zdań złożonych, • stosuje poprawną, różnorodną interpunkcję, • celowo stosuje w tworzonym tekście mowę zależną i niezależną, • dobiera odpowiednio do tworzonego tekstu oficjalną i nieoficjalną odmianę polszczyzny, • tworzy poprawnie formy użytkowe: 	<p>nazwy własne, nazwiska, nazwy miejscowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • celowo i poprawnie stosuje różne typy zdań wielokrotnie złożonych, • tworzy tekst bezbłędny pod względem interpunkcji, • celowo i funkcjonalnie stosuje w tworzonym tekście mowę zależną i niezależną, • wykorzystuje funkcjonalnie oficjalną i nieoficjalną odmianę polszczyzny, • tworzy formy użytkowe, zachowując ich wszystkie wymogi: <ul style="list-style-type: none"> • – podanie, • – cv, • – protokół, • – list motywacyjny,
--	--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • • • 	<p>koryguje styl.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • – podanie, • – cv, • – protokół, • – list motywacyjny, • układa notatkę encyklopedyczną, dba o skrótowość tekstu, • pisze rozprawkę, prezentuje wyraźnie i uzasadnia swoje stanowisko, • pisze rozwiniętą charakterystykę postaci literackiej, wykorzystuje odwołania do tekstu, • tworzy rozwinięty opis sytuacji, szczegółowo prezentuje okoliczności, • koryguje własny tekst, dodaje uzupełnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> • układ notatkę encyklopedyczną, świadomie i poprawnie stosuje odpowiednie skróty, • pisze rozprawkę, przedstawia swoje tezy, opinie, oceny, uzasadnia je różnymi rodzajami argumentów, • pisze rozwiniętą charakterystykę postaci literackiej, wzbogaca ją komentowanymi cytatami i odwołaniami do tekstu, • tworzy opis sytuacji, celowo dobiera sposób narracji i styl wypowiedzi, • samodzielnie redaguje własny tekst.
--	---	---	--	---

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, którego osiągnięcia w znacznym stopniu wykraczają poza wymagania dopełniające i sytuują się na poziomie ponadprogramowym. Jego praca cechuje się samodzielnością i kreatywnością. Prezentuje wysoki poziom wiedzy i erudycji interdyscyplinarnej. Świadomie i funkcjonalnie posługuje się bogatym słownictwem terminologicznym. Samodzielnie analizuje i interpretuje teksty literatury

pięknej, literatury faktu. Czyta, rozumie i wykorzystuje teksty popularnonaukowe, naukowe i publicystyczne. Potrafi analizować i interpretować dzieła malarskie z uwzględnieniem specyfiki środków języka malarskiego. Komentuje związki dzieła malarskiego z tekstem literackim. Analizuje i interpretuje dzieła filmowe i teatralne. Dostrzega i komentuje związki między różnymi dziełami sztuki. Formułuje problemy, proponuje sposoby ich rozwiązania. Tworzy bezbłędne pod każdym względem wypowiedzi ustne i pisemne. Samodzielnie planuje swoją pracę. Potrafi ocenić własne dokonania. Odnosi sukcesy w konkursach przedmiotowych, publikuje swoje teksty.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, którego wyniki nie osiągają poziomu wymagań koniecznych, w związku z tym nie jest w stanie wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności. Brak wiedzy i umiejętności wyklucza osiągnięcie nawet minimalnego postępu.